Stuk **2127** (2003-2004) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

12 februari 2004

HOORZITTING

over de werking van de CLB-sector

VERSLAG

namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door mevrouw Veerle Heeren en de heer Frans Ramon

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heren Karlos Callens, Julien Demeulenaere, Gilbert Van Baelen, mevrouw Erna Van Wauwe ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer André Van Nieuwkerke ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, André Denys, Cis Schepens, Bob Verstraete ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

de heren Lucien Suykens, Robert Voorhamme ;

de heer Flor Ory ;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

Blz.

I. HOORZITTING VAN 15 JANUARI 2004 4
I.1. Uiteenzetting namens de centrumnetten 4
I.2. Uiteenzetting namens de onderwijsnetten 12
I.3. Uiteenzetting namens de vlaamse Scholierenkoepel, VSK 19
I.4. Uiteenzetting namens de oudervereniging en 22
I.5. Uiteenzetting namens de onderwijsvakbonden 26
I.6. Uiteenzetting namens het ACW 34

II. HOORZITTING VAN 20 JANUARI 2004 35
II.1. Uiteenzetting namens de inspectiedienst CLB 35
II.2. Uiteenzetting namens het netoverschrijdend project “Kansen in het Onderwijs” 40

Bijlage 1 : Standpunt van de Gezinsbond 43
Bijlage 2 : De problematiek beroepsgeheim/ambtsgeheim in de CLB-sector 49

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid organiseerde op 15 en 20 januari 2004 een hoorzitting over de werking van de CLB-sector.

Op deze hoorzitting werden diverse vertegenwoordigers van de volgende onderwijsactoren uitgenodigd :

– centrumnetten : VCLB, centrumnet van het gemeenschapsonderwijs, centrumnet van OVSG en POV ;

– onderwijsnetten : VSKO (Marc Van den Brande, directeur-coördinator), RAGO (Dirk Van Damme, afgevaardigd bestuurder), OVSG (Eddy De Waele, algemeen directeur), POV (Patrick Weyn) ;

– Vlaamse Scholierenkoepel, VSK ;

– oudervereniging en : VCOV, KOOGO, ROGO ;

– onderwijsvakbonden : COC, COV, ACOD, VSOA ;

– ACW ;

– inspectiedienst CLB ;

– netoverschrijdend project Antwerpen “Kansen in het onderwijs”.

De Gezinsbond werd verontschuldigd. Het standpunt van de Gezinsbond is als bijlage opgenomen (bijlage 1).

Als bijlage werd tevens een tekst over de problematiek beroepsgeheim/ambtsgeheim in de CLB-sector opgenomen (bijlage 2).

I. HOORZITTING VAN 15 JANUARI 2004

De heer Gilbert Vanleenhove, commissievoorzitter : Collega’s, u weet dat het CLB-decreet in werking getreden is op 1 september 2000. Met dit decreet werd er een grote herstructurering doorgevoerd die een grote schaalvergroting met zich meebracht. Men heeft ook een andere taakinvulling aan de CLB’s gegeven : een meer vraaggestuurde werking.

Inmiddels zijn we drie jaar verder. De Commissie heeft beslist een evaluatie te houden van de toepassing van het nieuwe CLB-decreet. In eerste instantie heeft de Commissie een werkbezoek afgelegd aan de CLB-sector te Hasselt. Dit heeft duidelijk gemaakt hoe het decreet op het veld wordt geïmplementeerd. Vandaag is er dan een hoorzitting waar we niet alleen de CLB-sector zelf, maar ook de gebruiker zullen horen.

I.1. Uiteenzetting namens de centrumnetten

De heer Benny Van der Linden, centrumnet van het gemeenschapsonderwijs : Er waren eens, in een vorige eeuw, 300 PMS-centra en diensten voor medisch schooltoezicht, zij leverden nuttig werk, maar de Vlaamse regering besloot hen te reorganiseren. Het verhaal van de huidige 75 CLB’s zou kunnen gestart worden vanuit een vertelsel, een sprookje, een virtuele realiteit, waarbinnen ‘de’ of liever ‘een’ waarheid kan geponeerd worden en links en rechts wat kan geschopt worden. Probleem is dat sprookjes meestal eindigen met een ‘en zij leefden nog lang en gelukkig’ met andere woorden ‘we hebben het eens goed gezegd en alles blijft zoals het was’.

Het dynamisme dat de huidige CLB-werking kenmerkt, staat zo’n besluitvorming niet toe, we gaan vandaag geen sprookjes vertellen, maar wel een pragmatisch verhaal brengen met kansen, met opportuniteiten die kunnen en moeten benut worden, maar ook met veel vragen.

We willen de kans die ons geboden wordt tijdens deze hoorzitting benutten om een constructieve dialoog op te zetten waarin gepleit wordt voor de toekomst van onze sector.

Wij, de centrumnetten van het officieel gesubsidieerd onderwijs, het vrij gesubsidieerd onderwijs en het gemeenschapsonderwijs, hebben bewust gekozen om een gezamenlijke bijdrage te brengen voor deze hoorzitting. De samenwerking van de centrumnetten heeft de voorbije jaren een stevig fundament van vertrouwen opgeleverd, niet het minst omdat het uitgangspunt bij deze samenwerking het respect voor de eigenheid van elk centrumnet is. Het samenwerken resulteerde onder meer in een unieke *mission statement*, een deontologische code, een profiel, een kwaliteitshandboek en een informatiseringsproject.

Sinds het afschaffen van de decretale stuurgroep, die van 1 september 2000 tot 31 augustus 2003 de CLB’s ondersteunde, blijft een informele internettensamenwerkingscel de samenwerking verder uitbouwen en verschaft de nodige kracht om de uitge-

zette bakens na te streven. Vandaar dat we vandaag één complementair verhaal brengen.

Het decreet betreffende de CLB's zet een aantal duidelijke bakens uit.

Van de centra wordt verwacht dat zij op 4 begeleidingsdomeinen een kwaliteitsvolle werking opzetten : de preventieve gezondheidszorg, het leren en studeren, de onderwijsloopbaan, het psychisch en sociaal functioneren en dat alles zowel pro-actief, preventief als daar waar nodig probleemoplossend/remediërend. Deze driedubbele opdracht maakt dat de centra zowel een bijdrage moeten en kunnen leveren aan wetenschappelijk onderzoek, aan projectontwikkeling en tevens deelnemen aan nieuwe maatschappelijke evoluties, zonder echter voorbij te gaan aan het welzijn van het individuele kind.

Gepositioneerd tussen Onderwijs en Welzijn/Gezondheid/Gelijke Kansen vormen de Centra voor Leerlingenbegeleiding het terrein waarop men als eerste de effecten van maatschappelijke en politieke evoluties opvangt. Denken we maar aan het omgaan met drugs, pesten, geweld, leerproblemen en de door de overheid opgezette vaccinatiecampagnes.

Ouders, school en CLB zijn onlosmakelijk samen verantwoordelijk voor de aanpak van de leerlingenbegeleiding, ieder vanuit zijn eigen competenties en vanuit een goed begrepen subsidiariteit. Het overnemen van het lijnenmodel uit de welzijns- en gezondheidszorg schept verwarring en onduidelijkheid.

Het engagement en de inzet die op dit moment gevraagd wordt van de CLB-medewerkers is enorm. In 2000 stonden we voor een structurele en inhoudelijke vernieuwing. Sommigen, buiten onze sector, vonden dit een *mission impossible*. Een vernieuwing met zo'n impact vraagt tijd. Dat doe je niet op 3 jaar. Begin 2004 stellen we vast dat er reeds veel gebeurd is, maar dat er nog een lange weg te gaan is. De CLB-medewerkers moeten niet alleen ingaan op een veelheid aan vragen van de ouders, de leerlingen en de school, maar worden bijna permanent gegijzeld door nieuwe opdrachten. Denken we alleen nog maar aan het gelijkekansendecreet en de integrale jeugdhulp met een niet te stuiten bijna onbeheersbare vergadercultuur.

De fundamentele werkingsprincipes van een CLB worden beschreven in de *mission statement* van en voor alle centra. Deze principes dragen in hoge mate onze werking : discreet en deskundig werken de CLB-medewerkers op emancipatorische wijze mee aan het welbevinden van de leerlingen.

De focus van onze werking ligt, zoals bepaald in het CLB-decreet, op de aanpak van de kansarmoede in al zijn aspecten. Van de CLB-medewerkers wordt in dit verband niet alleen een grote deskundigheid maar vooral een grote receptiviteit verwacht : een ontvankelijkheid die toestaat adequaat te reageren op de prikkels die uitgaan van onze doelgroep, onze partners en de maatschappelijke context.

Mevrouw Els Palmaers, centrumnet VCLB : Het nieuwe CLB onderscheidt zich ongetwijfeld van het oude PMS-centrum of van het oude MST door zijn overlegmodel, dat het voornamelijk eenzijdig gedefinieerde aanbod van weleer vervangt. Essentiële kenmerken van dit overlegmodel zijn enerzijds een werking gebaseerd op beleidscontracten of beleidsplannen tussen CLB en school en anderzijds een werking grotendeels gestuurd door vragen van de cliënt, zijnde de leerling, de leerkracht en/of de ouder.

Dergelijk overlegmodel biedt kansen, maar stelt ons ook vragen. Het werken met beleidscontracten – tussen verschillende besturen – en het werken met beleidsplannen – binnen dezelfde besturen – biedt immers kansen om in onderling overleg en met respect voor ieders eigenheid en specifieke opdracht een eigentijdse leerlingenbegeleiding uit te bouwen, waarin school en CLB samen afspreken wie wat doet. De leerlingenbegeleiding vanuit het CLB, ook wel externe leerlingenbegeleiding genoemd, dient uiteraard afgestemd te zijn op de leerlingenbegeleiding vanuit de school, ook wel interne leerlingenbegeleiding genoemd, en dient daarenboven subsidiair te zijn aan deze van de school. De school en de ouders zijn immers de eerste opvoedingsverantwoordelijken. Daar waar de begeleidingsvraag van de leerling hun mogelijkheden of opdracht te boven gaat, kunnen ze een beroep doen op de CLB's om hen hierbij te ondersteunen of de begeleiding over te nemen. De werking van de CLB's is aldus vraaggestuurd en subsidiair.

Recent onderzoek over de werking in de centra voor leerlingenbegeleiding toonde aan dat ook ouders en leerlingen rechtstreeks de stap naar de CLB's zetten en dat hun vraag in meer dan de helft van de gevallen de werking van het CLB op de vier begeleidingsdomeinen stuurt. Dit duidt erop dat ook ouders en leerlingen rechtstreekse deskundige ondersteuning van het CLB verwachten op de vier begeleidingsdomeinen.

De principes van vraaggestuurde werking en subsidiariteit worden door onderwijs nog vaak anders begrepen. Vraaggestuurde werking wordt door onderwijs nog steeds als volgt gezien : wij, de school vragen, u, het CLB draait, en subsidiariteit als : afschuiven, niet meer willen doen. Wellicht is het onderwijs in 1998 onvoldoende betrokken geweest bij de ontwikkeling van het CLB-decreet, net zoals de CLB-sector onvoldoende betrokken is geweest bij de recente onderwijsontwikkelingen in het zorgbeleid. Die gebrekkige betrokkenheid is kenmerkend voor zowel het lokale als het centrale niveau.

Wij pleiten dan ook voor het rechttrekken van deze scheefgegroeide situatie en vragen de overheid om alle initiatieven binnen één departement gecoördineerd te concipiëren – een totaalconcept waarin verschillende initiatieven aan elkaar gerelateerd worden – en minimaal op elkaar af te stemmen. In concreto vragen wij op alle niveaus geen interne leerlingenbegeleiding uit te bouwen zonder zelf de essentiële verbanden met de externe leerlingenbegeleiding te leggen.

Uiteraard vragen wij de overheid ook om nieuwe initiatieven over de departementen heen op elkaar af te stemmen. Als CLB denken wij in de eerste plaats aan initiatieven van het kabinet Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen, die vaak zonder al te veel overleg in de korf van de CLB-sector gelegd worden of op onze sector van toepassing zijn. Illustratief wordt de impact op onze sector van de overhaaste invoering van het kaderdecreet Integrale Jeugdhulp, waarvoor wij grondiger onderzoek vragen vooraleer tot implementatie over te gaan. Alhoewel de CLB'ers uit de proefregio's het een mogelijks bruikbaar virtueel model vinden, oordelen zij dat dit evenwel moeilijk om te zetten is in een haalbare praktische toepassing zonder zeer veel bijkomende middelen. Ook vinden zij dat de focus uitsluitend op hulpverlening gelegd is en niet op jeugdzorg in zijn totaliteit waardoor het afbreuk doet aan de CLB-werking als dusdanig, en niet in het minst aan het luik preventie.

Momenteel worden wij bovendien geconfronteerd met tegenstrijdigheden in de diverse wetgevingen met betrekking tot de handelingsbekwaamheid van de jongere, het dossier en het inzagerecht in het dossier, het onderscheid tussen beroeps- en ambtsgeheim… Wij vragen de betrokken ministers en departementen legistiek werk te maken van deze tegenstrijdigheden zonder afbreuk te doen aan de positief gewaardeerde juridische verworvenheden van het CLB-decreet (handelingsbekwaamheid op 14 jaar, één multidisciplinair dossier, beroepsgeheim voor alle CLB-medewerkers). Ook vragen wij na te gaan of en hoe de gewijzigde versie met betrekking tot de kwaliteitszorg in het nieuw decreet Welzijn de kwaliteitszorg in het CLB-decreet kan beïnvloeden of vervangen.

Op het lokale niveau dienen CLB en school het gesprek aan te gaan over de afstemming van de interne en de externe leerlingenbegeleiding, waarbij het CLB als draaischijf functioneert binnen een netwerk van diensten en zich bovendien specifiek positioneert ten aanzien van de onderwijsbegeleiding en -nascholing. De discussie over de eerste- of tweedelijnswerking van de CLB's is hierbij secundair/marginaal omdat ze thuishoren in het denken van de integrale jeugdhulp. Kenmerkend voor de CLB-werking is de subsidiariteit ten aanzien van de leerkracht en/of de ouder en de draaischijffunctie ten aanzien van andere diensten.

Elke erkende school dient een beleidscontract af te sluiten of een beleidsplan te maken met een centrum voor leerlingenbegeleiding. School en centrum kennen elkaar ; ze steunen en respecteren elkaars werking. Normaliter betekent deze wederzijdse betrokkenheid een meerwaarde voor de leerlingenbegeleiding. Ze mag het CLB er evenwel niet van weerhouden samen met ouders en leerlingen een eigen traject te gaan. Verbondenheid en zelfbeschikking kenmerken de leerlingenbegeleiding. In die zin vragen wij ons af of de onafhankelijke opstelling zoals voorzien in het CLB-decreet niet beknot of beïnvloed wordt door de inbedding in de scholengroep en pleiten wij expliciet voor een externe leerlingenbegeleiding naast – en niet in – de interne leerlingenbegeleiding.

Ook vragen wij aandacht voor het spanningsveld waarin het CLB terecht gekomen is door voor één groep cliënten (de scholen) te werken met beleidsplannen en beleidscontracten en voor de andere groep (de ouders, de leerlingen) een stilzwijgende overeenkomst te hanteren. Daardoor dreigt de relatie met de scholen prioritair vorm te krijgen. Wij opteren evenwel ook voor de verdere uitbouw van een laagdrempelige, rechtstreekse dienstverlening aan ouders en leerlingen.

Mevrouw Yolande Schulpen, centrumnet van het OVSG : Het CLB-decreet houdt heel wat structurele uitdagingen in, zoals ook door de twee vorige sprekers reeds werd belicht.

Eén van de grote zichtbare veranderingen is wel dat 300 psycho-medisch-sociale centra (PMS-centra) en centra voor medisch schooltoezicht (MST-centra) geherstructureerd werden tot 75 grote centra voor leerlingenbegeleiding, verspreid over de

Vlaamse Gemeenschap. Deze schaalvergroting dwingt onze centra tot een aantal materiële investeringen, denken we maar aan verbouwingen en aanpassingen van de infrastructuur. De bevriezing van de werkingsmiddelen die in het CLB-decreet is opgelegd, maakt de speelruimte voor de CLB evenwel erg klein. Hetzelfde geldt trouwens ook voor het voldoen aan nieuwe noden, bijvoorbeeld recente nieuwe visusstandaarden die nieuwe geëigende apparatuur vereisen, of ook de voortdurende zorg om qua informatisering up to date te blijven, waarvoor de huidige werkingsmiddelen ontoereikend zijn en de centrumnetten vragende partij zijn voor structurele betoelaging.

De herschikking tot de nieuwe grootschalige organisatievorm had mede tot doel het landschap transparanter en samenhangender te maken, wat uiteindelijk moet leiden tot een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding. Tevens laat het de CLB's toe om in te spelen op nieuwe noden en ontwikkelingen binnen onze voortdurend in verandering zijnde maatschappij. De vraag blijft of deze doelstelling nog overeind blijft in het licht van de recente ontwikkelingen met betrekking tot de scholengemeenschappen in het basisonderwijs en secundair onderwijs.

Bovendien geeft de schaalvergroting de CLB's de mogelijkheid om de veelzijdige deskundigheden, aanwezig in de vroegere PMS- en MST-centra, te bundelen en verder uit te bouwen. Nieuwe disciplines kunnen aangeworven worden en samen met de integratie van de specifieke deskundigheden uit de vroegere PMS-centra voor buitengewoon onderwijs, leidt dit tot een multidisciplinaire begeleiding van kinderen en jongeren, met zowel oog voor het preventieve als voor het remediërende aspect.

De kansen die aldus gecreëerd worden, maken dat de CLB-medewerkers binnen één centrum meer kunnen specialiseren en differentiëren. Ondersteunende taken en specifieke opdrachten kunnen aan sommige medewerkers worden toevertrouwd. Tevens heeft het CLB-decreet stimuli gegeven om op zoek naar de vernieuwde werking zowel centrumals netoverstijgend te gaan samenwerken.

De sector CLB gaat deze uitdaging samen aan. Een internettensamenwerkingscel, zij het voorlopig informeel, tracht mede deze nieuwe doelstelling – het uitbouwen van een kwaliteitsvolle en respectvolle leerlingenbegeleiding – gestalte te geven.

Tegelijk roept deze schaalvergroting ook een aantal vragen op.

Het personeelsbestand van de CLB's werd eveneens bevroren, ook al kwamen er sinds 1 december 1998 heel wat opdrachten bij vanuit verschillende hoeken. De CLB's vallen in de eerste plaats onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Onderwijs. Nochtans krijgen de centra steeds meer taken toegeschoven vanuit andere departementen en/of ministeries.

De Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, maar ook federale ministers vragen de centra om bijkomende taken op te nemen. Denken we maar aan de nieuwe regeling voor bijkomende kinderbijslag of aan de recente persmededeling volgens dewelke onze centra de oplossing zullen bieden voor de aanslepende problematiek met betrekking tot de arbeidsgeneeskundige onderzoeken van stagiairs en leerlingen uit bepaalde studierichtingen. Dit is een oplossing die voorgesteld wordt zonder overleg met de CLB-sector, zonder de benodigde regelgeving en zonder bijkomende personele of financiële middelen.

Er is een overwicht aan investering van de medische en paramedische discipline in het begeleidingsdomein preventieve gezondheidszorg. Zonder afbreuk te willen doen aan dit domein, is het voor kinderen en jongeren even belangrijk dat deze discipline (samen met de collega's uit de andere disciplines), zich ook ten volle kan inzetten voor de drie andere begeleidingsdomeinen. Een bijkomend probleem stelt zich voor artsen wanneer zij zich in de begeleiding van leerlingen vaak op de grens bevinden van waar begeleiding eindigt en behandeling begint.

Het onevenwicht tussen het verplicht aan te bieden gedeelte en het vraaggestuurde gedeelte dient bijgestuurd te worden. Zo hebben leerlingen uit het algemeen secundair onderwijs naast de verplichte consulten nog weinig kans op vraaggestuurde begeleiding, aangezien de voor hen toegekende omkaderingsgewichten zeer klein zijn en het personeel van de CLB's in die scholen slechts minimaal kan worden ingezet.

Een en ander heeft tot gevolg dat een evenredige inzet van de multidisciplinaire teams over de vier begeleidingsdomeinen in het gedrang komt.

Inclusief onderwijs zal maken dat de CLB's in de toekomst ook hier meer en andere opdrachten dienen op te nemen. De omkadering zoals nu toegekend voor geïntegreerd onderwijs (GON), maar ook voor het basisonderwijs, zal aan gewicht dienen te winnen.

In het licht van de recente ontwikkelingen in het kader van "Maatwerk in samenspraak" dient aandacht besteed te worden aan de samenwerking van de CLB's en het buitengewoon onderwijs als begeleidende instantie voor het gewoon onderwijs.

Het zal dan ook noodzakelijk zijn om op termijn de omkadering van de centra te herbekijken. Dit wordt alleszins een nieuwe evenwichtsoefening. Nieuwe criteria moeten opgesteld worden om de middelen over de centra heen te herverdelen, rekening houdend met de nieuwe en/of veranderende opdrachten van de centra. Ook het feit dat centra zowel werken met scholen als rechtstreeks met leerlingen en ouders zal in acht dienen genomen te worden.

Ons streven naar een laagdrempelige dienst- en hulpverlening, zeker ook voor kansarme leerlingen, dienen we te bewaken en verder uit te bouwen, zodat de sector CLB zich naar de toekomst duidelijk kan profileren als een aanspreekpunt leerlingenbegeleiding waar zowel leerlingen, ouders als scholen een beroep op kunnen doen.

De heer Eric Vercammen, centrumnet VCLB : Terugkijken heeft maar zin als we ook vooruitkijken. Evalueren van het CLB-decreet is maar volledig als we rekening houden met de uitdagingen waar de leerlingenbegeleiding ook morgen voor staat. De CLB-sector wil zich niet alleen ten volle inzetten voor de implementatie van het decreet, maar wil tevens ingaan op nieuwe uitdagingen.

Deze nieuwe uitdagingen situeren zich op heel verschillende terreinen : welzijn, jeugdzorg, arbeid, gezondheid, … Meer en meer raken de sectoren die op deze vlakken werkzaam zijn de leerlingenbegeleiding. En dat is normaal : je kan op gelijk welk terrein niet voor jongeren werken zonder hun omgeving waarin ze zich bewegen, in rekening te brengen. De school, het gezin en de peergroup zijn daarin sleutelelementen. Op beleidsniveau betekent dat echter ook dat er interdepartementaal een gesprek over leerlingenbegeleiding nodig is, alvorens dat elkeen zelf initiatieven neemt naar de jongeren toe. In een dergelijk gesprek kan de werking van de CLB's gevaloriseerd worden. Zo hebben de CLB's een jarenlange ervaring in het geven en beheren van informatie in het kader van de studiekeuze. Waarom deze knowhow niet betrekken bij de uitbouw van levenslang leren ? Initiatieven als een netoverschrijdend informatiecentrum laten zien dat er nood is aan informatie voor hogeschoolstudenten en volwassenen. De CLB's willen deze initiatieven terug binnen de CLB's plaatsen. Waarom de CLB's ook niet nauwer betrekken bij het uitwerken van een systeem van elders verworven competenties ? Waarom worden initiatieven als de leerwinkels niet veel dichter bij de CLB-sector uitgebouwd ? Met een verkaveling van het landschap zijn de onderwijszoekenden niet het beste af. Naar de toekomst toe betekent dit alles dat centra binnen de huidige begeleidingsdomeinen ook kunnen doorgroeien naar andere opdrachten en doelgroepen. Voor de overheid zal dit trouwens ook dikwijls de meest efficiënte oplossing zijn omwille van het benutten van bestaande deskundigheden en expertise.

Overleg met deze sectoren is ook van belang voor het uitwerken van specifieke methodieken. In het kader van een gemodulariseerd onderwijs is trajectbegeleiding bijvoorbeeld een aangewezen methodiek. In het kader van de democratisering van het levenslang leren gaat het om methodieken om jongeren te leren beslissingen te nemen binnen de eigen loopbaan, binnen de gezondheidszorg om methodieken die het aanleren van gezond gedrag bevorderen. Dit contact met andere sectoren in het kader van de leerlingenbegeleiding is dus van het grootste belang voor de eigen ontwikkeling van de CLB's.

Ook met betrekking tot de eigen interne organisatie zullen de centra nog stappen moeten zetten. Zo moet bijvoorbeeld de centrumoverstijgende werking nog verder worden uitgebouwd. De centra vragen daarvoor de nodige ondersteuning.

Bovendien vereist een grotere beschikbaarheid of toegankelijkheid van de centra een flexibelere personeelsinzet. Denken we in dit verband maar aan de openingstijden en het bemannen van een telefonische permanentie tijdens de sluitingsperiode. Schaalvergroting en laagdrempeligheid moeten daarbij samengaan.

Maar er zijn ook andere hefbomen nodig. Artikel 88 van het CLB-decreet voorzag in een wetenschappelijke ondersteuning, maar die is nooit voldoende uitgewerkt. De daarvoor voorziene middelen zijn zelfs niet eens meer beschikbaar gesteld. Nochtans is een dergelijke ondersteuning noodzakelijk voor een kleine sector zoals deze van de CLB's.

Er moet een structurele band worden gelegd met de begeleiding en de vorming van het personeel. Een wetenschappelijke ondersteuning heeft maar waarde als de nieuwe concepten en methodes ook worden geïmplementeerd. Een rechtstreekse band tussen vorming en begeleiding van leerkrachten en de wetenschappelijke instellingen is ook noodzake-

lijk om de prioriteiten van de wetenschappelijke ondersteuning te kunnen bepalen.

Voor de vorming van CLB's moeten ook specifieke middelen worden uitgetrokken in het kader van het ondersteuningsdecreet. Momenteel worden voor de centra grotendeels dezelfde normen gehanteerd als voor de schoolondersteuning. Ook hier is een meer specifieke benadering absoluut noodzakelijk.

Voor een kleine sector als de onze zal ook netoverschrijdende samenwerking noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld voor materiaalontwikkeling en voor de uitbouw van sommige vormingsprogramma's. De sector zette reeds stappen in die richting. We hebben samen een kwaliteitshandboek ontwikkeld en een onderzoek naar de perceptie en de evaluatie van de CLB-interventies door de cliënten. Ik denk ook aan het NICO-project. Samenwerken lukt omdat de eigenheid van eenieder gerespecteerd wordt.

Tijdens de overgang van PMS en MST naar CLB heeft de CLB-sector zich op een creatieve en voluntaristische wijze ontwikkeld, over de netten heen. Dat biedt mooie garanties voor de toekomst. Er blijven echter nog onopgeloste vragen en er zijn nog verbeteringen mogelijk. Toch werd met de beschikbare middelen reeds veel gerealiseerd. Als de overheid dat wil, kunnen de centra voor leerlingenbegeleiding een belangrijke rol spelen bij alle overheidsinitiatieven die zich tot jongeren richten. Zij bereiken immers de hele schoolbevolking en alle actoren bij de opvoeding van de Vlaamse jongeren. De kernbegrippen zijn samenwerking, overleg en respect, zowel tussen de verschillende betrokken departementen als tussen de centrumnetten, tussen de centra onderling, tussen alle actoren (leerlingen, ouders, scholen en CLB) en met de door de centra uitgebouwde netwerken van externe organisaties.

Dit veronderstelt ook samenwerking met het wetenschappelijk onderzoek, gezamenlijke vormingsinitiatieven, gezamenlijke ontwikkeling van materialen, werkmiddelen en instrumenten (met respect voor de methodologische vrijheid van elk centrumnet), gezamenlijke inspanningen over het verstrekken van informatie naar het brede publiek en een meer onafhankelijke positie ten aanzien van de scholen.

Onze sector hoopt zich op dit terrein verder te kunnen bewijzen en ontplooien. Met de nodige ondersteuning door de overheid moeten wij hierin slagen. In moeilijke tijden hebben we blijk gegeven van inzet, werkkracht, flexibiliteit, motivatie en creativiteit. We willen de uitdaging niet uit de weg gaan.

De voorzitter : We danken de vertegenwoordigers van de centrumnetten voor hun bijdrage. Ze hebben een mooi beeld geschetst van de werking van de CLB's. Ze hebben echter ook een aantal vragen geformuleerd en een aantal aanbevelingen voor het beleid. Daarom wil ik nu de gelegenheid geven om vragen te stellen aan de sprekers.

De heer Luc Martens : Op pagina 7 wordt de dynamische context van de CLB's besproken. In welke mate zijn de CLB's gewapend om deze opdracht te vervullen ? De CLB's zitten in een soort van netwerking. Netwerken worden voor het onderwijs steeds belangrijker en de CLB's spelen daarin een belangrijke rol. Die rol kan alleen vervuld worden op een dynamische wijze. Dat vereist een grote autonomie tegenover de centrale beleidsvoering en een mogelijkheid om in te spelen op de lokale vragen. Zijn de CLB's vragende partij voor een dergelijke autonomie ? Voor de financiering zou dat betekenen dat er wordt gewerkt met een basisfinanciering met daar bovenop een enveloppe die men vrij kan besteden in mensen, middelen of onderzoek.

In de tekst is de spanning voelbaar tussen de vragen vanuit de scholen en de wens om autonoom op te treden tegenover klanten, ouders en leerlingen, die zich bij de CLB's aandienen. Er moet een coherent beleid worden gevoerd. Het welzijn van de leerling is daarbij de belangrijkste toetssteen.

De verschillende centrumnetten hebben een gezamenlijke tekst voorbereid. Sommige boze geesten vragen zich inderdaad af of de CLB's nog netgebonden moeten zijn. Hoe kijken jullie daartegenaan ? Moeten de CLB's nog netgebonden zijn ?

De heer Frans Ramon : Ik ben het ermee eens dat de CLB's laagdrempelig moeten zijn. Anderzijds horen we dat de afstand tussen de scholen en de CLB's steeds groter wordt. Soms wordt er gepleit voor een grotere aanwezigheid van de CLB's in de scholen. Laagdrempeligheid betekent anderzijds dat de CLB's worden geconfronteerd met allerlei vragen, ook met vragen waarvoor de leerkracht of de school eigenlijk het eerste aanspreekpunt zouden moeten zijn.

In de uiteenzetting worden verschillende vragers onderscheiden : de scholen, de leerlingen en de ouders. Voor mij is dat één geheel.

De CLB's willen een draaischijffunctie vervullen. Hoe ervaren ze het feit dat leerkrachten na een voortgezette vorming beter in staat zijn om bepaalde taken op te nemen zodat de CLB's bepaalde taken ook aan de leerkrachten kunnen delegeren ?

De CLB's staan nogal negatief tegenover de samenwerking tussen departementen. Ze zeggen ook dat ze worden gegijzeld door de decreten. Heeft dat te maken met een gebrek aan inspraak of met extra taakbelasting ? Hoe kan daaraan verholpen worden ?

De heer Julien Librecht : Ik begrijp dat er van de CLB's een enorme inzet wordt gevraagd. De decreten die nu worden behandeld, bijvoorbeeld het gelijkekansendecreet en het participatiedecreet, zullen leiden tot een uitbreiding van de opdracht van de CLB's. Hoe staan de CLB's daartegenover ?

Het bestaande decreet wil een herschikking bekomen tot grootschalige organisatievormen om de kern transparanter te maken. Men houdt ook rekening met de recente ontwikkeling van de scholengemeenschappen. Heeft die doelstelling op het ogenblik nog wel nut ?

Ik hoor dat de centra voor leerlingenbegeleiding een invoering bepleiten van nieuwe criteria ter herverdeling van noodzakelijke middelen. Welke criteria zouden volgens de centra gehanteerd moeten worden ?

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : De centra pleiten uitdrukkelijk voor de invoering van externe leerlingenbegeleiding. Hoe ziet men de terugkoppeling naar de scholen in dat systeem evolueren ? Bestaat het gevaar niet dat door het benadrukken van de externe begeleiding enkel de mondige ouders worden geholpen ? Wanneer men een interne begeleiding hanteert, komen alle leerlingen aan bod.

Wat is volgens de centra de rol van de zorgcoördinator ?

De heer Julien Demeulenaere : Het antwoord op de vraag van de heer Martens interesseert mij erg. Het welzijn van de leerling is naar mijn mening van primair belang, maar er is nog sprake van enkele tegenstrijdigheden. Ik heb al verschillende opmerkingen gehoord over het inzagerecht, aangezien men de privacy soms als schild gebruikt. Ik geloof dat de samenwerking tussen de CLB's en de leerkrachten maximaal moet zijn, zodat de leerkracht alle informatie kan bekomen die hij nodig heeft om een oordeel te vellen. Dit proces moet ook in omgekeerde richting werken.

Ik zou graag een lijst krijgen van alle punten die de CLB's als tegenstrijdigheden bestempelen. Het wederzijds vertrouwen tussen de CLB's en de scholen moet maximaal zijn in het belang van de leerlingen.

De heer André Van Nieuwkerke : Men heeft zich afgevraagd of de scholen de eerstelijnswerking zouden aankunnen. De CLB's moeten de scholen ondersteunen en de leerkrachten opvangen. Hoe wordt dit op het terrein ingevuld ? Nemen de scholen hun verantwoordelijkheid ?

Over de inbedding van de CLB's in de scholengroepen wordt gesteld dat een te grote onafhankelijkheid niet goed is. Bepaalde scholengroepen snoepen personeelsmiddelen af van het CLB, wat een wijziging van het bijzonder decreet impliceert. Worden de stedelijke CLB's ook betrokken in een nieuw CLB voor het officieel onderwijs, of komt deze operatie nog te vroeg ?

De voorzitter : Enkele vragen lopen samen. De heer Luc Martens peilt naar de uitdagingen voor de toekomst en vraagt zich af in welke mate de CLB's daar klaar voor zijn. Hij vraagt zich af of de CLB's naar meer autonomie hunkeren en of dit mogelijk is met de huidige middelen. De vraag van de heer Frans Ramon over de draaischijffunctie van de CLB's sluit daarbij aan. De heer Julien Librecht bracht dit thema ook naar voren door een vraag te stellen over de herverdeling van de middelen. Hij vraagt zich af of er concrete voorstellen zijn om een werking uit te bouwen met de huidige middelen. De heer Julien Demeulenaere sprak over het vertrouwen dat moet bestaan tussen CLB's en scholen.

De heer Benny Van der Linden : De meeste vragen die werden gesteld, leven ook bij ons. Wij hebben die tijdens de uiteenzetting geformuleerd en kunnen ze dus niet onmiddellijk beantwoorden. Wij pleiten voor overleg en samenwerking op alle niveaus. De CLB's zijn als groep vertegenwoordigd omdat het decreet betreffende de CLB's expliciet een stuurgroep had ingeschreven. Deze stuurgroep moest over de netten heen opvolging en ondersteuning realiseren inzake de implementatie van het decreet. Informeel hebben wij deze stuurgroep in leven gehouden toen die verdween op 31 augustus 2003. De CLB's zijn vragende partij om continuïteit te geven aan deze groep en tot een formele overlegstructuur te komen waar het geheel van deze vragen kan worden behandeld. Momenteel

kunnen wij de gestelde vragen enkel individueel beantwoorden.

De voorzitter : De tegenstrijdigheden die door de heer Julien Demeulenaere werden aangehaald, kwamen al aan bod in de tekst.

Mevrouw Els Palmaers : Wij pleiten inderdaad voor overleg, maar we wensen onze eigen identiteit te behouden. Bij de totstandkoming van het CLB-decreet ging men uit van eigen centrumnetten. Wij bepleiten het behoud hiervan.

De voorzitter : U antwoordt op een vraag die ik nog niet gesteld had. Men vraagt zich nu af hoe de CLB's hun eigen positie zien binnen het netwerk en welke afstand moet worden gecreëerd ten opzichte van de school. Heeft u de nodige middelen om de sleutelpositie te kunnen verstevigen ?

De heer Eric Vercammen : De voorbije jaren besteden scholen meer aandacht aan interne leerlingenbegeleiding. De ervaring leert ons dat een CLB efficiënter kan werken als er binnen een school een goede structuur voor leerlingenbegeleiding is uitgebouwd. Dit betekent dat de uitbouw van de interne en externe leerlingenbegeleiding overleg vereist tussen de school en het CLB. Zij moeten samen uitmaken hoe ver men gaat met de interne begeleiding. Dit zal niet op elke plaats op dezelfde manier gebeuren. Dergelijk overleg is op elk niveau nodig, zowel plaatselijk als regionaal en centraal. School en CLB moeten dit gesprek voeren als evenwaardige partners.

De eigenheid van de CLB's hangt bovendien af van de problemen die ze behandelen. Ouders en leerlingen vragen daarbij een partner die onafhankelijk is van de school. Bij vragen en problemen willen zij iemand waarmee ze in volle vertrouwen en onafhankelijk van de school kunnen praten en overleggen. Ze willen iemand die samen met hen het traject gaat. Het beroepsgeheim van CLB-medewerkers is onder andere in dit kader belangrijk, het schept mee de vertrouwensband die nodig is in een goede begeleidingsrelatie.

Voor scholen kunnen CLB's een draaischijffunctie vervullen ten aanzien van diensten uit de welzijns- en gezondheidssector. CLB-medewerkers kennen die sector immers. Voor deze diensten is het CLB uit zijn buurt een goede partner omat de CLB-medewerker de schoolcontext goed kent en zo gemakkelijk de brug kan leggen tussen de hulpverlening en de schoolcontext.

Tot slot zijn zowel de multidisciplinaire werking van het CLB en de deskundigheid van CLB-medewerkers die complementair is met diegene die aanwezig is in scholen, belangrijke troeven om de sleutelpositie van CLB's te verstevigen.

Als we afspraken maken met de scholen, kunnen we ook afspreken wie zich waarin zal specialiseren. Als scholen besluiten zich op een bepaalde zaak te concentreren, moeten de CLB's zich aanpassen. Dat heeft te maken met onzekerheid over de toekomstige evoluties en competenties.

De heer Benny Van der Linden : Subsidiariteit is een sleutelbegrip in het antwoord op de meeste vragen die zopas gesteld zijn. Dit decreet heet ten onrechte decreet betreffende de CLB's. Men had het beter decreet inzake leerlingenbegeleiding genoemd. Veel problemen die wij aanpakken, zijn het gevolg van een onevenwichtige interpretatie van het decreet door de doelgroepen. De verantwoordelijkheid voor leerlingenbegeleiding berust in eerste instantie bij de ouders en de school. De onevenwichtige interpretatie maakt de invulling van de subsidiariteit door de CLB's en de daaraan gekoppelde effecten en gevolgen bijzonder moeilijk. Wij pleiten daarom voor duidelijke strategieën om tot een evenwichtige rolverdeling tussen de partners te komen.

Mevrouw Yolande Schulpen : Er is geen profiel voor de zorgcoördinator in het basisonderwijs. Sommige scholen werken met een zorgteam. Andere scholen zien de zorgcoördinator als een taakleerkracht. Nog andere werken met iemand uit het CLB. Dat maakt het voor de CLB's niet makkelijk om ons tijdelijk zorgproject in te vullen. Taken delegeren is moeilijk door het gebrek aan coherentie. Wij vragen net als de politici naar een coherent beleid.

Mevrouw Els Palmaers : Wij begrijpen goed waarom de middelen – omwille van kostenbeheersing – bij de invoering van de CLB's werden bevroren. Ik meen me te herinneren dat die bevriezing maar gedurende een beperkte periode zou duren, afhankelijk van de maatschappelijke evoluties en behoeften. De huidige evoluties en behoeften zijn van die aard dat de middelen moeten stijgen. Meer middelen voor de CLB's betekent niet dat de overheid meer moet uitgeven. De middelen voor nieuwe diensten die nu naar nieuwe opgerichte diensten gaan, kunnen naar de CLB's doorgeschoven worden. Dat zal leiden tot minder kosten, meer efficiëntie en meer transparantie.

De middelen moeten ook op een andere manier verdeeld worden. Nu wordt het grootste deel van de middelen op een lineaire manier verdeeld, een ander deel op basis van taakbelasting. Wij hebben daar vragen bij, voornamelijk bij de verdeling van de middelen voor taakbelasting. De criteria moeten opnieuw bekeken worden, voornamelijk bij het criterium densiteit. Moet het aantal leerlingen het enige uitgangspunt blijven ? Wij willen daarover van gedachten wisselen.

De heer Benny Van der Linden : We moeten over meerdere thema's van gedachten wisselen. Een van die thema's is de omkadering van de centra. Op dit moment durf ik me daar echter nog niet over uitspreken.

De voorzitter : Moeten de leerkrachten inzage krijgen in de CLB-dossiers ?

Mevrouw Yolande Schulpen : Ouders moeten er zeker van zijn dat een aantal zaken die ze aan het CLB toevertrouwen, op een vertrouwelijke manier behandeld zullen worden. Het decreet bepaalt overigens dat we de relevante zaken moeten meedelen aan de scholen. We kunnen het CLB-dossier niet als een leerlingendossier beschouwen wegens het beroepsgeheim. Het is ook in het belang van de leerlingen dat we niet alle informatie zomaar doorgeven aan hun leerkracht. De leerkracht heeft alleen recht op alle gegevens die essentieel zijn om de leerlingen op een goede manier te begeleiden en op te vangen in de klas.

Ik vermoed dat vroeger geschermd werd met het beroepsgeheim om informatie niet door te geven, maar de sector denkt voortdurend na over dit begrip. De CLB's hebben in het kader van het multidisciplinaire dossier gepleit voor openheid tussen alle CLB-medewerkers. Dat was niet eenvoudig omdat de administratie de artsen een afzonderlijke positie wou toekennen. De sector heeft toch een belangrijke stap gezet zodat we nu op een andere manier met alle gegevens omgaan.

De heer Dirk Debroey, POV : We kunnen begrip opbrengen voor het onbegrip onder de leerkrachten over onze positie. Dat onbegrip wordt veroorzaakt door onwetendheid en culturele verschillen. Op school worden leerlingen in groep geëvalueerd. De methodiek wordt samen besproken. Leerlingen gaan uit van een ambtsgeheim. De CLB's gaan uit van een beroepsgeheim.

De voorzitter : We hadden professor Hutsebaut uitgenodigd om een uiteenzetting te geven over het verschil tussen ambtsgeheim en beroepsgeheim. Hij kan dinsdag evenwel niet aanwezig zijn.

De heer Benny Van der Linden : Het besluit inzake het multidisciplinaire dossier omschrijft ook hoe met het dossier wordt omgegaan ten aanzien van de ouders. Alle ouders moeten daarvan op de hoogte gebracht worden. Inzage in het dossier kan alleen volgens een geëigende procedure die opgenomen wordt in het schoolreglement of in de afsprakennota.

Van zodra het overleg tussen CLB, school en ouders vlot verloopt, zitten we goed. De afsprakennota's kunnen het overleg perfect organiseren en sturen.

De voorzitter : Er was nog een conrete vraag van de heer Van Nieuwkerke over de eenmaking van de CLB's van het officiële onderwijs aan de heren Van der Linden en Debroey.

De heer Benny Van der Linden : Ik laat het liever aan het net over om daar een antwoord op te formuleren.

De heer Dirk Debroey : Er is een verschil tussen het autonoom maken van CLB's en het eenmaken ervan. Autonomie en onafhankelijkheid zijn een voorwaarde om op een kwalitatieve manier te kunnen werken. Maar die kunnen op verschillende manieren ingevuld worden.

I.2. Uiteenzetting namens de onderwijsnetten

De heer Marc Van den Brande, directeur-coördinator van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) : Door de vorige sprekers werd veel CLB-terminologie gebruikt als ondersteunen, begeleiden en deelnemen. Wij gebruiken liever actieve werkwoorden als organiseren, handelen, doen en uitvoeren. Dat is de trend waarmee wij ons standpunt betreffende CLB willen uiteenzetten. De centra hebben een belangrijke plaats in de zorgverlening op school.

Dat betekent niet dat de centra de enigen zijn die dagelijks de zorg voor leerlingen opnemen. Als voorbeeld in deze tekst namen wij de wijze waarop het zorgbeleid in het katholiek basisonderwijs uitgevoerd wordt. Daarbij gaan we niet uit van het CLB-werk, maar van het leren en het opvoeden van de leerling.

Alle zorginitiatieven op school kun je op een continuüm van zorg beschrijven. Dit begint met de ver-

antwoordelijkheid van de leraar. De leerkracht speelt in op gewone zorgvragen, wetende dat kinderen ontwikkelen volgens een eigen tempo en eigen ritme. Die leraar moet kunnen rekenen op de ondersteuning en collegiale coaching door de ervaren verantwoordelijke voor de zorgcoördinatie. Wanneer dat nog niet helpt en wanneer leerlingen behoefte hebben aan nog meer gerichte individuele aanpak, kan de verantwoordelijke voor de zorgcoördinatie de begeleiding van leerlingen op zich nemen. Indien voor de begeleiding van bepaalde leerlingen(groepen) onvoldoende draagkracht en expertise aanwezig is in het schoolteam, kan de school ook buitenschoolse hulpverlening inschakelen. Pas in allerlaatste instantie,wanneer het continuüm van zorg in de gewone basisschool niet volstaat om het kind voldoende ontwikkelingskansen te bieden, kan een gerichte, verantwoorde en procesmatige doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs plaatsvinden.

Dit continuüm is mede bepalend voor de opdrachten van het CLB. Wanneer de leraar in de klas zijn zorgverantwoordelijkheid opneemt, hoeft het CLB daar niet meteen bij betrokken te worden. De leerkracht zelf is immers specialist in zijn onderwijs- en leersituatie. Gaandeweg echter zal de ondersteuning van het CLB steeds specifieker worden.

Er zijn een aantal aandachtspunten waar in de toekomst moet aan gewerkt worden.

Wij vragen dat het CLB op vraag van de school zou werken. Ingaan op vragen van de school moet voor het CLB een vanzelfsprekendheid zijn. Het CLB werkt op vraag van de school. Het dringt zijn aanbod niet op, maar sensibiliseert de school wel voor een zorgbrede werking. De afspraken die de school en het CLB maken, zijn opgenomen in de algemene en de bijzondere bepalingen van het beleidscontract tussen de school en het CLB. Het VSKO suggereert de school dit beleidscontract jaarlijks te evalueren en – waar nodig – bij te sturen.

Op vele plaatsen vernemen we dat bij het opmaken van beleidscontracten het CLB dominant is. Waar dit het geval is kunnen wij niet echt spreken van vraaggestuurdheid.

Het CLB werkt zowel letterlijk als figuurlijk dicht bij de school. Ze zijn partners in hun zorg voor het welbevinden van de leerlingen. Er moet met andere woorden een wisselwerking zijn bij het behandelen van bepaalde problemen. Schoolnabijheid impliceert bovendien dat het CLB én de school snel op de bal spelen bij nieuwe problemen. We gaan ervan uit dat scholen of scholengemeenschappen en CLB's samen actief een geïntegreerd zorgbeleid opnemen. Daarbij kan nu eens de een, dan weer de ander initiatieven nemen. Samenwerking kan er zijn zonder afstand tussen CLB en school. Binnen de schoolorganisatie respecteren we de noodzakelijke onafhankelijkheid van CLB-zijde. Volgens ons is er echter geen correlatie tussen afstand en onafhankelijkheid. Er mag gewoon geen afstand zijn, maar een zekere onafhankelijkheid kan nuttig zijn. Het CLB neemt dus actief en doelbewust deel aan het totale leven in de school. Volgens ons maakt de vrijheid van de school een deel van de Vlaamse hoge kwaliteit uit. Zorg dragen voor leerlingen is leerlingen opvoeden, is niet waardenneutraal. Zorg dragen voor leerlingen hoort ons inziens thuis in het schooleigen beleid, in de actieve onderwijsvrijheid. Iedere vorm van leerlingenbegeleiding en -zorg is dus noodzakelijkerwijze neteigen. Wij aanvaarden geen uitholling daarvan. CLB-werk is dus neteigen werk.

Vanuit veel scholen horen we dat de CLB's niet meer dezelfde begeleidingscapaciteit kunnen bieden die vóór de invoering van het decreet gebruikelijk was. Het merkwaardige is dat deze opmerking zowel in het buitengewoon onderwijs (coëfficiënt 7) als in het ASO (coëfficiënt 1) wordt gehoord. Het ongenoegen terzake groeit. Misschien heeft dat te maken met de wijze waarop het besluit over het verzekerd aanbod de opdracht van CLB's heeft uitgetekend omdat er nog weinig ruimte is voor de vraaggestuurde werking. De decreetgever moet duidelijk aangeven waar de kerntaken van het CLB liggen : namelijk in de specifieke hulp voor leerlingen en leerlingengroepen.

Het CLB brengt vanuit zijn opdracht een specifieke deskundigheid in. Het CLB doet het werk van de school niet over maar werkt aanvullend competent. Hoge deskundigheid is dus erg belangrijk voor CLB-medewerkers. Nu de scholen zelf sterk professioneler werden op het vlak van leerlingenbegeleiding (zie inspectieverslag 2001-2002) moet de CLB-deskundigheid verhogen op het volgende niveau van hulpverstrekking.

Het CLB vervult een brugfunctie in de samenwerking tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs. In dit kader is het toch evident dat het CLB er ook voor zorgt dat het een cel voor het buitengewoon onderwijs binnen het CLB uitbouwt. We horen dat attesten en inschrijvingsverslagen voor buitengewoon onderwijs in veel scholen zeer laat aankomen. Wat de attesten betreft, gaat het om het niet correct kunnen uitvoeren van de inschrijvingsprocedure. Wat het inschrijvingsver-

slag betreft, moet aangeduid worden dat dit een basisgegeven is om met de handelingsplanning te starten. Wanneer dit pas aankomt in november, heeft men twee maanden blind gewerkt.

Het feit dat de CLB-thematiek in een parlementaire hoorzitting behandeld wordt, kan vele oorzaken hebben. Impliceert dit ook dat er nieuwe regelgeving ter zake moet komen ? Er is natuurlijk het hangend vraagstuk inzake het arbeidsgeneeskundig onderzoek van de stagiairs en de vaccinaties. Maar daar heeft de minister al een concrete oplossing voor beloofd. Voor het VSKO is er verder geen nood aan een nieuwe regelgeving inzake CLB, zolang er kan gewerkt worden in de geest van wat hierboven voorgesteld wordt.

De heer Dirk Van Damme, afgevaardigd bestuurder van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs (RAGO) : Het Gemeenschapsonderwijs wenst zijn bijdrage aan deze hoorzitting te concentreren op vier thema's : de centrale rol van de school in de leerlingenbegeleiding ; de subsidiaire werking van de centra voor leerlingenbegeleiding en het tijdelijk project zorgondersteuning ; de methodologische onafhankelijke werking van de centra voor leerlingenbegeleiding ; de evolutie naar autonome centra voor leerlingenbegeleiding voor het officieel onderwijs.

Het Gemeenschapsonderwijs gaat bij zijn standpunt uit van het Algemeen Strategisch Plan 2003-2007. Dat is goedgekeurd op de Raad voor het Gemeenschapsonderwijs van 26 maart en vormt het strategisch kader van het Gemeenschapsonderwijs op tal van vlakken. Als nieuw afgevaardigd bestuurder is het zijn opdracht om dit plan uit te voeren.

Bij de rol van de school in de leerlingenbegeleiding is het uitgangspunt dat de zorg voor de leerling de verantwoordelijkheid is van alle onderwijspartners. In die zin is de naam van het CLB misleidend en handelt te veel over leerlingenbegeleiding. Maar in het CLB-decreet staan ook heel wat opdrachten voor de school en het schoolteam zelf, die kunnen ondersteund worden door het CLB. Het CLB-decreet bepaalt dat het de school is die een visie op zorgverbreding moet ontwikkelen. Ook het decreet betreffende het basisonderwijs zegt daar een en ander over. In het Vlaamse onderwijs ontstaat er een opvatting, die een brede steun geniet : zorg voor de leerling gericht op maximale leerwinst en welbevinden van de leerling, waarvoor de diverse partners samen instaan.

De school zelf heeft een zeer cruciale verantwoordelijkheid. Het Algemeen Strategisch Plan 2003-2007 heeft als een prioritaire beleidslijn het beleidsvoerend vermogen van scholen te versterken. Dat betekent de school versterken als een organisatie die niet alleen leeractiviteiten maar ook zorg kan aanbieden.

De centra voor leerlingenbegeleiding werken subsidiair. Het CLB-decreet stelt correct dat de school in eerste instantie verantwoordelijk is en dat het CLB-centrum vraaggestuurd, subsidiair werkt, waar nodig in samenwerking met andere diensten en voorzieningen. Het CLB heeft ook een scharnierfunctie naar andere zorgvoorzieningen. De school is de eerste lijn. In sommige projecten wordt de peer-groep gezien als nulde lijn. Het CLB en andere voorzieningen zijn de tweedelijnshulp. Misschien zijn er ook nadelen verbonden aan die visie. Ze wordt soms ten onrechte gebruikt. Het drukt wel de centrale positie van de school uit en de subsidiaire werking van de CLB's.

We hebben de kansen gegrepen die de Vlaamse regering ons bood, om met een tijdelijk project zorgondersteuning een en ander verder uit te werken. Het besluit van de Vlaamse regering bepaalt vier prioriteiten : de school ondersteunen bij het uitwerken van een visie op een lokaal zorgbeleid en het opzetten van een lokale zorgstructuur ; de deskundigheid van personeelsleden inzake signaaldetectie, remediëring en schoolondersteuning versterken ; samen met het schoolteam leerlingen begeleiden bij vraagverheldering, diagnose, begeleiding en waar nodig doorverwijzing naar het externe netwerk van hulpverleners ; de samenwerking met de pedagogische begeleiding. We hebben dit project uitgewerkt. Er zijn wel regionale verschillen, maar dit project biedt wel veel mogelijkheden.

Vooral onafhankelijkheid in methodologie en deontologie is nodig voor een autonome werking van de centra voor leerlingenbegeleiding. Onafhankelijkheid moet niet opgevat worden in bestuurlijke zin. Het decreet bevat daarover een aantal terechte bepalingen. Artikel 16 geeft een aantal specifieke bevoegdheden aan de directeur van het CLB van het gemeenschapsonderwijs.

Voor de autonome openbare centra voor leerlingenbegeleiding is de vraag over de netgebondenheid belangrijk. Het uitgangspunt moet steeds het belang van de leerling zijn. Er zijn voordelen aan een netgebonden centrum, onder meer een kleine afstand tot de school en een vertrouwensrelatie. Ik denk ook dat de diversiteit in pedagogische projecten die ons Vlaams onderwijs kenmerkt, een impact heeft op de zorgbenadering van de centra. Het Gemeenschapsonderwijs houdt dus geen pleidooi

voor grijze, eengemaakte overheidsvoorzieningen, die overal op dezelfde manier werken. Daarvoor zijn de profielen en de pedagogische projecten van de scholen te divers. We pleiten wel voor een versterking van de samenwerking en eventueel een integratie van de samenwerking van de centra voor het officieel onderwijs en netwerkvorming om te komen tot een eigen formule.

We hebben nog geen beeld van de definitieve decretale vorm daarvan. Daarvoor moeten er nog te veel verkennende gesprekken gevoerd worden. Ook in ons algemeen strategisch plan staat dat het Gemeenschapsonderwijs voorstander is van integratie van officiële centra voor leerlingenbegeleiding. Er zijn reeds een aantal initiatieven genomen. We zullen dat verder uitbouwen, zij het dat nog heel veel onduidelijk is over de definitieve decretale vorm.

De heer Eddy De Waele, algemeen directeur van het Onderwijs van Steden en Gemeenten (OVSG) : OVSG is de representatieve vereniging van de inrichtende machten, zowel van de CLB's van ons net als van onze onderwijsinstellingen. Er zijn slechts weinig CLB's van ons eigen net, enkel de steden Antwerpen en Gent en het VGC hebben een eigen centrum. Niet al onze scholen kunnen dus bediend worden door net-eigen CLB's. Daarom verschilt de aanpak : we begeleiden de keuze voor een bepaald CLB.

Wij hebben de doelstellingen van het nieuwe instrument voor leerlingenbegeleiding, de centra voor leerlingenbegeleiding, onderschreven en waar het kon, meegewerkt aan de implementatie. Het betreft een samengaan tussen de gewezen PMS en de MST die samen de CLB's zijn geworden. De implementatie in de centra werd u toegelicht door onze CLB-verantwoordelijke. Ik wil nu toelichten hoe die implementatie is verlopen in onderwijs, meer bepaald in het gemeentelijk onderwijs. Het zal daarbij noodzakelijk zijn enkele items uit de CLB-benadering vanuit een ander gezichtspunt te duiden.

In eerste instantie moet een CLB worden gekozen. Een onderwijsinstelling kan aansluiten bij het centrum dat haar het meest te bieden heeft. Door de afbakening van de werkingsgebieden in het vrij onderwijs en de omschrijvingen van de scholengroepen in het gemeenschapsonderwijs en het beperkt aantal officiële centra, is er voor vele gemeentelijke onderwijsinstellingen alleen een keuze tussen een vrij CLB of een CLB van het Gemeenschapsonderwijs. Om als officiële school de vrije schoolkeuze te kunnen aanbieden, moet men samenwerken met een officieel CLB. Voor het gros van de gemeentelijke onderwijsinstellingen betekent dit de facto samenwerken met een centrum van het Gemeenschapsonderwijs. Het is dus een keuze op een ideologische basis, en niet op grond van een dienstverlening. De doelstelling van de vrije keuze voor een CLB is niet gerealiseerd gezien er in veel gemeenten maar één centrum mogelijk is. Voor de hervorming was er wel keuze. Bij de andere twee netten is echter helemaal geen keuzevrijheid, omdat de regioafbakening zo gestructureerd is.

De binding met het centrum die moet worden uitgedrukt in een beleidsovereenkomst of -contract, is dus niet onderworpen aan een vorm van mededinging. Toch kan een school in de beleidsovereenkomst eigen accenten leggen, eigen verwachtingen uitdrukken. Wij hebben daarvoor modellen uitgewerkt die – aangepast aan de lokale situatie – meer schoolaandacht in de centra tot gevolg hadden.

De nieuwe centra waren enthousiast over het decreet betreffende de CLB's, maar de personeelsformatie bijvoorbeeld werd totaal beheerst door de statutaire regels en een overgangssituatie, wat niet steeds toeliet de doelstellingen qua samenstelling van de personeelsformatie te bereiken. De strikte statutaire bepalingen laten ons ook nu nog niet toe een personeelsbeleid te voeren, aangepast aan de behoeften en de doelstellingen. Er was een basisformatie en een aanvullende formatie, die kon variëren naargelang de behoeften. Het probleem ontstaat doordat men de functies steeds moet benoemen en geen terbeschikkingstelling kan uitvoeren, ook niet na drie jaar. Het is goed dat de centra drie jaar zekerheid hebben, maar nadien wordt het beleidsvoerend vermogen ondergraven door de benoemingen, die de directie ondertussen heeft moeten doen.

Een en ander had tot gevolg dat de centra veel aandacht besteedden aan de eigen werking, maar daardoor de grotere aandacht voor de scholen niet steeds meer dienstverlening voor de scholen betekende. Scholen en CLB's hebben een andere mening over die dienstverlening.

De onderwijsinstellingen werden niet rechtstreeks betrokken in de omvorming van PMS en MST tot CLB. Ze waren trouwens geen vragende partij. Bij de omvorming werd er nog gewerkt met witte en blauwe mappen en waren de onderwijsinstellingen niet op de hoogte van wat er in de CLB-centra gebeurde. Vandaar was er een discrepantie tussen beide en hebben we als ondersteuningscentrum in eerste instantie werk gemaakt van degelijke beleidscontracten.

De eerstelijnszorg, zoals die in het decreet CLB werd voorbehouden aan de school, moet nog meer kansen krijgen. Onderwijsinstellingen hebben ondertussen wel een zorgcoördinator, een groene leraar, of nog andere structuren of initiatieven aangewend. Het is ten zeerste aangewezen om de taken van de centra en de onderwijsinstellingen duidelijker af te bakenen als een eerste- en tweedelijnszorg. Het gaat over leren en leren leren, wat ook een vakoverschrijdende eindterm is in onderwijs. Ook studiekeuzebegeleiding is een taak van de onderwijsinstelling en de scholengemeenschap maar ook van het CLB. Een voorbeeld van raakvlak is het leerlingvolgsysteem dat eigen is aan de school, maar sommige centra ontwikkelen eigen volgsystemen, om ze voorzichtig op te leggen aan de scholen die ze begeleiden.

Een volgende af te bakenen taak is het maatschappelijk en psychisch functioneren van de leerling. De behoeften worden eerst vastgesteld door de school en moeten ook daar in belangrijke mate worden geremedieerd. Ze kunnen in een rechtstreeks contact tussen leerling, ouders en CLB ook in het CLB worden aangepakt.

Voor een groot aantal opdrachten moeten de mainstream-leerlingen voldoende hebben aan de eerstelijnsondersteuning. Uitzonderlijke situaties, bijvoorbeeld assistentie bij ongevallen, zijn een opdracht voor de tweede lijn. We moeten durven nadenken over de consequenties hiervan voor de personeelsomkadering.

Een bijzonder aandachtspunt is de medische discipline. Hier zitten onze centra in de beleidssfeer van twee Vlaamse en minstens één federale minister. Op Vlaams niveau gaat het om de multidisciplinaire aspecten van onderwijs en om het preventieve aspect van volksgezondheid. De arbeidsgeneeskundige onderzoeken voor stagiairs zijn dan weer een federale materie. Momenteel ervaren we in de centra een ongecoördineerde aanpak. Dat resulteert in opdrachten waar geen middelen tegenover staan, bijvoorbeeld inzake volksgezondheid en arbeidsgeneeskunde. De vaccinaties zijn bijvoorbeeld gebeurd op kosten van de CLB's. De inrichtende machten hebben er eigen middelen moeten in investeren. Dat ontwricht de werking en zal aanleiding geven tot onevenwichten tussen de disciplines. Bovendien schept het rechtsonzekerheid in het onderwijs, bijvoorbeeld inzake arbeidsgeneeskunde.

De toegenomen problemen van gezondheid en kleine ongevallen in de scholen doen daar de vraag naar een eerste lijn in gezondheidszorg toenemen. Wat moet in de school gebeuren, en wat in tweede lijn in een centrum ? Diverse instellingen zien een oplossing in de aanstelling van sociaal verpleegkundigen in de scholen.

Vorig jaar werd het eerste beleidscontract geëvalueerd. We hebben de schoolbesturen en de inrichtende machten geïnformeerd dat een evaluatie mogelijk was en dat een bijgestuurd contract kon worden opgesteld. We hebben ook inlichtingen verstrekt over de perspectieven van samenwerking met een ander centrum. Vanwege de problematiek die ik eerder heb geschetst, hebben sommige besturen een soort van offerte gedaan. Vervolgens hebben ze een toekenning gedaan op basis van een nieuw contract, ofwel met hetzelfde CLB, ofwel met een ander CLB van een ander net.

Met onze scholen willen we een overzicht maken van de evaluaties om na te gaan in welke mate verbeteringen in de samenwerking kunnen worden gerealiseerd. We zullen hierbij geen gestuurde bevraging toepassen. Zo kunnen de scholen en de CLB's een zo goed mogelijk zicht krijgen op het verloop van de evaluaties van vorig jaar, om daaruit te leren voor de volgende evaluatie over twee jaar.

De voorzitter : Ik dank de heer Dewaele voor zijn bijdrage. Nu geef ik het woord aan de heer Weyn namens POV (Provinciaal Onderwijs Vlaanderen).

De heer Patrick Weyn, afgevaardigde van het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV) : Op de website van het departement Onderwijs lees ik : "Ouders en leerlingen kunnen met allerlei vragen bij het CLB terecht. Wat ook de reden is, als leerlingen zich op één of andere manier niet goed in hun vel voelen of in hun ontwikkeling dreigen vast te lopen, zal het CLB trachten hulp te bieden met een begeleiding op maat. In sommige gevallen zal na overleg naar een andere, meer gespecialiseerde dienst doorverwezen worden." Laten we eens even analyseren of dat mogelijk is binnen de huidige werking van het CLB. De klanten van het CLB zijn de leerlingen, de ouders en de school. Met de school wordt een beleidsplan of een beleidscontract afgesloten. Op basis van deze contracten wordt de omkadering van het CLB bepaald. De scholen zijn dan ook de prioritaire klanten van de CLB's en niet de leerlingen, de ouders of de andere onderwijszoekenden. Op de website van het departement Onderwijs lees ik nochtans : "Het centrum is er op de eerste plaats voor de leerling van het basisonderwijs en het secundair onderwijs en voor zijn ouders."

Dat betekent evenwel nog niet dat een en ander niet met mekaar te verzoenen is. Misschien komen

die leerlingen en ouders in voldoende mate aan bod via de school ? Het is ook mogelijk dat ze hier en daar niet verder komen dan de school. De school doet immers de eerstelijnshulp en het CLB de tweedelijnshulp. Maar wat wordt nu eigenlijk begrepen onder eerste- en tweedelijnshulp ? Veel leraren en directies zien het onderscheid nog steeds niet. Als wij het niet meer aankunnen, sturen we de leerling wel naar de groene leraar, hoor je wel eens. En die groene leraar lost het dan wel op. Sommige van die leraars werken goed samen met het CLB, andere niet. Veel scholen weten niet altijd wat ze kunnen vragen aan het CLB of denken dat het CLB op elke vraag een antwoord kan geven.

Wat ons betreft, is er nood aan een betere aflijning van de interne en externe leerlingenbegeleiding. Wie doet wat ? Welke kwaliteitscriteria worden daarbij gehanteerd ? Hoe werken de verschillende actoren samen ? Partners aan dit gesprek zijn voor ons de scholen, CLB's, pedagogische begeleiding, diensten voor schoolmaatschappelijk werk en dergelijke meer. Daarbij moet het niet zozeer de bedoeling zijn te komen tot een rigide territoriumafbakening, maar wel een kader te bieden voor een samenwerkingsmodel. De concretisering van een dergelijk samenwerkingsmodel zal rekening houden met de schoolspecifieke en socio-economische kenmerken en met de eigenheid van de betrokken instanties.

Van sommige CLB-medewerkers horen we dat hun contacten met leerlingen sinds het CLB-decreet drastisch verminderd zijn. Als men dan weet dat de gemiddelde school niet beschikt over de nodige interne competenties om de eerstelijnszorg waar te maken, dan vrees ik dat de leerlingenbegeleiding er de laatste jaren niet op vooruit is gegaan.

Dergelijke signalen hoort men zowel in het ASO als in het BSO. Een ASO-leerling brengt een omkaderingsgewicht van één op. Ik hoor vertellen dat dit veel te weinig is en ik ben bereid dat te geloven. Hoe staat het dan met de ‘luxeleerlingen’ ? De leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs bijvoorbeeld zijn zeven keer zoveel waard als hun collega's van het ASO. Uit een navraag in de centra voor deeltijds beroepssecundair onderwijs leerden we evenwel dat bijna alle CDO's vonden dat de CLB-medewerker nu minder beschikbaar is dan zijn PMS-collega van vóór het CLB-decreet. Vóór het CLB-decreet genereerde een CDO met 72 leerlingen namelijk een voltijds equivalent PMS-medewerker. Om vandaag een voltijds equivalent CLB-medewerker met het bekwaamheidsbewijs van maatschappelijk werker te genereren, heb je bijna 160 leerlingen met omkaderingsgewicht zeven nodig. We lezen nochtans overal dat een steeds grotere groep jongeren nood heeft aan een individuele begeleiding.

Ondertussen krijgt het CLB bijkomende opdrachten. Het probleem van het arbeidsgeneeskundig onderzoek voor leerlingen die stage lopen in bedrijven, is naar verluidt opgelost : het CLB kan daar een rol in gaan spelen. We zijn ten zeerste benieuwd hoe dat concreet zal worden geregeld. Na het persbericht wachten we op een omzendbrief en andere legistieke initiatieven. Tegelijkertijd weten we dat de CLB’s er vandaag nog niet in slagen hun opdracht inzake medische preventie in de scholen in te vullen.

Onze leerling van de website van het departement Onderwijs moet dus al wat geluk hebben als hij gaat aanbellen bij het CLB. Misschien wil hij wel studieadvies. De kans is echter groot dat hij meer dan één CLB zal moeten bezoeken, wil hij een volledig zicht krijgen op het aanbod van alle scholen van alle netten.

Sommigen denken aan het afschaffen van het CLB en willen het hele spectrum van de leerlingenbegeleiding toevertrouwen aan de scholen. Ik vrees echter dat dan steeds meer jongeren in de kou zullen blijven staan. De vraag naar socio-emotionele begeleiding groeit. Wanneer de scholen de volle verantwoordelijkheid zouden krijgen voor de begeleiding van hun leerlingen, zullen nog meer jongeren dan vandaag moeten worden toegeleid naar centra voor geestelijke gezondheidszorg, die nu reeds een wachtlijst hebben van zes maanden. Trouwens, hoe zit het met de vertrouwensrelatie tussen de hulpverlener en de jongere en met de onafhankelijkheid van de hulpverleners ten opzichte van de school indien de totaalbegeleiding van de jongere aan de scholen wordt toevertrouwd ? Hoe kunnen de multidisciplinaire aanpak en de bestaande expertise dan behouden blijven ? Hoe staat het dan met het beroepsgeheim van de hulpverlener ?

Laten we de CLB's toch maar behouden en hen de kans geven om het CLB-decreet verder te implementeren, want er zitten echt wel goede dingen in. Wel is er nood aan een evaluatie en eventueel ook aan bijsturing. Zo moeten we de garantie inbouwen dat de school en het CLB een echt partnerschap kunnen aangaan waarbij de leerling wint. Inzake de studieoriëntering zou het goed zijn de netoverschrijdende samenwerking te stimuleren die de laatste jaren gegroeid is, zodat er structuren ontstaan waardoor alle leerlingen, maar ook volwas-

sen cursisten, krijgen waar ze recht op hebben, namelijk objectieve informatie.

De voorzitter : We hebben bij de laatste vier sprekers soms een andere toon gehoord dan bij de vorige delegatie. Dat is dus een goede gelegenheid om vragen te stellen.

De heer Frans Ramon : Ik heb de indruk dat alle sprekers hebben gezegd dat de klemtoon op de school ligt. Dat betekent dat de CLB's er eigenlijk zijn voor heel deskundige hulpverlening, eventueel voor doorverwijzing en verder ook voor de ondersteuning van de scholen. De rest moet in de klas gebeuren en indien nodig moet de leerkracht daarvoor beter gevormd worden. Heb ik dat goed begrepen ?

De heer Weyn zegt dat er iets schort aan het partnerschap tussen het CLB en de school. Zijn de beleidscontracten dan een onvoldoende instrument om dat waar te maken ?

De heer Dirk De Cock : Hoe kan er binnen het huidige systeem preventief en curatief opgetreden worden indien er zich ook bij ons een crisis zou voordoen zoals nu het geval is in Den Haag ? In een dergelijke situatie is een hele scholengemeenschap gehavend. Moeten de scholen een preventieplan opstellen ? Moeten de CLB's zich in dergelijke situaties ten volle ontplooien in de scholen ?

De heer Julien Librecht : Ik wilde aan de heer Van den Brande uitleg vragen over het zeer laattijdig aankomen van attesten en inschrijvingsverslagen. Wat is de essentie van deze problematiek ? Wat is de oorzaak ?

Mevrouw Veerle Heeren : Ik wilde aan de heer Weyn vragen wat het CLB-decreet vandaag tegenhoudt om een betere aflijning en invulling van de uitzichten van de interne en externe leerlingenbegeleiding te krijgen. Zijn er vandaag geen garanties in het CLB-decreet ? Hoe ziet u dat concreet ?

De voorzitter : De heer Ramon zegt dat de klemtoon op de school ligt. Is het dan zo te vatten dat de tweedelijnszorg betekent dat de CLB's de grote deskundigheid en de begeleiding van de scholen moeten leveren ?

De heer Dirk Van Damme : Ik zou dat willen onderschrijven. Persoonlijk zou ik dat vandaag sterker doen dan het al in het CLB-decreet geformuleerd staat. Ik denk dat we in het Vlaams onderwijs de absolute prioriteit moeten geven aan de versterking van de scholen als beleidsvoerende organen of instanties, waarbij de scholen krachtigere omgevingen worden zowel bestuurlijk als pedagogisch. Ik denk dat het CLB een belangrijke rol heeft om dat mee te helpen faciliteren. Een kritische noot is dat de CLB's sterk bezig zijn met zichzelf en minder met hoe ze zichzelf kunnen overbodig maken. Op termijn moet de professionaliteit van leerkrachten, directies en schoolteams ook in een breed concept van zorg verbeterd worden. Er zal altijd specifieke expertise nodig zijn op een tweede lijn of op een derde lijn en daar dienen de CLB's voor. Het leek me een goed idee mocht in het decreet staan dat CLB's de taak hebben om scholen te empoweren, zodat ze evolueren naar omgevingen waar professioneel niet alleen onderwijs- en leeractiviteiten worden georganiseerd, maar waar ook de brede zorg wordt opgenomen. In die zin ben ik niet echt gewonnen voor de suggestie die mevrouw Heeren daarnet gemaakt heeft. Ik ben niet zo voor het strikt aflijnen van wat intern en extern moet gebeuren. Extern moet zoveel mogelijk faciliteren, ondersteunen, mogelijk maken wat er intern gebeurt, maar heeft natuurlijk altijd een domein van eigen expertise die het best extern blijft. Hier spelen ook economische argumenten een rol. De verhouding intern-extern is een fluctuerend domein. Ik kan me moeilijk inbeelden dat men tot een helder concept kan komen dat voor alle scholen in Vlaanderen zou gelden. Er zijn scholen die verder staan dan andere. Het CLB moet kunnen inspelen op verschillende realiteiten.

De voorzitter : De heer Weyn is wel voor een dergelijk afbakening tussen interne en externe begeleiding en mevrouw Heeren vraagt zich af wat er in het CLB-decreet zou kunnen zitten dat een dergelijke afbakening tegenhoudt. Ik zou dan ook graag een reflectie van de heer Weyn horen ten opzichte van de opmerking van de heer Van Damme.

De heer Patrick Weyn : Als ik zeg dat er een duidelijke aflijning moet zijn tussen interne en externe begeleiding, dan bedoel ik daarmee dat dit op schoolniveau veel duidelijker moet gemaakt worden. Dan kan men zeggen dat dit in de beleidscontracten moet gestipuleerd worden. We constateren dat dit zeer weinig gebeurt. Die beleidscontracten zijn daar niet echt duidelijk over. Er is al een verbetering ten opzichte van de eerste beleidscontracten. Toch blijft het probleem dat het niet altijd even duidelijk is wat scholen aan CLB's kunnen vragen. Ik sta volledig achter de idee dat het CLB de scholen moet empoweren. Voor mijn part mag dat decretaal vastgelegd worden. Dit vind ik één van de bijsturingen van het CLB-decreet om daarin duidelijkheid te geven. Ik heb niet gepleit om een centrale afbakening te gaan maken die geldt voor alle

CLB's en alle scholen, maar ik heb wel gepleit om bijna de verplichting in te bouwen om die afbakening op lokaal niveau te maken. Het is inderdaad zo dat verschillende scholen verschillende noden hebben. Daarmee moet rekening gehouden worden. Ik pleit voor lokale beslissingen, waarbij alle betrokkenen over de juiste tools, de juiste know-how en de juiste informatie beschikken om zo een beleidscontract vorm te geven. Ik denk dat het daar nog aan schort op dit ogenblik.

De heer Eddy De Waele : Als de twee vorige sprekers gesteld hebben dat er een empowering moet komen van scholen, dan zeggen wij daarop ja, maar als men dat doet, is men niet met leerlingenbegeleiding maar met leerkrachtenbegeleiding bezig. Op dat ogenblik moeten we als pedagogische begeleidingsdiensten opnieuw gaan kijken hoe we gaan werken ten aanzien van scholen. We denken dat het niet de goede oplossing is voor ons net als men leerkrachten laat begeleiden voor het ene door een pedagogische begeleidingsdienst en voor het andere door een CLB.

De voorzitter : Een vraag van de heer De Cock ging over de crisismomenten zoals die zich momenteel afspelen in Den Haag, waar preventieve en curatieve taken belangrijk zijn. Is dit een taak voor de scholen ? Moet het CLB zich hier ten volle kunnen ontplooien ?

De heer Marc Van den Brande : Ik heb daarnet verwezen naar de crisissituatie in Tongeren, waar vier jongeren verongelukt zijn. Ik kan alleen maar aanduiden dat we vanuit dit voorval heel goed hebben kunnen samenwerken met ons CLB dat onmiddellijk ondersteuning bood. Het is niet zo dat een school voor alles en nog wat een plan heeft. Ik vraag me af of dat ook nuttig is. Er is wel een bepaalde strategie en dergelijke meer, maar voor deze gegevens, denk ik dat het CLB vrij snel een crisisinterventie kan opzetten en de nodige externen kan betrekken. Wat preventie betreft, gaat het voornamelijk over onderwijs, zoals de aandacht voor geweldloze opvoeding.

De voorzitter : Een vraag van de heer Librecht aan de heer Van den Brande ging over het zeer laattijdig aankomen van attesten en inschrijvingsverslagen, waardoor de werking wat bemoeilijkt wordt.

De heer Marc Van den Brande : Technisch ben ik niet 100 procent op de hoogte. De mensen van de CLB's en van het buitengewoon onderwijs kunnen daar beter op antwoorden. Het gaat om ouders die hun kinderen willen inschrijven in scholen voor buitengewoon onderwijs, maar daarvoor een attest nodig hebben. Als ze geen attest hebben op 1 september, naar welk CLB moeten ze dan ? Het CLB waar ze uitkwamen, heeft geen interesse meer in deze leerling, want hij of zij behoort niet meer tot hun werkingsgebied. Een nieuwe CLB is moeilijk, want dat is een nieuwe opdracht. Idem dito met het inschrijvingsverslag. Er zijn heel wat diagnostische gegevens die een element kunnen zijn om het individueel handelingsplan voor het buitengewoon onderwijs op te stellen. Met het oog op de remediëring of het verdere leer- of opvoedingstraject biedt dat toch wel noodzakelijke gegevens. De vraag is natuurlijk of men met betrekking tot deze thematiek naar een onafhankelijke commissie van indicatiestelling zou moeten gaan, maar dat is volgens mij een andere discussie.

De voorzitter : Ik zit een beetje met het gevoel dat de standpunten van de onderwijs- en centrumnetten soms sterk verschillen. Men had bijna een debat moeten organiseren tussen hen beide om hun woord en wederwoord te kunnen beluisteren. Voor ons is het belangrijk om precies in te schatten wat de draagkracht is van sommige uitspraken die hier gedaan zijn. Het is goed dat we de teksten ter beschikking hebben, zodat we die rustig kunnen nalezen en we nadien een wijs oordeel kunnen vormen.

I.3. Uiteenzetting door de Vlaamse Scholierenkoepel, VSK

De voorzitter : Dan verleen ik nu het woord aan de vertegenwoordigers van de Vlaamse scholierenkoepel (VSK).

Mevrouw Véronique Vanonckelen, beheerder VSK : De Vlaamse Scholierenkoepel is al enkele jaren zeer actief rond het thema van de leerlingenbegeleiding en heeft rond dit thema ook een werkgroep opgericht, waar zowel Ikrame Kastit als ikzelf lid van zijn. We merkten dat scholieren met veel vragen zaten over de precieze taak van de CLB's en de rechten en plichten van de verschillende betrokkenen. We hebben eerst de wetgeving uitgepluisd en daarna een bevraging gedaan bij onze leden om na te gaan wat leerlingen als positief en negatief ervoeren en waar ze knelpunten ondervonden. Vandaag willen we op enkele van deze knelpunten ingaan.

Ten eerste ondervinden leerlingen een groot gebrek aan informatie over het bestaan en de opdracht van het CLB. Ze weten vaak niet dat het CLB bestaat, of dat er medewerkers beschikbaar zijn op een school. Ze weten evenmin waarvoor ze precies op het CLB terecht kunnen. Het is dikwijls pas als een leerling werkelijk met een probleem worstelt en zelf op zoek gaat naar hulp, dat hij of zij iets te weten komt over het CLB. Dat gaat dan vaak via omwegen, waarbij er een grote tijdspanne valt tussen de hulpvraag en de uiteindelijke hulpverlening. Ook merken leerlingen tijdens die zoektocht dat leerkrachten slecht geïnformeerd zijn over de werking van het CLB.

Verder vragen leerlingen zich vaak af wat er gebeurt als zij zich aanmelden bij het CLB : worden ouders en school op de hoogte gebracht, is er een dossier en mogen we dat inkijken ? Ze missen dus informatie inzake de richtlijnen over de discretie van het CLB. Dat maakt het voor hen riskant om naar het CLB te stappen. Het CLB heeft dus een hoge drempel. Tot die hoogdrempeligheid dragen ook nog andere factoren bij. Zo moeten leerlingenraden en leerlingen vaak via derden een afspraak met het CLB maken. CLB-medewerkers zijn bovendien vaak volslagen onbekenden voor de leerlingen. Een mogelijke oplossing hiervoor is dat de CLB-medewerker zich in de klas komt voorstellen en zo de eerste stap zet naar de leerlingen.

Uit deze eerste twee punten wat betreft het tekort aan informatie, blijkt dat CLB's niet of te weinig tegemoet komen aan artikel 7 van het decreet. Ook aan artikel 33 wordt niet genoeg gevolg gegeven. De bekendmaking van de CLB-werking en van de rechten en plichten die ouders en leerlingen in die context hebben, is ruim onvoldoende. Informatie geven over de CLB-werking gebeurt zelfs niet altijd bij de inschrijving. Leerlingen vragen ook dat deze informatie voortdurend en op verschillende plaatsen op de school beschikbaar zou zijn.

Leerlingen willen ook meer informatie over hun begeleidingstraject en over de manier waarop een begeleiding door het CLB wordt opgevat. Ze vinden dat CLB-medewerkers zowel bij de start als gedurende de begeleiding meer uitleg moeten geven over de stappen die kunnen of zullen gezet worden, en de motivering daarvoor.

Ten vierde missen de leerlingen ook informatie over de medische consulten, zowel voor, tijdens, als na die onderzoeken. Ze weten niet waarom ze ernaartoe moeten gaan, worden niet geïnformeerd over hun rechten en plichten in dit verband, krijgen geen uitleg tijdens het onderzoek en de resultaten worden vaak meegedeeld in een onbegrijpelijke taal. We missen hierover een decretale bepaling : het centrum zou ouders en leerlingen voldoende over de doelstellingen en resultaten van de consulten moeten informeren, in een begrijpelijke taal.

Leerlingen ondervinden ook een probleem in verband met artikel 16. Ze moeten beter geïnformeerd worden over de structuur en de organisatie van het onderwijs en over het onderwijsaanbod in de regio, onafhankelijk van het aanbod van de eigen school.

Mevrouw Ikrame Kastit, voorzitter Vlaamse Scholierenkoepel : Een tweede knelpunt heeft te maken met discretie. Voor leerlingen is het van groot belang dat men discreet met hun gegevens omspringt. Wij zijn blij dat het besluit van de regering over het multidisciplinair dossier daarover bepalingen opnam. Toch zijn er enkele tekorten waar te nemen.

Vooreerst ontbreekt er een bepaling die stelt dat de school en het centrum de leerlingen en de ouders moeten informeren over het feit dat er een dossier bestaat en dat men bepaalde rechten en plichten heeft. Verder signaleren scholieren een probleem in verband met de overdracht van een dossier van het ene centrum naar het andere. De regelgeving stelt dat de leerling en de ouders op de hoogte moeten worden gebracht van de overdracht. Leerlingen zeggen echter dat dit niet altijd gebeurt, wat kan te maken hebben met het feit dat de mededeling niet schriftelijk moet gebeuren. Wij dringen er dan ook op aan dat deze bepaling in het decreet wordt opgenomen. Leerlingen geven aan dat het voor hen of voor hun ouders een grote stap is om schriftelijk verzet aan te tekenen tegen een overdracht. Zij zijn niet snel geneigd dat te doen, zelfs indien ze wensen dat het dossier niet wordt overgemaakt. De scholieren stellen voor dat de centra bij het geven van de schriftelijke mededeling meteen om toestemming zouden vragen voor het doorgeven van het dossier.

De scholieren hebben ook een bemerking in verband met het verstrekken van gegevens door het CLB aan de school en de leerkrachten. Zij vinden het goed dat het CLB relevante informatie over de leerling kan doorgeven indien dat nodig is om problemen op school te ondervangen. Men vindt echter dat dit in overleg met de ouders of de leerlingen moet gebeuren.

Tot slot geven leerlingen aan dat de CLB-medewerkers hen tijdens een gesprek soms te veel uithoren. Leerlingen vragen ruimte en willen zich niet

helemaal prijsgeven. Zij willen graag actief betrokken worden bij de begeleiding en meer ruimte krijgen voor hun eigen inbreng. Al te vaak hebben leerlingen het gevoel dat de begeleiders boven hun hoofd praten en beslissen. Ook van leerkrachten op school vragen leerlingen deze houding. Als er een probleem is op school, moet de leerkracht de leerling zelf aanspreken vooraleer naar het CLB te gaan.

Mevrouw Véronique Vanonckelen : Verdere knelpunten hebben te maken met het herkennen, erkennen en detecteren van hulpvragen bij leerlingen. Leerlingen vinden het belangrijk dat leerkrachten gevoelig zijn voor signalen wanneer ze het moeilijk hebben. Zij vinden dit bij enkele leerkrachten terug en waarderen dat ten zeerste. In verband met het opmerken van problemen ondervinden leerlingen echter dat leerkrachten vaak te weinig op de hoogte zijn van mogelijke leerproblemen en leerstoornissen. Zij kennen de signalen onvoldoende, waardoor de problemen laat of niet worden opgemerkt. Zelfs als een probleem wordt herkend, wordt het niet altijd erkend of weet de leerkracht vaak niet hoe het moet worden opgevangen in de klas. Leerkrachten hebben er vaak moeite mee het onderwijs aan te passen aan de specifieke noden van de leerlingen. Het feit dat leerkrachten niet altijd op de hoogte zijn van de implicaties van bepaalde leerproblemen zorgt ervoor dat leerlingen soms op weinig begrip kunnen rekenen. Wij denken dat de lerarenopleiding hier meer aandacht aan moet besteden en dat het CLB de leerkrachten meer moet ondersteunen. Dit is in overeenstemming met artikel 17. Leerlingen hebben het gevoel dat het CLB deze taak te weinig opneemt.

In verband met het detecteren van problemen merken we op dat het gebruik van vragenlijsten over probleemgedrag bij leerlingen niet altijd eenvoudig is. Leerlingen zijn soms niet geneigd om naar het CLB te stappen of om eerlijk te antwoorden op vragenlijsten, omdat ze vrezen dat hun probleem zal bestempeld worden als ongewenst gedrag. Bijgevolg zal men enkel worden terechtgewezen. Zij hebben nood aan een open gesprek waarin ze van gedachten kunnen wisselen over hun bekommernissen, moeilijkheden en mogelijke oplossingen. Bij leerlingen leeft vaak het idee dat het CLB bedoeld is om probleemjongeren te helpen. Aangezien ze zichzelf niet zo beschouwen, menen ze vaak dat het CLB niet aan hen besteed is.

Mevrouw Ikrame Kastit : De wijze waarop scholieren onthaald worden door de CLB-medewerker is ook erg belangrijk. Een persoonlijk onthaal is van groot belang. De leerling wil informatie hebben over wat de begeleiding door het centrum inhoudt. Discretie is zeer belangrijk bij het onthaal. In sommige scholen bevindt het CLB zich in een hal met een publieke wachtruimte. Ook wat betreft de medische onderzoeken vinden de leerlingen dat de wijze waarop ze ontvangen worden in enkele centra met meer respect moet gepaard gaan.

De leerlingen vragen dat het CLB ook tijdens de kerstvakantie en de paasvakantie geopend is. Tijdens de vakanties hebben de leerlingen de tijd om rustig stil te staan bij hun vraag of probleem.

We willen benadrukken dat we vaststellen dat er zeer grote verschillen zijn tussen de centra. De problemen kunnen niet veralgemeend worden voor alle CLB's, zodat we hopen dat goede praktijkvoorbeelden meer verspreid worden. CLB's kunnen op zoek gaan naar middelen voor interne kwaliteitszorg. Om de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding te bewaken en te verbeteren raden we aan de leerlingen de kans te geven een evaluatie op te stellen over de leerlingenbegeleiding op school. Dat gebeurt momenteel niet of nauwelijks. Leerlingen regelmatig bij het overleg en de reflectie over de leerlingenbegeleiding te betrekken is de beste manier om leerlingenbegeleiding op punt te stellen en af te stemmen op de leerlingen. Wij dingen erop aan om de leerlingen op gepaste wijze te betrekken bij het opstellen van een nieuw beleidsplan tussen het CLB en de school. In het voorontwerp van decreet betreffende participatie op school wordt voorzien dat via de schoolraad met leerlingen wordt overlegd over het beleidsplan.

De heer Frans Ramon : We hebben een paar knelpunten gehoord inzake de implementatie van het decreet. Slechts sporadisch wordt er gevraagd om aanpassingen van het decreet.

Wat houdt leerlingen tegen om meer zicht te hebben op het eigen begeleidingstraject ? Men kan het CLB toch vragen daar meer zicht op te krijgen ?

Mevrouw Véronique Vanonckelen : Als men vragen stelt over de eigen begeleiding, worden deze vaak niet duidelijk beantwoord. De medewerkers geven vaak een technische uitleg die de student niet begrijpt of weigeren erover te praten. Het zou beter zijn dat leerlingen te weten komen waarom bepaalde vragen worden gesteld en hoe begeleiders tegenover hen staan.

Mevrouw Ikrame Kastit : Het zal de drempel naar het CLB verlagen als men weet waar men mee bezig is en waarover de begeleiding gaat. Dan zal

men vlugger naar het CLB gaan als men problemen of vragen heeft.

I.4. Uiteenzetting namens de oudervereningingen

Mevrouw Sofie Vander Plaetse, pedagogisch medewerker Raad voor Ouders van het Gemeenschapsonderwijs (ROGO) : Ik wil schetsen hoe ouders tegenwoordig met het CLB in aanraking komen en wat hun verwachtingen zijn. Ouders die voor het eerst met een klein kind aan de hand aan de schoolpoort staan, hebben meestal nog nooit van het CLB gehoord. Ze krijgen een hele berg papier mee om in te vullen : een inlichtingsfiche voor het team, voor de school en voor het secretariaat, een medische fiche, een ouderverklaring voor inschrijving, een verklaring op eer betreffende gelijke onderwijskansen enzovoort. En daar zit ineens ook een folder tussen die je niet hoeft in te vullen, van het CLB. Even verder lezen : "Sinds september 2000 werden alle PMS-centra omgevormd tot Centra voor Leerlingenbegeleiding." O ja, het PMS, dat ken ik wel. Potje plassen, mondje open en stil blijven staan. En proefwerkjes maken om te weten naar welke grote school ik best zou gaan.

En dat heet nu dus CLB. Toch eventjes verder lezen. Hier en daar staan een paar woorden in het vet : werking op vraag, en samenwerking tussen kind-ouders-school-CLB bijvoorbeeld. En wat doen die mensen nu precies ? Ze werken op vier domeinen : leren en studeren, de schoolloopbaan, de preventieve gezondheidszorg, en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Verder staat er : "Het centrum zal samen met u en met uw kind raadgevend, ondersteunend, preventief en remediërend werken. In die werking staat de leerling centraal, wordt er multidisciplinair en vraaggestuurd gewerkt, en zijn er ook prioritaire groepen." En nog : "Aan al uw wensen en vragen wordt aandacht besteed. We hopen prettig te kunnen samenwerken." Om te eindigen met namen, adres en telefoonnummer. Het CLB lijkt zeer vriendelijk en heel toegankelijk te zijn. Ze hebben zelfs jouw toestemming als ouder nodig, en willen samenwerken met jou.

Maar ja, die kleuter van ons, die kan al flink stappen en babbelen, en de poppetjes begint hij ook al te tekenen. Dat wordt vast een gewone goede leerling. Hij mag best eens stout zijn, maar nu ook weer niet te stout. Dat CLB zal wel niet voor ons zijn. En hop, de folder gaat de kast in.

En zo gaan de jaren voorbij. Af en toe moet je eens een blaadje invullen met vaccinatiegegevens, en krijg je zelf een blaadje terug met hoe groot, hoe zwaar en hoe perfect ziend je kind wel is. Maar dan komt de dag dat je oogappel toch niet echt de gemiddelde leerling blijkt te zijn. Hij of zij kan niet goed stilzitten of het lezen wil niet vlotten. Misschien blijkt je kind veel te slim te zijn voor die klas, of wordt het telkens weer gepest. Soms heb jij het als ouder vlug gezien, soms komt de leerkracht met het probleem op de proppen. Wat verwachten ouders dan ? In de eerste plaats dat er gecommuniceerd kan worden over het probleem. En dan bedoelen wij niet dat we in juni de mededeling krijgen dat het jaartje moet overgedaan worden omdat er al sinds oktober een probleem blijkt te zijn. En ook niet dat men welwillend luistert naar onze zorgen om ze, zodra we de deur uit zijn, weer te vergeten.

Want in de tweede plaats willen we dat er naar een oplossing gezocht wordt. Dat de wil en de samenwerking binnen de school er is om de situatie ten goede te keren. Ondersteuning door het CLB kan best wel, zolang de testjes maar niet dienen om jouw kind in een hokje te duwen, maar om het te helpen.

Op die manier worden al veel oplossingen bereikt, en zo gaat het meestal ook. Zo zou het moeten gaan. Maar niet overal is de relatie tussen ouders en school even goed, of loopt de communicatie even vlot. Of soms zijn de ouders het – terecht of ten onrechte – niet eens met de aanpak of beslissing van de school, of hebben ze er geen vertrouwen in. Dan willen ouders rechtstreeks naar het CLB kunnen gaan, met de folder waarin staat : "Aan al uw wensen en vragen wordt aandacht besteed, en in onze werking staat het belang van het kind centraal", in de hand. De verwachtingen van ouders zullen deze keer al heel wat hoger liggen. Uiteraard verwachten ze ondersteuning en aandacht voor het probleem. Nog meer verwachten ze deskundigheid en kwaliteit. Maar boven alles verwachten ze onafhankelijkheid.

Alle ouders starten met een droomkind. Problemen vroeg of laat komen niet in de planning voor. Als er dan toch iets mis blijkt te gaan, dan is het in het grootste belang van het kind dat zijn ouders realistische verwachtingen hebben. En dat is iets waar de ene ouder al meer moeite en tijd voor nodig heeft dan de andere. Als er vanuit de school een advies geformuleerd wordt waar de ouders het moeilijk mee hebben, of dat zij anders zien, dan wordt de rol van het CLB heel belangrijk. Want als ouders geen al te goede relatie hebben met de schooldirectie of het team, is de schuld gemakkelijk daar gelegd als uitleg voor het falen van het kind. En ouders willen dan wel eens een tweede

advies van het CLB krijgen. Het vertrouwen dat ouders hebben in het CLB, is op dat moment cruciaal.

Stel dat het CLB tot dezelfde bevinding komt als de school. Als het CLB veel vertrouwen geniet, zal dat ouders helpen om mee te werken en mee te denken aan de nieuwe situatie voor hun kind. Maar zien ze het CLB als het verlengde van hetzelfde schoolbestuur, dan zullen ouders moeilijk te overtuigen zijn. De onafhankelijkheid van de CLB's lijkt ons daarom een absolute voorwaarde te zijn voor het welslagen van de missie die het CLB tegenwoordig heeft.

Maar wat lezen wij daarover in het bijzonder decreet gemeenschapsonderwijs ? Artikel 23, § 1, 1°, a) : "De raad van bestuur van de scholengroep is bevoegd voor de oprichting, samenvoeging en afschaffing van centra voor leerlingenbegeleiding op advies van het College van directeurs" ; artikel 23, § 1, 2°, b) : "De raad van bestuur is bevoegd voor de organisatie van de werking van het CLB op advies van het College van directeurs" ; artikel 23, § 1, 4°, a) : "De raad van bestuur is bevoegd voor het beheer en de toewijzing van de middelen van de scholengroep aan de scholen en het CLB."

Met andere woorden : de werking van het CLB wordt mede bepaald door al de directies van de scholen waarvoor het CLB werkt. Meer nog, de toewijzing van de financiële middelen gebeurt door de scholengroep die diezelfde scholen verenigt. Dit is toch niet echt een onafhankelijke positie. Wij zouden graag zien dat de onafhankelijkheid van het CLB ook in dit decreet een beetje meer benadrukt wordt. Dat er op zijn minst ondubbelzinnig geformuleerd wordt dat de middelen die voor het CLB bedoeld zijn, ook bij het CLB terechtkomen. We laten dat liever niet over aan de raad van bestuur van de scholengroep.

Tot nu toe ging ons verhaal over de ouders van de gemiddelde kinderen. Maar er zijn ook ouders van bijzondere kinderen, kinderen van wie men van meet af aan weet dat ze ondersteuning nodig hebben. Die ondersteuning ligt meestal op verschillende vlakken : medisch, paramedisch, pedagogisch. Vaak ook zijn er verschillende actoren bij betrokken. Denk maar aan ziekenhuizen en huisartsen, het algemeen welzijnswerk, het Vlaams Fonds, Kind en Gezin, de revalidatiecentra en bijzondere jeugdzorg.

Vooral voor deze ouders is het van belang dat het CLB een rustpunt is binnen het dikwijls onduidelijke kluwen van hulpverlening. Het CLB heeft hier een duidelijke rol als draaischijf : het moet correct doorverwijzen naar de professionele instanties en ermee samenwerken, in die zin dat het CLB feedback krijgt over de eventuele behandeling, en dat er samenspraak is tussen de verschillende actoren die met het kind werken. Zo zullen de hulpvraag en het aanbod op een deskundige manier op elkaar afgestemd worden.

En dan zijn er nog de kinderen met bijzondere ouders. Kinderen die niet in een alledaagse opvoedingssituatie zitten. Sinds het nieuwe decreet moeten ouders hun toestemming geven voor de begeleiding door het CLB, behalve voor het medisch schooltoezicht en de begeleiding bij leerplichtcontrole. Wij zijn daar heel tevreden mee. Het heeft ervoor gezorgd dat onze rol als eerste opvoedingsverantwoordelijke erkend wordt, en dat wij gehoord worden bij de genomen beslissingen. Er wordt niet meer boven onze hoofden gewerkt, maar samengewerkt.

Toch zorgt dit soms voor een probleem. Het komt misschien niet vaak voor, maar er zijn situaties waarin een kind hulp nodig heeft die de ouders weigeren. Net voor die kinderen is het van belang dat het CLB kan ingrijpen. Op dit moment bestaat de enige mogelijkheid erin om naar de jeugdrechtbank te stappen. Een grote stap, die niet altijd nodig is, en die voor die ouders – die het dikwijls ook ontzettend moeilijk hebben – toch grote gevolgen kan hebben. We pleiten ervoor dat het CLB in deze gevallen toch wat meer armslag zou krijgen.

Om te besluiten, zetten we de verwachtingen van de ouders even op een rijtje. Ouders zijn het meest gebaat met een school en een CLB die deskundig samenwerken, die een positief klimaat op school creëren, zodat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Maar daarnaast willen ouders ook zélf naar het CLB kunnen stappen, met informatieve vragen of vragen om ondersteuning. Ze willen de zekerheid dat het CLB onafhankelijk kan werken, met het belang van hun kind centraal.

We willen dat het CLB er is voor alle kinderen, gemakkelijke en minder gemakkelijke. Het moet een centrum zijn waar alle informatie samenkomt, en van waaruit deskundig gewerkt kan worden aan probleemsituaties, zowel intern als in samenwerking met andere instanties.

En uiteraard houden ouders niet van wachtlijsten. We kamperen graag, maar liever niet op de stoep van het CLB.

Wij vragen aan de CLB's of het nieuwe decreet ze de mogelijkheid geeft om op een redelijke manier en op een redelijke termijn aan onze verwachtingen te voldoen. En we vragen aan de parlementairen om met dit antwoord aan de slag te gaan.

Mevrouw Sigrid Moerman, KOOGO : De ouderkoepelverenigingen KOOGO en VCOO willen eerst en vooral hun dank betuigen voor de kans die hen geboden wordt om in deze vergadering de vertolker te zijn van de vragen en zorgen van alle ouders met kinderen in onze Vlaamse scholen van het gesubsidieerd officieel en het gesubsidieerd vrij onderwijs. Namens hen willen wij enkele bedenkingen formuleren bij de werking van de centra voor leerlingenbegeleiding, gebaseerd op het decreet van 1 december 1998, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 10 april 1999.

De werking voor de CLB's is hoofdzakelijk gericht op leerlingenbegeleiding, een geïntegreerde, multidisciplinaire aanpak, en de zorgvragen van ouders en/of school.

We zijn het eens met de CLB-opdracht die geformuleerd wordt in het decreet en zien duidelijk een aantal positieve effecten hiervan. Ouders worden door de school geïnformeerd over de eigen begeleidingsinitiatieven en over de werking van het centrum voor leerlingenbegeleiding. Ouders kunnen in de school terecht met hun vragen en de school kan daaraan tegemoetkomen, volgens de eigen draagkracht of doorverwijzen naar de tweede lijn, zijnde het CLB. Als er indicaties zijn dat interventie noodzakelijk is, en de school merkt dat de ouders zelf niet de nodige stappen zetten, kan de school zelf het initiatief nemen en doorverwijzen naar het CLB om een adequate begeleiding op te starten. Ouders kunnen ook rechtstreeks naar het CLB-centrum stappen.

Toch willen we de aandacht vestigen op enkele voor ouders ongunstige neveneffecten. Ondanks het feit dat de werking van het CLB wordt afgestemd op de zorgvragen van de leerlingen en hun ouders, wordt er enkel met de school een contractuele verbintenis aangegaan om een dienstverlening te garanderen en de relatie tussen beide duidelijk te stellen. De rechtstreekse dienstverlening van het CLB aan de leerling en zijn ouders wordt echter niet in dezelfde mate geconcretiseerd. Dit resulteert in een onevenwicht in de dienstverlening tegenover de twee cliënten, de school en de ouders, door het CLB. Bij dit onevenwicht willen we toch enkele kritische bedenkingen plaatsen.

Ondanks het feit dat het beleidscontract tussen school en CLB invulling krijgt vanuit de zorgvragen van de leerlingen en hun ouders wordt de keuze van het CLB waarmee de school wenst samen te werken sterk bepaald door de regelgever en de schoolbesturen. De rol van de ouders is eerder marginaal en beperkt tot een advies over de invulling van de overeenkomst tussen het CLB en de school. De werking van het CLB, dat ten dienste staat van zijn cliënten, loopt echter niet altijd optimaal en blijft veelal te beperkt door de strikte afspraken die vastgelegd worden in het beleidscontract met de school. Spontane initiatieven worden daardoor dikwijls in de kiem gesmoord. Wij zijn ervan overtuigd dat elke partner zijn verantwoordelijkheid hoort te nemen in het netwerk van begeleiding en hulpverlening. Elke leerling en zijn ouders horen de meest gepaste begeleiding en hulpverlening te krijgen als antwoord op elke zorgvraag. Ouders appreciëren de inspanningen van de school en erkennen ook de beperkingen van het schoolteam. Maar vaak krijgen ze om tal van redenen niet alle gevraagde of gewenste informatie en begeleiding. Ouders willen bijgevolg ook zelf het initiatief kunnen nemen om de nodige informatie en begeleiding te krijgen bij het CLB of een ander CLB van hun keuze. Het decreet voorziet in deze mogelijkheid. Uit de dagelijkse praktijk blijkt enerzijds ook dat de meerderheid van leerlingen en hun ouders zich rechtstreeks tot het CLB wenden.

De vrije Limburgse centra deden een intern onderzoek gedurende 4 maanden. Zij verzamelden alle binnenkomende vragen en de herkomst van de vraag. Uit dat onderzoek, dat ging over gemiddeld 11.000 vragen per CLB, leren wij het volgende. Op het niveau van het basisonderwijs kwam 50 procent van de vragen rechtstreeks van ouders en kinderen en 50 procent van de scholen. In het secundair onderwijs werd 60 procent van de vragen gesteld door ouders en leerlingen ; 40 procent vond zijn oorsprong in de scholen. Deze gegevens tonen aan dat de ouders wel degelijk gebruik maken van de mogelijkheid vastgelegd in het decreet om zich rechtstreeks te richten tot het CLB met hun zorgvragen of deze van hun kinderen.

Anderzijds, beschouwen heel wat scholen de band tussen hun school en het CLB als prioritair. Daardoor willen scholen vaak zelf een meebepalende rol spelen bij het bepalen van het werkvolume en het aanbod van het centrum. Scholen wensen 'hun' CLB-medewerker liefst zo veel mogelijk aanwezig te zien in de eigen school. Dit is begrijpelijk en getuigt van goede bedoelingen. Maar juist daardoor is de beschikbare tijd per school vaak opgebruikt en blijft er geen ruimte meer om in te gaan op

rechtstreekse vragen en problemen van leerlingen en/of ouders.

Als ouderkoepelverenigingen vragen wij dat de centra voor leerlingenbegeleiding voldoende tijd, middelen en personeel kunnen vrijmaken om rechtstreeks ten dienste te staan van de ouders die zich richten tot het centrum met hun vragen en behoeften. Ouders moeten in de feiten, te allen tijde, rechtstreekse toegang kunnen hebben tot het centrum, waarbij een kwalitatieve dienstverlening moet gegarandeerd zijn.

De heer Marcel Davidts, VCOV : Ten aanzien van deze rechtstreekse toegang rijst een bijkomend probleem. Ouders kunnen rechtstreeks contact opnemen met het CLB waarmee de school een contract heeft afgesloten. Dat lijkt logisch, maar voor ouders is dat niet vanzelfsprekend. In vele individuele gevallen willen ouders liever een advies van een hulpverlener die niet rechtstreeks betrokken is bij het kind of de school waar het school loopt. Op die gevoelige momenten is het begrijpelijk en aanvaardbaar dat ouders in de huidige gang van zaken enkele obstakels liever uit de weg geruimd zien.

Voor het maken van afspraken aangaande delicate onderwerpen, is de eigen school niet de meest aangewezen transitpartner voor ouders en kinderen. Problemen die ontstaan in de rechtstreekse relatie school-leerling zijn voor ouders gemakkelijker bespreekbaar in een neutrale instelling, zonder tussenkomst van de school van het kind. Voor problemen en vragen vertrekkend uit de persoonlijke levenssfeer en het gezinsleven van ouders en/of leerlingen, gaan ouders niet graag alle details of zorgen op tafel leggen in de school. Meestal is de situatie zo geladen, zijn ouders en kinderen te betrokken en kwetsbaar, dat zij liever bij een neutrale persoon steun willen zoeken.

Daarnaast moet de mogelijkheid worden gecreëerd voor ouders om een *second opinion* te vragen bij een onafhankelijk centrum. Dit kan als zij op de vrije markt beroep doen, op hulpverleners die meestal een wachtlijst en een eigen prijskaartje hanteren. Die last wordt dan soms te zwaar voor ouders met problemen en dus haken zij af. De leerlingen zijn dan uiteraard de dupe van deze beslissing. Dat het hier vaak gaat over sociaal en economisch zwakkere leerlingen en ouders maakt de situatie enkel erger.

Het zojuist omschreven onevenwicht in dienstverlening aan de twee cliënten uit zich ook in de wijze waarop de personeelsformatie aan een CLB wordt toegekend. Zo wordt het aantal betrekkingen voornamelijk bepaald door het aantal gewogen leerlingen aanwezig in de scholen waarmee het betrokken CLB een beleidscontract heeft afgesloten. Vooral de weging van de leerlingen geeft aan dat er bij het bepalen van de personeelsformatie veel te weinig rekening wordt gehouden met de rechtstreekse toegang van leerlingen en ouders naar het CLB en anderzijds te weinig is afgestemd op recente evoluties in de visievorming op leerlingenbegeleiding.

De decreetgever tracht door middel van weging van leerlingen de intensiteit van de dienstverlening in te schatten die het betrokken CLB hoort te verrichten aan de desbetreffende school, om op basis daarvan het personeelscontingent te bepalen. Het lijkt ons bijna overbodig u mee te geven dat dit gegeven een zéér belangrijk element is bij het tot stand komen van het beleidscontract tussen de school en het CLB en bepaalt vervolgens ook voor een groot stuk de relatie tussen het CLB en de school. Hierdoor komt het CLB in een totaal andere positie te staan tegenover de school dan tegenover de ouders die volgens het decreet toch moet beschouwd worden als een minstens evenwaardige cliënt. Wij zijn daarom de mening toegedaan dat bij de personeelsformatie ermee moet worden rekening gehouden dat de dienstverlening niet enkel gericht is naar de school maar ook naar de ouders vanuit een rechtstreekse toegankelijkheid.

Sinds het tot stand komen van het decreet tot nu zijn ook de visies op leerlingbegeleiding geëvolueerd. Zo hebben onder andere recente studies aangegeven dat de actuele leerlingenbegeleiding op school niet enkel mag worden ingevuld vanuit een negatieve welzijnsdefinitie maar zeker ook invulling moet krijgen vanuit een positieve welzijnsdefinitie. Deze evolutie brengt met zich mee dat leerlingenbegeleiding niet meer alleen verbonden kan worden aan de school als potentiële vindplaats van jongeren met problemen waarbij de school haar inspanning richt op het voorkomen of het behandelen van de problemen, doch dat de school ook inspanningen hoort te leveren om het welzijn van alle jongeren te bevorderen. Nochtans is de personeelsformatie van een CLB eenzijdig afgestemd op een dienstverlening aan scholen als potentiële vindplaats van probleemjongeren.

Samenvattend willen we stellen dat wij ten aanzien van de actuele werking van de CLB's pleiten voor een ruimere omkadering en middelen, als voorwaarde om te komen tot een grotere beschikbaarheid van de CLB's ten behoeve van de rechtstreeks geformuleerde zorgvragen van leerlingen en hun ouders, zonder daarbij afbreuk te doen aan de

waardevolle ondersteuning die scholen, als wezenlijke partner van de ouders, mogen ondervinden in hun opdracht om de leerlingen op een gepaste wijze te begeleiden in hun groei naar zelfstandigheid.

De heer Dirk De Cock : Mevrouw Moerman wil dat ouders op elk moment toegang hebben tot het centrum. Vanaf welke leeftijd moet het kind daarbij betrokken worden ?

Mevrouw Sigrid Moerman : Daar hoeft geen leeftijd op geplakt te worden. Kinderen en ouders kunnen zich samen of afzonderlijk tot het CLB richten. Het ene mag het andere niet uitsluiten. Het heeft weinig zin te bepalen vanaf welke leeftijd het kind aanwezig moet zijn bij het gesprek of vanaf welke leeftijd de ouders niet meer aanwezig mogen zijn.

De heer Dirk De Cock : Vanaf welke leeftijd hebben de kinderen het recht te weten dat hun ouders met het CLB praten ? Vanaf welke leeftijd hoeven kinderen hun ouders niet meer te informeren dat ze bij het CLB een probleem hebben besproken ?

Mevrouw Sigrid Moerman : Dat is decretaal bepaald : 14 jaar.

De heer Frans Ramon : Wat bedoelt mevrouw Vander Plaetse precies als ze de CLB's meer armslag wil geven bij doorverwijzing ? De heer Davidts heeft het over een onevenwichtige dienstverlening. Bedoelt hij dat er onvoldoende tijd wordt vrijgemaakt voor de ouders of dat de CLB-medewerkers niet goed gekwalificeerd zijn ?

Mevrouw Sofie Vander Plaetse : Als de ouders de voorgestelde begeleiding of doorverwijzing weigeren, kan het CLB het kind niet helpen tenzij men naar de jeugdrechtbank stapt. Binnen het CLB vindt men dat een overdreven drastische maatregel.

De heer Marcel Davidts : We bedoelen daarmee in de eerste plaats dat niet genoeg tijd wordt uitgetrokken voor rechtstreekse vragen van de ouders. Het ontbreekt de CLB's vaak aan tijd vanwege de contractuele afspraken met de scholen.

De heer Gilbert Van Baelen : Het decreet op de CLB's heeft de CLB's bewust op de tweede lijn geplaatst. Ik krijg de indruk dat men terug wil naar de eerste lijn omdat men vaak pleit voor een rechtstreekse toegang. Bovendien bevat de tweedelijnszorg heel wat instellingen die zich met specifieke problemen bezighouden.

De heer Marcel Davidts : We hebben duidelijk gezegd dat we tevreden zijn met de manier waarop leerlingen op dit moment begeleid worden. Anderzijds bepaalt het decreet dat niet alleen de scholen, maar ook de ouders klant zijn van het CLB. Als er twee klanten zijn, moeten ze dezelfde kwaliteitsvolle dienstverlening krijgen.

I.5. Uiteenzetting namens de onderwijsvakbonden

Mevrouw Marleen Gysels, COC : Het CLB-decreet evalueren is een complexe opdracht want bij zo'n evaluatie komt de hele organisatie van ons onderwijs en het inspelen op de maatschappelijke evoluties om de hoek kijken. Decretale wijzigingen voor onderwijs of voor de werking van de centra voor leerlingenbegeleiding hebben impact op elkaar. Een bredere visie op leerlingenbegeleiding is aangewezen.

Bij de geboorte van de CLB's werden 200 PMS-centra en 100 MST-diensten geherstructureerd tot 75 CLB's. Deze herstructurering ging gepaard met een schaalvergroting met als doel het aanbod transparanter te maken voor de gebruikers en overlappende activiteiten te vermijden. Uiteraard heeft zo'n fusieoperatie gevolgen voor het personeel. Vergeleken met andere sectoren en de manier waarop de fusiegebonden problemen daar werden opgelost, werd de herstructurering tot de CLB's alleszins een succes. We mogen niet vergeten dat de huidige CLB-personeelsleden uit verschillende culturen kwamen met verschillende personeelsstatuten. Het succes van de hele operatie is vooral te danken aan het engagement van het personeel om deze fusie uit te werken. We vermelden hier de constructieve samenwerking tussen de verschillende partners binnen de decretale stuurgroep en de overdrachtscommissie. Dat wil niet zeggen dat er geen hiaten meer bestaan in het decreet CLB wat het personeel betreft. Vooral voor het voormalige MST-personeel binnen de vrije centra moeten er nog aanpassingen gebeuren. Zo tellen op dit moment niet alle diensten die gepresteerd werden in een MST mee voor de geldelijke anciënniteit, met als gevolg een ongelijkheid voor sommige personeelsleden.

De taak van de CLB's, die zich vooral afspeelt binnen een school, komt voor een deel in het gedrang en is op zijn zachtst gezegd niet meer zo duidelijk. Sinds 1998 is er voor de scholen, onder andere door het gelijkekansendecreet en door het invoeren van de te bereiken eindtermen en ontwikkelingsdoelen, een nieuwe situatie ontstaan die interfereert met de CLB-werking. Het is vooral nodig

om het CLB-decreet te evalueren in het licht van deze wijzigingen voor de scholen. Zo moet concreet worden nagedacht over de positionering van de CLB-medewerker : de discussie over de eerste- of tweedelijnswerking, het spanningsveld tussen interne en externe leerlingenbegeleiding, de taak van de zorgcoördinator. Het kan niet dat nieuwe decreten voor de scholen in tegenspraak blijven met het CLB-decreet. We vragen dan ook dat er in de toekomst een geïntegreerde aanpak komt. Het decreet over de CLB's moet gewijzigd worden na aanpassingen in de onderwijsdecreten als gevolg van de maatschappelijke veranderingen.

De onafhankelijkheid van de centra is ook een belangrijk aandachtspunt. Enerzijds zijn de scholengemeenschappen ontstaan om onder andere een betere leerlingenoriëntering te bereiken. Door een contract met een CLB worden zij in deze opdracht ondersteund. Het kan echter niet zijn dat een centrum zijn onafhankelijkheid verliest ten opzichte van de leerling of ouder door zijn contract met een scholengemeenschap of scholengroep. In het licht van deze autonomie dient de afstemming van externe en interne leerlingenbegeleiding ook herbekeken te worden. We willen hier ook benadrukken dat de school nu meer dan ooit behoefte heeft aan de ondersteuning van het multidisciplinaire team van een CLB. We zijn dan ook vragende partij om het debat over leerlingenbegeleiding met alle betrokken partners te voeren.

Een ander belangrijk probleem is het opleggen van extra opdrachten aan de CLB-medewerkers. Deze nieuwe taken komen niet alleen van het ministerie van Onderwijs, maar ook vanuit andere departementen en/of ministeries. De nieuwe vaccinatiestrategie, die door de centra positief onthaald werd, ging vaak ten koste van andere engagementen. Het NICO-project, dat door automatisering werkdrukverlagend zou moeten werken en de diensten zou moeten optimaliseren, heeft op dit moment zware vertraging. De onduidelijkheid rond dit programma en ook financiële consequenties, weegt zwaar op de centra. Oorzaak is hier de beperkte ondersteuning en de geringe middelen die voor dit project werden vrijgemaakt. De nodige onderzoeken voor bijkomende kinderbijslag en het Vlaams Fonds verhogen de werkdruk en gaan ten koste van andere decretaal bepaalde opdrachten. Specifieke projecten voor specifieke doelgroepen moeten meer dan vandaag mogelijk zijn.

We vragen dan ook voorafgaand overleg en de nodige middelen om de bijkomende taken, die ontstaan uit nieuwe maatschappelijke noden, op een verantwoorde manier te kunnen implementeren binnen de decretaal bepaalde werking. Bijkomende middelen moeten voor ons zeker resulteren in het aanwerven van bijkomend personeel. Laat er echter geen twijfel over bestaan, de CLB-medewerker wil zich ten volle engageren binnen de veranderende maatschappij, maar dan wel binnen een werkbaar kader.

Voormelde aandachtspunten maken voor iedereen duidelijk dat binnen dat ruime engagement van de centra extra vorming en nascholing absoluut nodig is voor elke medewerker op elk niveau. Het zal ook niemand verbazen dat hier extra middelen voor nodig zijn. Het recht op vorming werd reeds geformuleerd in een uitvoeringsbesluit. Het zal de buitenwereld echter verbazen dat die middelen voor vorming er niet zijn.

Ook zijn wij vragende partij om deze vorming aan te laten sluiten bij een vormingsplan, dat ontstaat in overleg. Wij vragen uitdrukkelijk dat de plaatselijke onderhandelings- en overlegcomités hier hun rol kunnen spelen. Ook wensen we er de aandacht op te vestigen dat de nascholing moet aansluiten bij de interne en externe leerlingenbegeleiding zodat geen parallel circuit ontstaat binnen en buiten de school. De nascholing en werking moeten uiteraard steunen op wetenschappelijk onderzoek, wat nu vaak ontbreekt. Wetenschappelijke ondersteuning dient structureel opgenomen te worden en specialisatie dringt zich soms op.

We wijzen tenslotte nog op enkele aandachtspunten voor het personeelsbeleid. We vragen dat de functioneringsgesprekken na het nodige overleg zouden gebeuren. De visitaties dienen objectief te zijn en het personeel moet erbij betrokken worden. De regelgeving betreffende de coördinatiefuncties moet worden herzien. Meer bepaald moeten de algemene criteria voor het toekennen van deze functies besproken worden in de bevoegde comités en zijn er bijkomende middelen nodig om deze functies op te richten.

De Vlaamse CLB's zijn vrij uniek in de wereld. Voor één keer moeten we hier Nederland niet achterna hollen. Dat unieke concept moet gekoesterd worden en de nodige groeimogelijkheden krijgen. Menig CLB-medewerker vraagt zich af of onze Vlaamse beleidsmakers nog wel geloven in dit CLB-concept. Deze vraag wordt gevoed door het gebrek aan aandacht en middelen voor de sector. We waren dan ook verheugd over deze hoorzitting en hopen dat dit een begin mag zijn van vernieuwde aandacht en geloof in de sector.

De CLB-medewerker wil zijn verantwoordelijkheid nemen in een overlegmodel waar duidelijkheid bestaat over zijn opdracht en waar middelen ter beschikking staan om zijn taak uit te voeren.

Mevrouw Nadine Maréchal, ACOD : Het decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding van 1 december 1998 stelde 4 werkterreinen voor de begeleiding van de leerplichtige leerlingen centraal : leren en studeren ; de onderwijsloopbaan ; het psychisch en sociaal functioneren ; de preventieve gezondheidszorg. Naast deze domeinen die specifiek werden vastgelegd in het kader van de leerlingenbegeleiding, stelde de decreetgever zich tot doel om de centra grootschalig te maken, om een grote concentratie aan deskundigheid te realiseren binnen de centra.

Voorts was het doel de begeleiding van de leerlingen speciaal af te stemmen op doelgroepleerlingen. Ook was het de bedoeling de opdrachten van de CLB-medewerkers af te bakenen in beleidsplannen of contracten, waarbij rekening werd gehouden met de behoeften van de scholen, de leerlingen en de ouders. De centra zouden dan als tweedelijnshulp vooral ondersteunend te optreden. De implementatie van het nieuwe decreet zou gebeuren onder supervisie van een centrale stuurgroep.

Door het grootschalig maken van de centra werden de personeelsconstructies door elkaar gehaspeld. Personeel moest in nieuwe teamverbanden werken. Het duurt een tijdje voor een dergelijke omschakeling resultaten oplevert. Scholen kregen nieuwe begeleidingsteams. Scholen moesten ook leren werken met hun nieuwe opdracht. Zij kregen de eerstelijnszorg en de CLB's de tweedelijnszorg.

Het heeft veel tijd gevergd om de uitvoeringsbesluiten, die een grote invloed hebben op de werking van het personeel, uit te vaardigen. Over de reaffectatieregeling die in voege moest treden op 1 september 2003, is pas onderhandeld in juli.

De implementatie van het decreet door de internettenstuurgroep werd door de personeelsleden van alle netten als constructief en ondersteunend ervaren. De stuurgroep heeft nu geen decretale basis meer, maar we zijn blij dat het samenwerkingsverband informeel blijft voortbestaan.

Het decreet over de CLB's was nog maar pas in voege getreden of het decreet over het Gemeenschapsonderwijs werd goedgekeurd. Dat stond haaks op de regels voor de CLB's, onder andere op het vlak van de onafhankelijkheid. Plots maakten de CLB's in het Gemeenschapsonderwijs deel uit van de scholengroep, wat hun onafhankelijk functioneren bemoeilijkt. Ondertussen zijn er ook scholen- en scholengemeenschappen gevormd. Al die structuurveranderingen maken dat het gewicht en de samenstelling van de CLB's niet altijd overeenstemt met het werkingsveld. Objectieve dienstverlening is alleen mogelijk in onafhankelijke structuren.

Het CLB-decreet heeft de eerstelijnshulp toebedeeld aan de scholen. Die waren niet voorbereid op deze nieuwe opdracht. Er werden uren gesprokkeld om groene leerkrachten aan te stellen. De overdracht van bevoegdheden resulteerde vaak in een verzwaring van de taakbelasting van de leerkrachten.

De scholen die niet bij machte waren om deze eerstelijnshulp te organiseren, vroegen CLB-medewerkers zowel de eerste- als de tweedelijnshulp voor hun rekening te nemen. Zo raakten ook zij overbelast. In het basisonderwijs werd reeds een eerste bescheiden, maar reële aanzet gegeven tot de organisatie van de eerstelijnshulp door de zorgcoördinatoren.

Als de overheid de eerstelijnshulp permanent wil toevertrouwen aan de scholen, moet zij de omkadering en de nascholing van deze scholen aanpassen aan de nieuw opgelegde taken en opdrachten. De CLB's moeten voldoende middelen krijgen om de leerkrachten te vormen.

In tegenstelling tot de oorspronkelijke doelstelling, wordt het takenpakket van de CLB-medewerkers constant uitgebreid. Nieuwe opdrachten zijn onder meer : de realisatie van een uitgebreid vaccinatieprogramma ; het indienen van aanvragen bij het Vlaams Fonds ; de aanvragen voor verhoogde kinderbijslag ; de organisatie van het medisch onderzoek in het kader van de stageopdracht van de leerlingen ; de LOGO'S ; de integrale jeugdhulp. Die taken moeten bovenop de decretale taken uitgevoerd worden door hetzelfde aantal mensen met gelijke middelen.

Kortom, de onderwijsdecreten dienen beter op elkaar afgestemd te worden. Een onafhankelijke dienstverlening van de centra dient gewaarborgd in het belang van de leerlingen. De samenwerking tussen de netten is belangrijk bij de uitbouw van een kwaliteitsvol CLB-beleid. Bijkomende opdrachten voor CLB-medewerkers kunnen niet met de nodige professionele ernst en toewijding worden uitgevoerd zonder bijkomende omkadering en werkingsmiddelen.

Mevrouw Marijke Vanthomme, algemeen secretaris VSOA : Ik geef hier in het kort de ontstaansgeschiedenis van onze huidige CLB's, omdat het VSOA van oordeel is dat we uit het verleden heel wat kunnen leren. Dat kan het fundament zijn om verder te bouwen of te renoveren. Maar u zult wellicht reeds hebben opgemerkt dat niet alle betrokkenen dezelfde visie hebben bouwen en renoveren van het onderwijs.

In het boek "De geschiedenis van de PMS-centra", geschreven door Patrick Sacré, lees ik dat in 1912 de eerste voorloper van de latere PMS-CLB werd gesticht door onderwijzer Arthur Christiaens, onder de naam "Bureel voor Beroepsoriëntering". Vanuit een diepe sociale bewogenheid wou men voor de kansarme kinderen een geschikte arbeidsplaats vinden.

Opdracht was het onderzoeken van de natuurlijke aanleg van kinderen, voornamelijk het meten van individuele verschillen in technische aanleg, de ouders raad geven over aangewezen beroepen en het verzamelen van informatie over de vereisten en de toekomstperspectieven van de beroepen.

In 1936 werd een Centrum opgericht voor Voorlichting bij Beroepskeuze van de Jeugd. Door het regentbesluit van 2 mei 1949, dat een terugwerkende kracht had tot 1 juni 1947, werden de eerste rijks-PMS-centra opgericht te Etterbeek en Charleroi. Deze diensten werkten multidisciplinair. We slaan enkele jaren over, waarin de PMS-centra tot volle bloei komen en geconfronteerd worden met talrijke onderwijsvernieuwingen.

In het begin van de jaren negentig werd een grootschalig wetenschappelijk onderzoek gestart. Door middel van het Delphi-onderzoek en een Stratman-analyse werd aan de hand van een grootschalige enquête bij alle PMS-medewerk(st)ers, een nieuw profiel voor de PMS-centra voorgesteld. De toenmalige onderwijsminister besliste in 1993-1994 geen rekening te houden met de resultaten van het onderzoek en gelastte zijn kabinet met het voorbereiden van een nieuw decreet.

Door het decreet van 1 december 1998 werden de 300 PMS- en MST-centra vervangen door 75 nieuwe centra voor leerlingenbegeleiding. Het decreet werd vanaf 1 september 2000 van toepassing. Drie jaar lang kregen deze CLB's een internettenondersteuning van een kleine decretale stuurgroep, die de enorme opdracht kreeg de omvorming in goede banen te leiden en de centra zoveel mogelijk te ondersteunen.

Het decreet bevat een indrukwekkende lijst van taken en opdrachten. De uitvoeringsbesluiten voegen daar nog andere opdrachten aan toe. Nochtans wilde de decreetgever meer duidelijkheid brengen over de uitvoering van diverse nieuwe of vernieuwde opdrachten.

Op dit ogenblik is het voor heel wat personeelsleden van de CLB's vijf voor twaalf, en dit ondanks hun flexibiliteit, idealisme en stressbestendigheid. De werkdruk wordt enorm hoog. Dat heeft te maken met de hervorming, de niet aflatende personeelsbewegingen, de steeds veranderende visie op leerlingenbegeleiding en de enorme en complexe hulpvragen van de scholen en de jongeren. De dualiteit tussen schoolondersteuning en leerlingenbegeleiding blijft een heet hangijzer.

De toegekende werkingsmiddelen volstaan niet voor de veelheid van opdrachten. Er is vooral grote nood aan een eenduidige interpretatie van de sleutelbegrippen.

De beleidscontracten die met de scholen werden afgesloten, brachten meer duidelijkheid over de taken van de school en van het CLB. Het vroeg van de CLB's een enorme inzet om de onderhandelingen tot een goed einde te brengen. De CLB-directies en -medewerkers dienden te beschikken over diplomatie en over onderhandelingscapaciteiten. Het afsluiten van deze overeenkomst bevorderde evenwel de communicatie tussen de diverse actoren.

Momenteel zoeken vele scholen samen met het CLB-team naar middelen om tegemoet te komen aan de toenemende hulpvragen van leerlingen en ouders. Ze proberen uit te maken welke vragen prioritair moeten worden beantwoord en zoeken naar concrete acties om de leerlingenbegeleiding in goede banen te leiden. De multidisciplinaire aanpak van het CLB is daarbij van grote waarde.

Door de concordantie werden veel personeelsleden in een selectie- of bevorderingsambt geconcordeerd naar een wervingsambt. Dat had geen weerslag op de geldelijke loopbaan, maar de meesten ervoeren dit toch als een degradatie. Voor deze mensen werden de toch al beperkte promotiekansen immers teruggeschroefd tot een volledig vlakke loopbaan.

Het decreet voorzag wel in een coördinatiefunctie. Veel personeelsleden kregen die coördinatiefunctie echter bovenop hun begeleidingstaak, wat voor henzelf en voor de collega's een extra belasting betekende. De omkadering voor de coördinatie moet

immers van de reguliere omkadering afgenomen worden. Aan dit probleem moet dringend worden verholpen.

Onder druk van de nieuwe regelgeving worden de personeelsleden van de CLB's dus in praktisch alle centra geconfronteerd met diverse stresserende interne werkgroepen en dit bovenop hun gewone werk.

Terecht wordt van het CLB-personeel verwacht dat zij geregeld aan bijscholing doen. Waar de opleidingen tot voor kort echter gratis waren, is de kostprijs van diverse opleidingscentra nu enorm hoog geworden. De reden hiervoor is natuurlijk dat de middelen niet meer naar de opleidingscentra gaan, maar rechtstreeks naar de scholen, die zo hun opleidingen kunnen kopen. Bij het bepalen van de werkingsmiddelen van de CLB's werd met deze verandering evenwel geen rekening gehouden.

Ook de diverse overheden belasten de centra geregeld met bijkomende taken zoals vaccinatiecampagnes, LOGO-werking, ondersteuning van het decreet gelijke onderwijskansen, integrale jeugdhulpverlening en dergelijke meer. Een groot probleem daarbij is dat de werkingsgebieden van de diverse instanties gewoonlijk niet overeenstemmen met het werkingsgebied van het CLB, wat resulteert in een massa bijkomende vergaderingen.

Het NICO-project inzake de informatisering van de CLB's moet verder worden uitgebouwd met gespecialiseerd personeel maar zonder financiële middelen. Dit had reeds van bij de start van de CLB's operationeel moeten zijn, maar werd tot op heden nog steeds niet gerealiseerd.

Het VSOA is bereid om samen met de overheid dringend te zoeken naar een gepaste oplossing voor deze problemen.

In het boek "De geschiedenis van de PMS-centra" merk ik dat we voor vele knelpunten opnieuw verzeild zijn in een toestand die te vergelijken is met die van de PMS-centra op proef van vijftig jaar geleden. Ook toen had het schoolhoofd de hogere leiding over het centrum. Daardoor had het PMS-centrum niet de onafhankelijkheid die het nodig had om leerlingen en ouders in volle vertrouwen de nodige begeleiding te geven. Wij menen dat de cliënt recht heeft op een professionele, discrete en objectieve dienstverlening. Het belang van de leerling moet hierbij centraal staan.

Om deze dienstverlening te kunnen garanderen, moeten de centra voldoende autonoom kunnen werken. De centra mogen niet langer gekoppeld zijn aan het leerlingennormenstelsel. Het CLB moet met de school kunnen samenwerken zonder voortdurend in het defensief te worden gedreven.

Het VSOA denkt aan streekgebonden autonome en netoverschrijdende centra voor leerlingbegeleiding, die werken voor alle scholen van een bepaald gebied. Dit zou niet alleen de autonomie van de centra bevorderen, maar ook doeltreffender zijn.

Alhoewel we als vakbond veel bedenkingen hadden bij het CLB-decreet, hebben onze mensen de uitdaging opgenomen om de implementatie van het decreet waar te maken. We wilden de school en zeker de leerling, onze primaire doelgroep, immers niet in de kou laten staan.

Er zijn veel positieve evoluties. Wij vinden echter dat het na drie jaar van intensief zoeken tijd is voor een wetenschappelijke evaluatie. Op basis daarvan kan de toekomstige werking van het CLB vorm krijgen. In afwachting daarvan dringt het VSOA erop aan dat de bovenvermelde knelpunten ernstig worden bekeken.

De vermindering van de werkdruk en de verbetering van de werkmiddelen waarborgen een uniek multidisciplinair model van leerlingbegeleiding. De knowhow die deel uitmaakt van het DNA van de Vlaamse CLB's en van het Vlaams onderwijs moet zeker bewaard blijven.

Samen met alle participanten willen we zoeken naar de beste oplossing om de bestaande instrumenten nog te verbeteren. Het welzijn van de leerlingen moet daarbij centraal staan. Iedere leerling, kansarm of kansrijk, tot welke overtuiging hij ook behoort, heeft recht op een begeleiding op maat.

De heer Dirk Koppen, COV : De goedkeuring van het CLB-decreet op 1 december 1998 heeft ongetwijfeld een aantal verwachtingen opgeroepen inzake de werking van het basisonderwijs.

Uit onderzoek blijkt dat de implementatie van een vernieuwing minimaal zes jaar vergt. Toch is het nuttig om nu reeds een tussentijdse balans op te maken. Zo moet men op basis van concrete praktijkervaringen de nodige correcties kunnen aanbrengen in het decreet.

Zowel in de opdrachtsverklaring, in de werkingsbeginselen als in de strategische doelstellingen van

het decreet worden in de praktijk een aantal pijnpunten ervaren, die we nader zullen toelichten.

Inzake de opdrachtsverklaring en de werkingsbeginselen lezen we in de artikelen 6 en 9 van het decreet dat het centrum vraaggestuurd werkt. Door de snelle en vrijwel onvoorbereide invoering van het decreet werden de scholen echter geconfronteerd met modelovereenkomsten die nog weinig ruimte bieden voor een schoolspecifieke invulling. De vraaggestuurde werking waarin het decreet voorziet, komt dus nog onvoldoende aan bod.

Dat heeft ook te maken met de omvang van het verzekerd aanbod dat het centrum moet verzorgen. De facto blijft er daardoor nog weinig ruimte over om op vragen van de scholen in te gaan. De belasting die uitgaat van de begeleiding in het kader van het GOK-decreet of van de vaccinatieprogramma's zijn hiervan duidelijke voorbeelden. Als ze het goed motiveren, kunnen scholen weigeren om op bepaalde aspecten van het verzekerd aanbod in te gaan, maar dat ligt niet voor de hand. De scholen hebben weinig of geen keuze. Het verzekerd aanbod van het centrum moet dus opnieuw afgewogen worden tegenover een meer schoolspecifieke en vraaggestuurde werking. Tegelijk moet worden nagegaan of de huidige personele ondersteuning van het CLB wel volstaat om deze opdracht waar te maken.

Uit de artikelen 22 en 23 van het decreet, begrijpen we dat de strategische doelstellingen zich toespitsen op het begeleiden van leerlingen die in hun ontwikkelings- en leerproces bedreigd zijn en op het begeleiden van scholen bij de ontwikkeling van hun visie op zorgverbreding. Heel wat scholen worden echter nog steeds geconfronteerd met concrete individuele hulpvragen van leerlingen uit deze groepen.

Wij menen dat de ondersteuning van doelgroepenwerking en de visie-ontwikkeling geen taak zijn voor de CLB's, maar voor de pedagogische begeleiding. Indien de CLB's van deze opdrachten zouden vrijgemaakt worden, zou er meer tijd en aandacht kunnen worden besteed aan individuele hulpvragen van leerlingen.

Inzake de hulpvragen stellen we vast dat naast het analyseren van probleemsituaties en het stellen van diagnoses, zoals het CLB dit nu doet, vooral de concrete ondersteuning in de klaspraktijk als een belangrijk probleem wordt ervaren.

Deze vraag hangt ook samen met de prioriteit die in artikel 24 van het decreet wordt gesteld, namelijk een intensieve begeleiding van leerlingen, die in aanmerking komen voor of verblijven in het buitengewoon onderwijs en dit vanaf de kleuterleeftijd.

De vraag naar integratie van een leerling met een handicap in het gewoon onderwijs klinkt steeds luider. Vandaag reeds kan elke school hiermee geconfronteerd worden. De nodige deskundigheid is in de scholen voor gewoon onderwijs evenwel niet voorhanden. Voor deze nieuwe en gespecialiseerde opdracht zijn de scholen volledig aan zichzelf overgelaten.

In het proces van schaalvergroting dreigt bovendien de deskundigheid verloren te gaan – ook voor de scholen voor buitengewoon onderwijs – die in het verleden werd opgebouwd in de gespecialiseerde PMS-centra. Elk centrum moet de ondersteuning van scholen voor het begeleiden van leerlingen met een handicap blijvend kunnen waarborgen, zowel in het gewoon als het buitengewoon onderwijs. Dit impliceert ongetwijfeld een belangrijke investering in de vorming van het CLB-personeel.

Wij menen dat een bijsturing van het decreet voor het basisonderwijs op basis van deze bemerkingen zinvol en nuttig kan zijn. Toch is er de voorbije jaren met het CLB-decreet al een hele weg afgelegd.

De voorzitter : Ik merk dat heel wat leden van de meerderheid worden weggeroepen voor stemmingen en dat betreur ik.

De heer Frans Ramon : Ik heb begrepen dat het vraaggestuurd werken een invloed heeft op het functioneren van het personeel. Wordt daarmee rekening gehouden bij de aanwervingen en bij het coachen en het opleiden van het personeel ? Gebeuren er op dit vlak innovatieve dingen ?

Ik denk dat de autonomie waarover men het zo vaak heeft, relatief is. Het CLB staat niet alleen in zijn opdracht. Het kan niet de bedoeling zijn dat het CLB zich moet afzetten tegen wat in een school gebeurt of in het defensief wordt gedrongen. Het welbevinden van de leerling moet voor alle actoren centraal staan.

De voorzitter : We gaan eerst over op de vraag van de heer Ramon in verband met het vraaggestuurd werk en de aanwerving.

Mevrouw Nadine Maréchal : Wat betreft aanwerving, is deze morgen ook al gezegd dat dit in de eerste plaats gaat over de vorming van het decreet

over het personeel dat in huis was en het personeel van de MST. Men moest in ieder geval werken met het personeel dat er was. Men heeft dat personeel in de aanzet van dat CLB-decreet gevormd om de opdrachten en de taken te volbrengen. Dat is zeker gebeurd, maar tegelijkertijd met de vorming en met het organiseren van die centra en die mensen die uit verschillende culturen kwamen, kreeg men wel de vragen binnen. Dat maakt natuurlijk dat niet altijd terdege kon geantwoord worden op de vraaggestuurde werking. Dat samenspel van factoren heeft geleid tot stress voor het personeel. Het duurt een tijdje vooraleer mensen in dat soort nieuwe situaties op hun plooi komen. Dit is zeker in de eerste drie jaren zo geweest.

De heer Dirk Koppen : Wat de vraaggestuurde werking betreft, denk ik dat dit een leerproces moet zijn voor beide partijen. Enerzijds moet de school niet alleen de kansen krijgen, maar moet ze ook leren haar vragen concreet aan het CLB te stellen. Anderzijds moet het CLB zijn aanbod iets concreter afstemmen op maat van de school. Ik denk niet dat het erop aankomt dat de school om het even welke vraag kan stellen, waarop het centrum als zodanig moet kunnen antwoorden. De vraag en het aanbod moeten iets duidelijker ten opzichte van elkaar liggen.

Mevrouw Marijke Vanthomme : De beleidscontracten spelen een belangrijke rol om vraaggestuurde werking en verzekerd aanbod beter op elkaar af te stemmen. Door het feit dat men met die beleidsplannen rond de tafel gaat zitten, gaat duidelijker worden wat juist vraaggestuurde werking en verplichte begeleiding inhoudt. Ik denk dat dit overleg één van de prioriteiten is binnen de CLB-werking. In dit overleg moet men rekening houden met het tijdsbestek van de mensen.

De voorzitter : Er was nog een vraag van de heer Ramon over de relatieve autonomie.

Mevrouw Marleen Gysels : Autonomie is inderdaad relatief. Wanneer men leerlingen begeleidt in een studiekeuze moet die begeleiding onafhankelijk kunnen zijn van de scholengemeenschap waarin dat CLB werkzaam is. Men moet in volkomen autonomie kunnen zoeken naar de beste oplossing voor die bepaalde leerling, los van de scholengemeenschap waar die leerling toe behoort.

Mevrouw Marijke Vanthomme : Wat ik met defensief bedoelde, is dat een CLB-medewerk(st)er gebonden is aan het beroepsgeheim, terwijl de leerkrachten een ambtsgeheim hebben. Deze dualiteit brengt de mensen in het defensief. De leerkracht en de leerlingen hebben recht op zoveel mogelijk informatie, maar bij delicate problemen heeft men nog een beroepsgeheim, waarbij men niet op tafel kan gooien waar het over gaat. Door de scholen wordt men in het defensief gezet. Dit lijkt op een tweesporenbeleid. Als men rond de tafel gaat zitten, dan moeten belangrijke elementen bespreekbaar zijn, in alle vertrouwen en met voorbehoud van enkele aspecten binnen de begeleiding, en indien de CLB-medewerk(st)er oordeelt dat bepaalde elementen uit de begeleiding nog niet kunnen worden meegedeeld.

De heer Dirk De Cock : Ik heb een vraag in verband met de modelovereenkomsten. Ik stel vast dat dit al vijf jaar voorbij is. Werkt men nog met die modelovereenkomsten ? Is daar een evolutie merkbaar naar schoolspecifieke invulling ? Hoe zit dat met de verhouding tussen die twee ? Heeft men die modelovereenkomsten al kunnen verlaten voor meer schoolspecifieke invullingen ?

De heer Luc Martens : Het decreet is niet vanuit begeleiding benaderd. Het zou wellicht een veel ruimer decreet moeten zijn dan het decreet op de CLB's zelf, omdat ik de indruk krijg dat in een school diverse partners meespelen, die allemaal op hun manier op die partners een beroep kunnen doen. Er is op zoveel vlakken expertise van begeleiding van de leerlingen, van de leerkrachten en van de ouders. Naar mijn aanvoelen komt dat nogal fragmentair op de scholen af. Er lijkt me een coherent plan te ontbreken. Ik denk dat er een belangrijk energieverlies is door het feit dat er geen coherente visie wordt ontwikkeld waarbij alle mogelijk partners voor een school of scholengemeenschap in kaart worden gebracht en waarbij ze de ruimte krijgen om volgens hun bekwaamheid hun aandeel daarin waar te maken. Is dit een te stoute gedachte ?

De heer André Van Nieuwkerke : In de CLB's werken ook heel wat GESCO's en dergelijke. Men heeft een organiek statuut, de vaste benoeming en dergelijke meer. Hoe is de verhouding precies met die zogezegde nepstatuten ? Is dat ook niet een stuk onderwaardering van hun werking ? In alle disciplines hebben we dat. Hoe is de verhouding precies ten opzichte van het globale personeelsbestand ?

De voorzitter : We gaan eerst in op de vraag van de heer De Cock over de modelovereenkomsten.

De heer Dirk Koppen : Door de snelheid van invoeren van het decreet hebben de inrichtende machten heel kort op de bal proberen te spelen en

hebben ze de scholen een aantal modelovereenkomsten aangereikt. Dat heeft mijns inziens als effect gehad dat op korte termijn heel die operatie bijna geformaliseerd wordt. Het was een kwestie van de nodige papieren in te vullen om in regel te zijn. Er is binnen die modelovereenkomsten een marge om aan schoolspecifieke invulling te doen. Ik denk dat scholen moeten gestimuleerd worden om die marge zelf groter te maken. Dat moet het resultaat zijn van het rond de tafel zitten van de verschillende partners. Als dat louter een formele operatie is, dan is daar niemand mee gebaat. Het moet een concreet werkinstrument zijn en ik denk dat het dat op dit moment nog iets te weinig is. Er zijn wel al goede stappen gezet. De scholen moeten aangemoedigd worden om de vrijheid meer te benutten in de zin van concrete afstemming op de werking van de scholen en van de leerlingen zelf.

Mevrouw Nadine Maréchal : Het gaat zeker niet over vijf jaar. Het dateert van 2000-2003. Het is zo dat de overeenkomst in de eerste fase vrij snel geweest is. Het is ook zo dat scholen niet gewoon waren om daarover na te denken. Na drie jaar weet men al wel wat de specifieke opdrachten en wensen zijn. In het begin was dat zeker niet zo. In de eerste periode kon dat niet, want het ging veel te snel. In de toekomst zal men zeker een evolutie zien.

Mevrouw Marijke Vanthomme : De afsprakennota's die afgelopen jaar tot stand gekomen zijn, zijn heel belangrijk. De concrete actiepunten die in een beleidsplan aangegeven worden, zijn heel belangrijk en vormen een basis voor overleg met alle partners. In elk contract en in elke nota wordt duidelijk vermeld wanneer een evaluatie zal plaatsgrijpen.

De voorzitter : We hadden nog de vraag van de heer Martens over een coherent plan ten aanzien van alle partners die betrokken zijn in de begeleiding voor de opvolging van leerlingen.

Mevrouw Marleen Gysels : Wie droomt er niet van een coherent plan. We zijn niet direct vragende partij om de bestaande decreten te gaan omploegen. Het laten samensporen van de decreten is wel belangrijk om de zaken coherenter en minder fragmentair te maken.

De heer Dirk Koppen : Bij scholen bestaat soms wel eens onduidelijkheid over wat de begeleiding kan doen en wat het CLB als opdrachten heeft. Het CLB heeft ondermeer als decretale opdracht om met scholen aan visie-ontwikkeling te doen, terwijl dat in wezen een opdracht van de begeleiding is. Het risico bestaat dus dat vanuit twee hoeken hetzelfde werk gebeurt, terwijl een school vaak met problemen blijft zitten die dan weer niet opgelost worden. Het CLB-decreet bepaalt wel dat de verschillende partners rond de tafel zitten, maar duidelijke afspraken zijn even belangrijk.

De voorzitter : Heeft het CLB daar dan een scharnierfunctie in ?

De heer Dirk Koppen : Naar het CLB wordt zeer sterk uitgekeken in functie van een inhoudelijke expertise. Visie-ontwikkeling en doelgroepwerking zijn daarentegen veeleer procesmatig en behoren dus tot de kernopdrachten van de begeleidingsfunctie van scholen. De aanbreng van de inhoudelijke expertise van het CLB kan even functioneel zijn, maar gebeurt nog iets te weinig. Scholen blijven in dat verband nog wat op hun honger zitten.

Ik geef een ander voorbeeld : het werken met een leerlingvolgsysteem wordt zowel door de begeleiding als door het CLB gepromoot. In de praktijk is dat geformaliseerd, maar de functionaliteit daarvan schiet nog tekort. Waartoe een en ander leidt, ontgaat scholen wel eens. Dat kan door het CLB nog beter geduid worden.

De heer Luc Martens : Moet een decreetgever zich niet eerder beperken tot een algemeen kader waarbij men een minimum aan verwachtingen creëert, maar aan het terrein ruimte biedt om op een dynamische manier onderlinge taken te definiëren ?

Mevrouw Marijke Vanthomme : Dat is een mogelijke piste, op voorwaarde dat daarvoor de nodige middelen uitgetrokken worden.

De heer Dirk Koppen : Die ruimte moet er zijn, maar een aantal topics van vandaag, zoals de integratie van leerlingen met een handicap, zijn morgen een uitdaging voor elke school. Elke school zou zich dus moeten kunnen beroepen op ondersteuning. Wij pleiten er daarom voor dat ook het CLB van de overheid de ruimte en de middelen krijgt om daarover expertise op te bouwen, zodat het de vragen van scholen kan beantwoorden.

Mevrouw Nadine Maréchal : Het is ook belangrijk om naast het CLB ook de pedagogische begeleiding en het POC te plaatsen, om aan begeleiding te doen en bijvoorbeeld het inclusief onderwijs uit te stippelen.

De voorzitter : Dan was er nog de vraag van de heer Van Nieuwkerke over de verhouding tussen de verschillende statuten binnen het CLB.

Mevrouw Nadine Maréchal : Het CLB-decreet en de verschuiving van het aantal scholen die bediend werden, hebben er, zeker in het gemeenschapsonderwijs, voor gezorgd dat er veel meer mensen in een volwaardig statuut aan het werk konden. Maar er zijn bijvoorbeeld nog mensen die in een CODO-statuut, duidelijk gehecht aan de CLB's, blijven zitten. Daarvoor moeten we, zeker op termijn, een oplossing vinden : de taken die ze vervullen zijn reëel ; ze zijn overigens ook bezig met een aantal nieuwe projecten. Een vakorganisatie maar zeker ook een overheid kan niet spreken van behoorlijk bestuur als ze mensen die jarenlang behoorlijk werk leveren, altijd in een nepstatuut laten zitten.

Mevrouw Marijke Vanthomme : De nepstatuten golden altijd voor een zeer beperkte periode. Ze mogen dus niet jarenlang in stand gehouden worden. Dat is immers zeer stresserend voor de betrokken mensen. De nodige expertise die werd opgebouwd, moet behouden blijven in volwaardige statuten.

Mevrouw Marleen Gysels : Ik sluit me grotendeels aan bij de twee vorige sprekers. Ik wil nog benadrukken dat de afspraken die bij de besprekingen van deze zomer gemaakt zijn in verband met de CODO's moeten uitgevoerd worden.

De voorzitter : Ik dank de onderwijsvakbonden voor hun inbreng.

I.6. Uiteenzetting namens het ACW

De heer Guido Dumon, vertegenwoordiger ACW : Het ACW is steeds sterk bij het onderwijsgebeuren betrokken. Vandaag vertegenwoordigen wij als organisatie het maatschappelijke middenveld. Wij zijn van mening dat de structurele en inhoudelijke vernieuwing die drie jaar geleden werd ingezet vandaag reeds ver staat. De sector heeft enorme inspanningen moeten doen om haar structuren en werkwijze te veranderen. Personeelsleden moesten andere functies uitoefenen, wat niet altijd eenvoudig is. Het geheel van de herstructurering kende een start in omstandigheden die niet ideaal waren. Op het ogenblik dat men een nieuwe werkwijze moest hanteren, werd de sector beladen met bijkomende opdrachten, bijvoorbeeld vaccinaties. De CLB werd slechts in laatste instantie als partner erkend en opgenomen bij het uittekenen van andere beleidslijnen. Het is evident dat de sector de nieuwe benadering na drie jaar nog niet volledig onder de knie heeft.

Indien wij een evaluatie maken, moeten we kijken naar de meerwaarde van de vernieuwing voor de jongeren en de ouders. Wij denken dat het te vroeg is om te beoordelen of de vernieuwing haar doel al heeft bereikt. Zijn de jongeren en de ouders er in tussentijd op vooruit gegaan ?

Bij deze evaluatie zullen wij enkele punten aanhalen die we graag willen versterken, wijzigen en toevoegen aan het decreet. Wanneer het CLB-decreet wordt herzien, kan men met deze punten rekening houden.

Wat betreft de punten die versterkt en verdiept moeten worden, geven we op de eerste plaats aandacht aan de multidisciplinariteit. Wij vinden dat de centra de mogelijkheid en de tijd moeten krijgen om dit aspect verder uit te bouwen en te operationaliseren. Jongeren en ouders kunnen alleen maar gediend zijn met deze multidisciplinaire aanpak, aangezien een probleem zelden te herleiden is tot één discipline.

Inzake de tweedelijnsdienstverlening hebben we de indruk dat de sensibilisering van de nieuwe rol van de CLB's wel gebeurd is ten aanzien van de verschillende partners en actoren, maar niet ten aanzien van de scholen zelf. Scholen weten vaak niet wat ze aan de CLB's kunnen vragen. Soms verwacht men nog steeds dat de CLB's naar de scholen zouden komen met klassikale testen. Men moet verduidelijken wat de nieuwe rol van de CLB's is op de tweede lijn. Vandaag werd ook reeds aangehaald dat de onafhankelijkheid van de CLB's moet bewaard worden.

Bepaalde doelgroepen, zoals kansarmen, het BSO en het deeltijds BSO, krijgen een sterkere omkadering in het CLB-decreet. De vraag is of men in praktijk ook werkelijk meer aandacht aan deze doelgroepen geeft. Wij zouden dit sterker in het decreet verankerd willen zien.

Er zijn enkele punten in het decreet die moeten gewijzigd worden. Allereerst wordt hierbij gedacht aan de homogene werkgebieden. Indien de werkgebieden in het kader van het onderwijslandschap en het CLB niet samenvallen, zal er een chaotische situatie ontstaan. Men is ten aanzien van de gebruikers verplicht de regeling te vereenvoudigen.

De wetenschappelijke ondersteuning moet structureel in het decreet worden opgenomen. Indien men terecht van de sector verwacht dat men inspeelt op maatschappelijke vernieuwingen in het kader van het onderwijs, moet de sector over de mogelijkhe-

den beschikken om voorstellen wetenschappelijk te onderbouwen.

Wij wensen ook dat de permanente vorming van de CLB-medewerkers in het decreet wordt opgenomen en dat in de nodige middelen daarvoor worden voorzien. Deze middelen zijn gestoeld op een berekening in het kader van het onderwijs. Vandaag is al meermaals aangehaald dat de omkadering van de CLB-medewerkers een andere problematiek is.

Enkele nieuwe elementen zouden wij graag in het CLB-decreet laten opnemen. Begeleiding op maat vraagt een gespecialiseerde aanpak. Wij vragen ons af of het decreet niet meer aandacht moet geven aan noodzakelijke specialisatie op regionaal niveau. In heel de sector van tewerkstelling en opleiding heeft de trajectbegeleiding een intrede gedaan. Men spreekt vandaag over levenslang leren, maar dit CLB-decreet houdt daar geen rekening mee. Het decreet gaat ervan uit dat de doelgroep bestaat uit leerlingen van het secundair onderwijs. Wat met leerlingen die na het eerste jaar hoger onderwijs niet slagen ? Wat met het tweedekansonderwijs en het volwassenenonderwijs ? Deze mensen hebben ook begeleiding nodig, die door het CLB kan aangeboden worden. Deze maatschappelijke ontwikkeling moet worden gevolgd en decretaal worden ingevuld.

Wij pleiten voor een schaalvergroting op bestuurlijk vlak die nog verder gaat. De opdrachten waar de CLB's vandaag voor staan vereisen erg veel middelen en kennis. De uitwisselbaarheid van specialiteiten en deskundigheid kan het best aangemoedigd worden en op grotere schaal worden toegepast.

De samenwerking tussen scholen en CLB's op vlak van het zorgbeleid biedt een kans om de taken van scholen en CLB's te onderscheiden en op elkaar af te stemmen.

Wij zijn van mening dat men op korte termijn een lange weg heeft afgelegd. Ondanks de opmerkingen die werden gemaakt, pleiten wij ervoor de CLB-sector en de onderwijssector tijd en ruimte te geven om datgene wat vandaag voorligt te implementeren.

De heer Luc Martens : Trajectbegeleiding wordt aangereikt in diverse kaders. We vinden het terug in de werking van personen met een handicap, de CBO's en de VDAB. Als het begrip hier wordt gelanceerd zal men moeten komen tot een goede taakverdeling. Het is een reële ontwikkeling dat het onderwijsaanbod zich meer op de vraag zal richten, maar rond trajectbegeleiding zijn verschillende partners actief.

De heer Guido Dumon : Ik ben het daar volledig mee eens. Ik hoorde daarnet een CLB-directeur vertellen dat dit vandaag al gebeurt.

II. HOORZITTING VAN 20 JANUARI 2004

II.1. Uiteenzetting namens de inspectiedienst CLB

De heer Peter Michielsens, inspecteur-generaal : Met onze inbreng willen we ingaan op een aantal vragen en uitdagingen inzake de kwaliteitsvolle werking van de centra.

Het is de opdracht van de inspectie om op professionele wijze te onderzoeken in welke mate de dienstverlening van de CLB's kwalitatieve resultaten oplevert. Deze evaluatie kan in afgeleide zin resulteren in een beleidsevaluatie, namelijk een evaluatie van het decreet en van de erbij horende beleidsondersteunende maatregelen.

De inspectie heeft gekozen voor een voorzichtige evaluatie met betrekking tot de effectiviteit van het decreet. In de periode 2000-2003 hebben we de 75 centra allemaal doorgelicht. Daarbij hebben we vooral onderzocht hoe de omschakeling van PMS en MST naar CLB werd gerealiseerd en hoe de nieuwe klemtonen inzake taakstelling en missie tot stand zijn gekomen.

Deze evaluatie leverde in de eerste plaats zinvolle informatie op voor de centra zelf. We houden de centra een spiegel voor die hen kan inspireren tot een bijsturing van de werking of tot de ontwikkeling van toekomstgerichte interne beleidsopties. De evaluatie bevat minder materiaal voor de noodzakelijke reglementaire bijsturingen. Daarvoor is het beeld van de centra in omvorming nog te ongelijk. De decreetgever heeft trouwens zelf bepaald dat er enige tijd moet voorbijgaan vooraleer het decreet kan worden geëvalueerd.

De uitdagingen waarvoor de vroegere PMS- en MST-centra in 2000 geplaatst werden, mag men zeker niet onderschatten. Ook de betekenis van de nieuwe taakstelling voor de scholen mag niet worden onderschat.

Rekening houdend met die omgevingsaspecten, is de inspectie er in geslaagd om een aantal kritische succesfactoren te omschrijven met betrekking tot

de kwaliteit van de werking van de centra. Het gaat om een negental factoren die verband houden met de kerntaken van de centra. Ik stel voor dat de heer Devriese dit verder uitdiept.

De heer Jacques De Vriese, inspectiedienst : Wanneer past een CLB het decreet met succes toe ? Een eerste belangrijk element daarbij is de wijze waarop het is ingegaan op de vraag naar herpositionering. Het decreet vroeg dat men zich sterker zou richten op de reële noden en vragen van leerlingen, ouders en leerkrachten. In de toelichting bij het decreet bleek dat er vooral nadruk werd gelegd op de vragen van ouders en leerlingen en minder op die van de scholen. Het invullen van deze sterkere vraaggerichtheid kwam in de centra soms in conflict met de andere werkingsprincipes in het decreet of met door de overheid opgelegde prioritaire doelgroepen en doelstellingen. Daarom ligt bij het formuleren van de eerste kritische succesfactor de nadruk op een combinatie van vraaggericht werken met een prioritaire zorg voor risicoleerlingen.

Een tweede succesfactor is het ontwikkelen van leerlingenbegeleiding met de school als eerste verantwoordelijke, die daarvoor deskundig (én complementair) ondersteund wordt door het CLB.

Ingevolge en overeenkomstig het decreet zien we de centra evolueren naar een situatie waarbij de school wordt aangesproken op haar rol om als eerste verantwoordelijke de leerlingenbegeleiding in te vullen, maar waarbij door het centrum ondersteuning wordt geboden om deze rol in te vullen.

Om uitvoering te geven aan deze nieuwe positionering van het CLB in het decreet, moesten CLB-medewerkers in het verlengde van én complementair aan de zorg voor leerlingen op school kunnen werken. Niet elke school stond in september 2000 ver genoeg op dat vlak en de eerdere afspraken tussen PMS/MST en de school steunden veelal op een andere rolverdeling. In vele gevallen betekende deze situatie een leerproces voor beide partners : oude werkwijzen moesten worden vervangen door nieuwe afspraken en rolverdeling. Enerzijds moesten scholen worden gewezen op de specifieke taak van beide partners maar anderzijds moesten scholen tegelijk klaar zijn (of gemaakt worden) om te investeren in de vormgeving van het eigen zorgbeleid.

De centra stonden te veel alleen voor deze taak. In de verdere ontwikkeling zal de rol die de nascholing en pedagogische begeleiding hierin kunnen spelen, sterker dienen te worden. De timing van een en ander (de invoering en het feit dat scholen er niet helemaal klaar voor waren) bleek duidelijk te weinig op elkaar afgestemd. Het spreekt voor zich dat er in deze omstandigheden belangrijke verbanden liggen tussen enerzijds de invulling van de principes van vraaggerichtheid en subsidiariteit en anderzijds de omvang van zorg die besteed wordt aan de leerling met de meeste noden. Men kan deze succesfactor niet helemaal los bekijken van de eerste, het vraaggericht werken.

De vierde en vijfde succesfactor, gerichte deskundigheidsverhoging van de centra, aanvullend aan het zorgbeleid op school, én een schooloverstijgende inzetbaarheid van specialisatie, zijn in feite met elkaar verbonden. De ontwikkeling van een nascholingsplan om de deskundigheid te verhogen is in de centra duidelijk aan de orde. Tegelijk werden de school en het CLB door het decreet gestimuleerd om (ten behoeve van het beleidsplan of beleidscontract) te overleggen over de meest aangewezen nascholing om de beschikbare deskundigheid te verhogen én complementair te maken aan elkaar. Ondanks verschillende voorbeelden van goede praktijk blijkt dat beide partners regelmatig nog te weinig investeren in dit soort overleg. Anderzijds wordt steeds duidelijker dat er een belangrijke voorwaarde verbonden is aan de mogelijkheden die ontstaan door verhoogde specialisatie bij meerdere CLB-medewerkers.

Meestal geven scholen er de voorkeur aan te werken met een vast team, vaak aangestuurd en gecoördineerd door de contactpersoon of ankerfiguur. Ook centra kiezen vaak voor dit vertrouwd model, maar juist door deze keuze zit (ook) specialisatie vaak gevangen binnen één team. Hieruit blijkt dat kiezen voor méér CLB-medewerkers die zich specialiseren, ook een keuze is voor een schooloverstijgende brede inzetbaarheid van deze medewerkers én het verlaten van het concept van één vertrouwd team of gezicht per school.

Ook met betrekking tot de invulling van de multidisciplinariteit (een vijfde succesfactor) blijken er sterke nuances. In de dagelijkse praktijk zijn er verschillen in de garantie die de cliënt op dit vlak krijgt. Dat hangt niet alleen samen met organisatorische mogelijkheden en beperkingen, zoals bijvoorbeeld het aantal medewerkers per discipline en het aantal scholen waarvoor dient te worden gewerkt óf het uitwerken van grondig teamoverleg binnen het centrum. Even concreet : per school werd een multidisciplinair team aangewezen, maar in de dagelijkse praktijk wordt de meeste hulp ingevuld door de medewerker die voor de betrokken school als contactpersoon of ankerfiguur werd aan-

gewezen. Veel hangt dan ook af van de wijze waarop déze contactpersoon de verschillende disciplines betrekt in de uitvoering. Succes op het vlak van (voldoende) multidisciplinariteit hangt zichtbaar samen met het inzicht dat er een verschil is tussen multidisciplinaire samenstelling en multidisciplinair handelen én met de inspanning om erin te investeren en het handelen goed te bewaken. Uit de voorbeelden van sterke en zwakke praktijk blijkt dat het niet zo eenvoudig is om (bijvoorbeeld) laagdrempeligheid altijd goed te combineren met samenwerking tussen verschillende disciplines binnen één problematiek. Het komt erop neer dat ouders liever praten met dezelfde persoon en het hangt van die persoon af of er multidisciplinair wordt gehandeld.

Een duidelijke gerichtheid op preventief handelen is een zesde succesfactor. Méér CLB-tijd en personeel investeren in preventieve acties vereist een goed werkende eerste zorg op school én duidelijke afspraken over de wijze waarop school, CLB en andere partners elkaar aanvullen en taken verdelen. De permanente afweging tussen en invulling van verschillende prioriteiten (mét verschillende noodzakelijke deskundigheid) blijkt voor een centrum niet eenvoudig en is zeker arbeids- en overlegintensief. Eigenlijk liepen de krijtlijnen van het CLB-decreet vóór op de wijzigingen langs gelijke onderwijskansen (inclusief zorgbeleid) en het Plan Integrale Jeugdhulpverlening. De verbeteringen die door deze decreten worden nagestreefd, moeten nu in hun samenhang bekeken worden. Om hier nog vooruitgang te boeken zal de onderlinge afstemming bij de uitvoering moeten versterkt worden. Dit veranderingsproces vraagt ook tijd zowel voor de school als voor het CLB. Dat wordt soms vergeten.

Een zevende succesfactor is een gerichte investering in de samenwerking met derden als partner in een aanwijsbaar netwerk. De samenwerking blijkt nuttig indien ze zich vooral richt op die partners (van het steeds maar groter wordend netwerk) die écht bijdragen tot het realiseren van de leerlingenbegeleiding. Het CLB wordt van alle kanten gesolliciteerd maar moet hier zijn keuzen goed afwegen en daarbij soms nee zeggen.

Het decreet CLB heeft geleid tot opgelegde gewijzigde prioriteiten, toe te passen werkingsprincipes en accentverschillen in de opdracht. Dat gaf aanleiding tot het opstarten van andere werkvormen. Bovendien moesten een aantal personeelsleden zich integreren in een nieuwe setting : ander werkgebied, andere scholen, nieuwe collega's en directie, nieuwe partners in de welzijnssector. De centra hebben de afgelopen drie jaren een proces naar meer gezamenlijke doelgerichtheid doorgemaakt waarbij telkens verschillende prioriteiten moesten ingevuld worden en in evenwicht gehouden. Tegelijk moest weerstand tegen verandering worden opgevangen. Sommige partners in het veld ervaren dat als de centra die te veel tijd met zichzelf zijn bezig geweest.

Interne dialoog en participatief beleid blijken een belangrijke succesfactor voor het bereiken van voldoende interne afstemming en daadwerkelijke omzetting naar de praktijk. Een goede praktijk overstijgt hier duidelijk de louter formele inspraakmogelijkheden. De visie en afspraken moeten kunnen groeien via een open overlegcultuur, gezamenlijke keuzen, zichtbaar maken van resultaten en regelmatige evaluatie.

Het spreekt voor zich dat de mate waarin elk van deze factoren zich vertalen in vele voorbeelden van goede of eerder zwakke praktijk, een sterke invloed heeft op de invulling van de opdracht als CLB. Een succesvolle ontwikkeling is echter niet alleen afhankelijk van de interne dynamiek in de organisatie, er zijn ook een aantal externe factoren die hierbij stimuleren of afremmen. Volgende vaststellingen en conclusies kunnen de wisselwerking tussen die interne en externe factoren illustreren :

– het beleidscontract of beleidsplan stimuleert de dialoog tussen school en CLB, maar dit wordt nog te vaak als een administratieve handeling beschouwd en te weinig als een gelegenheid om onderling te reflecteren op de behoeften en het aanbod aan leerlingenbegeleiding. Het bereiken van een grotere efficiëntie en effectiviteit vraagt dat men meer dan nu het geval is de behoeften van de leerlingenpopulatie en het leerkrachtenteam in kaart brengt, om vervolgens op basis van deze gegevens af te spreken hoe de verschillende partners hier, elk vanuit hun opdracht, zullen op inspelen.

Eerder dan de administratieve afwikkeling moet het proces van afstemming hier de meeste aandacht krijgen.

In de voorlopige afspraken tussen school en CLB van de voorbije drie schooljaren werden er nog maar zelden duidelijke afspraken over het nascholingsbeleid teruggevonden en geen verwijzingen naar afspraken en samenwerking met de pedagogische begeleiding. Een grotere efficiëntie van de ondersteuning van scholen bij het uitwerken van haar eigen zorgbeleid vraagt op dat vlak meer dialoog en afstemming tussen de CLB, het nascholingsbe-

leid van de school én de mogelijke inbreng van de pedagogische begeleiding in de school. Dit vanzelfsprekend rekeninghoudend met de beginsituatie in de school en haar eigen doelstellingen m.b.t. kwaliteit en verbetering van de leerlingenbegeleiding.

Multidisciplinair handelen en de ontwikkeling van gepaste specialisatie garanderen, vraagt een teamconcept dat dit mogelijk maakt. Dit is organisatorisch niet altijd gemakkelijk te realiseren, maar het vereist bovendien dat beide partners bereid zijn tot creatieve oplossingen.

Indien noch het zorgbeleid van de school, noch het aanbod in het aanwijsbaar netwerk in de regio voldoende is uitgebouwd, dan zal de druk op de CLB van die aard zijn dat het realiseren van de nieuwe positie en opdracht erg moeilijk blijft. Om die reden zijn de ontwikkelingen vanuit GOK en IJHV belangrijk en moeten ze een resultaat geven dat de centra toelaat uitvoering te geven aan de krachtlijnen in het decreet CLB. Dat vraagt van de centra echter een duidelijke profilering en keuzes binnen de grenzen en prioriteiten die het decreet aangeeft én een meer gerichte investering in preventie. Dit zal ook moeten aangevuld worden door de onderwijs-en opvoedingscontext rond de leerling zo stimulerend mogelijk te maken en constructief maar doelgericht naar méér samenwerking en dialoog met welzijn en gezondheid te zoeken.

De heer Peter Michielsens : We hebben drie schooljaren met CLB achter de rug, maar de implementatie van grote beleidsvernieuwingen vergt tijd. Bij het evalueren van de werking van de CLB, van de implementatie van het decreet en bij het eventuele concreter voorbereiden van nieuw beleid zou men hiermee rekening moeten houden.

De decreetgever liep bij het bekrachtigen van het decreet CLB eigenlijk wat vooruit. Intussen werd immers de zorgcoördinator geïntroduceerd, is er de verhoogde aandacht voor het voeren van een zorgbeleid in de scholen en zijn er de ontwikkelingen op het vlak van integrale jeugdhulpverlening. Dit moet aan de CLB-werking belangrijke randvoorwaarden leveren. Maar ook hier gaat het om ingrijpende veranderingsprocessen, die veel tijd vragen omdat ze niet alleen organisatorisch complex zijn maar ook op het vlak van werkmodellen en -houding een verandering vragen.

Om de zes jaar is door het decreet in een evaluerende rapportering aan het Vlaams Parlement voorzien. De inspectie pleit ervoor om deze evaluatie grondig te voeren en af te wachten vooraleer fundamentele aanpassingen aan het decreet aan te brengen. Een grondige evaluatie betekent voor ons een brede focus, dat wil zeggen een evaluatie die de CLB-werking niet in een isolement plaatst maar die in tegendeel vanuit de algemene basisverwachtingen en -doelstellingen inzake leerlingenbegeleiding wordt uitgewerkt. Een voldoende brede evaluatie houdt rekening met de meest recente ontwikkelingen en onderzoekt in welke mate eventuele aanpassingen aan het decreet zullen bijdragen aan een betere afstemming tussen het zorgbeleid in en ván de school enerzijds én de inbreng van het CLB anderzijds. In feite gaat het hier telkens en vooral om het optimaliseren van het geheel van de leerlingenbegeleiding en niet zozeer alleen over de taak van de CLB.

Voor het samen sporen van de invulling van de leerlingenbegeleiding door de verschillende partners moet eerder de globale ontwikkeling van de leerlingenbegeleiding in de focus staan, met de nadruk op de uitvoering van de missie via voldoende afstemming en overleg. De afstemming die er nu al is mag dus zeker niet verminderen maar moet eerder toenemen.

De heer Gilbert Van Baelen : Is de afstand tussen de pedagogische begeleiding enerzijds en de scholen en CLB's anderzijds te groot ?

In de tekst verwijst men vooral naar het maatschappelijke netwerk, maar hoe staat men tegenover het netwerk van gespecialiseerde VZW's en organisaties ? Ik heb soms immers de indruk dat elk CLB zich specialiseert.

De heer Peter Michielsens : Ik spreek me niet uit over de taak van de pedagogische begeleiding. Bovendien heb ik het niet over de begeleiders, maar over de verleende pedagogische steun aan leerkrachten en scholen. Ik heb de indruk dat de pedagogische begeleiding leerlingenbegeleiding als een afzonderlijk geheel beschouwt. Wij zijn echter van oordeel dat beide opdrachten niet geïsoleerd mogen worden. Een goede leraar Nederlands begeleidt tegelijk zijn leerlingen. Onderwijs is een omvattend proces dat bestaat uit instructie en begeleiding.

Dat belet niet dat ook de CLB's de pedagogische begeleiding duidelijke impulsen moeten geven. De pedagogische begeleiding moet zich eens afvragen of zijn geen opdracht te vervullen heeft op het vlak van leerlingenbegeleiding. Dat kan zowel op het niveau van de school als op het niveau van de centra.

De heer Jacques De Vriese : De verschillen tussen de centra zijn vrij groot. De werkgebieden van

Leuven, Oostende en Zuid-Limburg kennen andere netwerken. Ook de afspraken die een centrum kan maken binnen een netwerk zijn erg verschillend. Enkele centra sluiten contractuele afspraken om elkaar ondersteuning te geven.

Als een centrum zich wil specialiseren voor tweede- of derdelijndiensten, is een grote basiskennis noodzakelijk. De kennis die een medewerker moet hebben om preventieve bijstand te verlenen is totaal verschillend van kennis die handelt over specifieke leerproblemen. Wat moet een CLB-medewerker kennen om zijn cliënt te kunnen ondersteunen ? In een centrum kan men niet twintig medewerkers bijscholen rond één thema. Men kan wel de basisnoties bijbrengen aan alle medewerkers, maar een verdere specialisatie en de mogelijkheid om cliënten naar collega's door te verwijzen zijn noodzakelijk.

Om tot samenwerking te komen volstaat het soms dat een partner van het centrum enkel informatie verstrekt. Met bepaalde andere partners moet men echter tot afspraken komen. Er kan niets gebeuren op het vlak van onderwijs of jongeren zonder dat de betrokkene zich eerst informeert bij het centrum. Dat vraagt veel tijd en draagt weinig bij tot het invullen van de eigenlijke kernopdracht.

De heer Julien Librecht : Men moet duidelijke afspraken maken over de taakverdeling tussen scholen, CLB's en andere partners indien er nieuwe klemtonen worden gelegd inzake de missie van de CLB's. Uit het betoog heb ik begrepen dat de bevindingen niet zo positief zijn. De dialoog over het beleidsplan wordt louter als een administratieve handeling beschouwd. Voorlopige afspraken zijn weinig efficiënt en het teamconcept is moeilijk te realiseren. Men zegt ook telkens weer dat de aanpassingen tijd zullen vergen. Inzake evaluatie vraag ik me af of een tussentijd van zes jaar niet te lang is.

De heer André Van Nieuwkerke : De sprekers stellen terecht dat men waakzaam moet zijn over de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding in scholen en CLB's. Ik denk dat dit een grote uitdaging wordt voor de inspectie. Hoe kan men deze kwaliteit echter meten ? In de parlementaire commissie wordt nagedacht over de kwaliteitszorg voor het onderwijs. Uit de uiteenzettingen blijkt echter dat dit geen eenvoudige taak is.

Mevrouw Veerle Heeren : Uit de toelichting van de inspectie leid ik af dat men van mening is dat de wetgever beter een decreet over de leerlingenbegeleiding had gemaakt waarin de CLB's een van de vele schakels zouden zijn. U vraagt ook om de CLB's nog enkele jaren tijd te geven om de bepalingen van het decreet te kunnen implementeren.

De heer Frans Ramon : Ik ben het met u eens dat een leraar Nederlands ook in de eerste plaats een leerlingenbegeleider is. Ik denk dat er naast de school verschillende hulpverleningsinstanties bestaan, zodat er een wanverhouding ontstaat tussen de taken die op school moeten gebeuren en wat kan worden uitbesteed.

De heer Peter Michielsens : Het was niet onze bedoeling een negatief beeld op te hangen. Er zijn veel goede dingen in het decreet, maar sommige punten zijn voor verbetering vatbaar. Het implementeren van deze belangrijke veranderingen vergt tijd.

Het decreet vraagt aan het parlement om iedere 6 jaar een evaluatie van de implementatie van het decreet te houden. Dit is een proces op macroniveau, dat de opdracht van de inspectie of de visitatiecommissie niet beïnvloedt. Ik vind een termijn van 6 jaar goed omdat het onderwijs tijd nodig heeft om nieuwe bepalingen van de overheid te implementeren. Het is de taak van de overheid om erover te waken dat alles goed loopt.

Het doel van deze operatie is het opzetten van een systeem waarin de overheid via vele kanalen van evaluatie duidelijk kan maken of de leerlingen in Vlaanderen goed begeleid worden. De klemtoon ligt op de leerlingen, niet op de goede werking van de scholen en de centra.

Had men beter een decreet Leerlingenbegeleiding in plaats van een CLB-decreet gemaakt ? De evaluatie hiervan is ons niet opgedragen en is een probleem van de vorige regeerperiode. Ik ben het eens met de onderliggende gedachte van mevrouw Heeren dat men moet vermijden dat leerlingenbegeleiding een geprivilegieerd domein van één sector wordt.

De laatste jaren kwam er een sterk opbod op vlak van gespecialiseerde dienstverlening. Onze boodschap is dat het decreet voorziet dat de eerstelijnszorg gebeurt op het niveau van de school. Dit is een grote en belangrijke vernieuwing ten opzichte van de vroegere PMS-structuur. Voor de scholen is dit een grote uitdaging. Op het niveau van tweede- en derdelijnszorg is er een veelheid aan instellingen. De CLB's beheersen de technieken om deze tweedelijnszorg aan te bieden, maar er is een probleem met de doorverwijzing tussen de eerste- en de tweedelijnszorg.

De communicatie van de overheid gaf scholen de indruk dat er een decreet kwam voor de CLB's. Eigenlijk is er een decreet over leerlingenbegeleiding, waarbinnen de CLB's een essentiële positie innemen. Men moet de scholen dus duidelijk maken dat het decreet ook over hen handelt.

De heer Jacques De Vriese : Wij hebben gemerkt dat er grote vorderingen gemaakt zijn inzake de negen succesfactoren. Ook de negen kritische punten bij de succesfactoren hebben wij leren kennen. Geen enkel centrum zal op alle succesfactoren goed scoren. Er zijn clusters van centra die goed scoren in bepaalde factoren, maar veel hangt af van het overleg op lokaal niveau.

Het is niet mogelijk dit alles centraal te regelen. Sommige dingen kan men enkel op lokaal vlak bespreken en op elkaar afstemmen. Hoe beter dit lukt, hoe beter de leerlingenbegeleiding wordt.

II.2. Uiteenzetting namens het netoverschrijdend project "Kansen in het Onderwijs".

De heer Guido Totté : "Kansen in het Onderwijs" is ontstaan uit de Antwerpse armoedeverenigingen van het netwerk generatiearmen. Deze verenigingen maakten eind jaren 90 enkele rapporten, met daarin een hoofdstuk over het onderwijs. Generatiearmen konden er hun klachten en hun bedenkingen over het onderwijs kwijt.

Wij werken netoverschrijdend op het grondgebied van de stad Antwerpen. De theoretische basis van ons werk is terug te vinden in wetenschappelijke publicaties, maar we werken voornamelijk vanuit de armoedeverenigingen zelf. Een paar keer per jaar hebben wij een bijeenkomst met mensen die in diepe armoede leven. Daar vertellen we wat wij doen, maar daar luisteren wij ook naar de opmerkingen en de klachten over het onderwijs.

Ons onderwijs, hoe schitterend ook, blijkt er niet in te slagen los te komen van een aantal uitsluitingsmechanismen : nog steeds kan het een deel van de kinderen niet op een correcte manier opvangen en ze op een volwaardige manier laten participeren.

Kansarmen hebben geen enkel besef van de fundamentele wijzigingen die met de naamsverandering gepaard gingen : zij maken geen onderscheid tussen het vroegere PMS en het huidige CLB. Bovendien ervaren zij het CLB als een verlengstuk van de school ; zij voelen geen onderscheid tussen beide instanties. Toch is er een belangrijk verschil in opdracht : zo kan het bijvoorbeeld nooit de taak van een CLB zijn een straf uit te spreken na wangedrag van een leerling, maar moet een CLB de jongeren juist ondersteunen en begeleiden in hun schoolloopbaan.

Kinderen uit kansarme gezinnen zijn oververtegenwoordigd bij de zittenblijvers in het eerste leerjaar en in het buitengewoon onderwijs. Zonder individuele CLB-medewerkers te willen bekritiseren – zij werken meestal met een groot engagement en met veel sociaal gevoel – moet toch gezegd dat het CLB daar een grote verantwoordelijkheid in draagt. Het zijn immers de CLB's die de leerlingen naar het buitengewoon onderwijs doorverwijzen. Dat gebeurt nog te vaak op basis van karaktermoeilijkheden of licht onaangepast gedrag, vooral als het om een verwijzing naar type 1- of type 8-onderwijs gaat. De tests die hiervoor gehanteerd worden, blijken niet altijd cultuurvrij te zijn.

De culturele verscheidenheid is nog steeds een te belangrijk aspect. CLB- en onderwijsmensen komen meestal uit de blanke middenklasse. Die hanteert haar eigen waarden en normen en heeft van nature de neiging om die op andere sociale groepen te projecteren. Mensen die in armoede leven, beweren dat anderen absoluut niet kunnen begrijpen wat zij meemaken. En wellicht hebben zij gelijk. We hebben dus te maken met een zeer groot communicatieprobleem, waardoor wij houdingen, uitlatingen en gedragingen vaak anders interpreteren dan ze bedoeld zijn.

Wij moeten er ons voor hoeden dat we het kind niet betrekken in de problemen tussen de school en de ouders. Zo mag een kind bijvoorbeeld nooit het slachtoffer worden omdat een schoolrekening niet betaald werd : het moet te allen tijde volwaardig aan het schoolleven kunnen deelnemen. Scholen en CLB's moeten dit kunnen garanderen.

Onderwijs kan de armoedeproblematiek niet oplossen. Maar het kan wel de nefaste gevolgen ervan beperken. Voor de CLB's is daarbij een belangrijke rol weggelegd.

Aangaande de communicatieproblemen leggen wij zeer sterk de nadruk op navorming en bijscholing van zowel leerkrachten als CLB-medewerkers. Dat is tot op heden veel te weinig gebeurd.

Veel kansarme ouders weten niet wat zij aan een CLB hebben. Zij beschouwen het als de zoveelste instantie die hen komt terechtwijzen. Zij ervaren hulp als controle, en staan vaak weigerachtig tegenover het binnenlaten van nog maar eens een instantie in hun privé-leven.

Scholen zijn vaak te weinig kritisch. Ook daardoor ontstaan er communicatieproblemen. Als ouders bijvoorbeeld niet opdagen op een ouderavond wordt daar al te snel uit opgemaakt dat ze er geen interesse voor hebben. Maar de oorzaak kan ook ergens anders liggen : zo kan die avond toevallig niet gepast hebben, of werd de brief of de folder die de activiteit aankondigde niet begrepen.

We hebben eens voorgesteld aan een CLB om de folder te herschrijven. We hebben dat toen gedaan, maar het CLB heeft die folder niet willen publiceren omdat men vond dat een aantal nuances verloren waren gegaan. Ondertussen blijft men de oude folder hanteren, die onze doelgroep niet begrijpt.

Met deze kritische bedenkingen hebben we geen afbreuk willen doen aan het engagement en de inzet van heel veel mensen. Het klopt dat er in het onderwijs veel gebeurt, onder meer door huistaakbegeleiding, moedergroepen en huisbezoeken, maar toch blijft men als school die uitsluitingsmechanismen hanteren. Daarover dient men eens goed na te denken, bijvoorbeeld over de financiële barrières, het cultuurgebonden aanbod en dergelijke meer.

De heer Frans Ramon : Is het netwerk geen garantie dat het CLB zich niet bezondigt aan de negatieve zaken die u opsomt ?

De heer Guido Totté : We beschouwen het oprichten van netwerken als een van onze taken. We doen dat ook. Soms gebeurt dat zonder ons ; soms stimuleren we de opbouw van netwerken. Op Linkeroever is er een initiatief genomen waarbij de scholen in de omgeving van de Chicagobuilding netoverschrijdend samenkomen met de CLB's, de pleinwerker en een aantal van de zwarte ouders. Men is erin geslaagd om die ouders daarbij te betrekken, ondanks de communicatieproblemen. Men spreekt geen of slecht Nederlands, geen of slecht Frans en geen of slecht Engels en toch is er een begin van communicatie.

We hebben hetzelfde gedaan in Hoboken en daar loopt het project vrij goed. Het opbouwen van netwerken is heel belangrijk om de expertise te vergroten en resultaten te bereiken in de kansarmoedebestrijding.

De voorzitter : Ik dank de sprekers voor hun belangrijke inbreng. Ik heb veel suggesties gehoord voor mogelijke bijsturingen van het decreet. Daarnaast heb ik vernomen dat dergelijke wijzigingen, zoals in het CLB-decreet, tijd vergen om uitgevoerd te worden. Daarom wacht men beter tot na de evaluatie van zes jaar om aan het decreet te gaan sleutelen. Het materiaal aangereikt tijdens de hoorzittingen is belangrijk voor het komende regeringsbeleid.

De verslaggevers, *De voorzitter,*

Veerle HEEREN Gilbert VANLEENHOVE

Frans RAMON

BIJLAGE 1

Standpunt van de Gezinsbond

SD/NW/DB
06-02-2004

HOORZITTING OVER DE WERKING VAN DE CLB-SECTOR
BIJDRAGE VAN DE GEZINSBOND

Visie

Kwaliteitsvol onderwijs is onderwijs dat alle kinderen en jongeren positief tegemoet treedt en gelooft in hun mogelijkheden om te groeien. Het is voor iedereen toegankelijk en het biedt kinderen en jongeren gelijke kansen op een zo goed mogelijke en integrale ontplooiing. Alle leerlingen kunnen optimaal participeren aan het onderwijsproces. Kwaliteitsvol onderwijs zorgt ervoor dat kinderen de nodige basis kunnen verwerven om een eigen leven uit te bouwen, om op een kritische en creatieve manier deel te nemen aan de samenleving, het legt de basis voor vervolgonderwijs en voor levenslang leren.

Dit houdt in dat de leerling centraal staat. Het onderwijs is niet enkel gericht op het cognitieve. Er is aandacht voor alle aspecten van de persoonlijkheid. Er wordt gestreefd naar een optimale ontplooiing op al deze aspecten, niet alleen op wat de arbeidsmarkt verwacht. Een leerlinggerichte school is een school die alle leerlingen accepteert zoals ze zijn, met hun eigen mogelijkheden, minder sterke kanten, achtergrond of noden. In leerlinggericht onderwijs is er zowel een gevarieerd en gedifferentieerd aanbod als aandacht voor de vragen, behoeften en initiatieven van de jongeren.

Leerlinggericht onderwijs maakt van de leerkracht dus veel meer een begeleider van de ontwikkeling (in al zijn aspecten), het leren en de schoolloopbaan van de jongeren. Die begeleiding delen leerkrachten met ouders. De begeleiding thuis en op school staan niet los van elkaar. Het gezin heeft een invloed op de schoolloopbaan en de manier waarop kinderen de school ervaren, positief of negatief. De ervaringen die kinderen thuis opdoen nemen ze mee naar school en omgekeerd.

De Gezinsbond heeft zich dan ook steeds achter het basisprincipe geplaatst dat de leerlingenbegeleiding in eerste instantie de taak is voor de ouders en het schoolteam. Om die begeleiding op een kwalitatief hoogstaand niveau te kunnen realiseren moeten de ouders en de school beroep kunnen doen op deskundige ondersteuning va het centrum voor leerlingenbegeleiding.

Aandacht voor communicatie

Het CLB-decreet heeft gezorgd voor veel nieuwe kansen in de sector van de leerlingenbegeleiding. Het betekende een overgang naar een nieuwe manier van werken. Het decreet schept mogelijkheden en legt veel autonomie bij de scholen en centra. Maar wat het in werkelijkheid wordt, hangt dus ook af van de scholen en de centra zelf. Hierin schuilt tegelijk de sterkte en de zwakte van het decreet.

Een belangrijk aandachtspunt, zoniet het belangrijkste, is de communicatie van CLB naar leerlingen en ouders toe. Wie de sector kent, zal het ermee eens zijn dat het CLB een duidelijker profiel heeft dan voorheen de PMS-centra en het MST. Voor ouders is dit niet zo. Zij zien vaak niet meer wat de taak van het CLB is en waarvoor ze er terecht kunnen.

Er is nood aan correcte en duidelijke informatie over wat de taak van het CLB inhoudt en waarvoor ouders en leerlingen bij het CLB terecht kunnen. Op vlak van communicatie merken we dat er grote verschillen bestaan tussen scholen onderling en ook tussen CLB's onderling. Goeie voorbeelden zijn de CLB-medewerkers die zich bij het begin van elk schooljaar in elke klas gaan voorstellen en duidelijk aangeven wat hun taak is en hun manier van werken en op welke momenten ze op school bereikbaar zijn. Helaas zijn er ook CLB-medewerkers die weliswaar op school aanwezig zijn, maar hun lokaaltje niet verlaten. Ook de school zelf heeft een belangrijke rol in de communicatie naar de ouders toe over de manier van werken van het CLB en de bereikbaarheid van de medewerkers. Een goede communicatie is ook belangrijk om de drempel naar het CLB te verlagen, want die is nu te hoog. Ouders hebben vaak de indruk dat het CLB onzichtbaar is geworden in vergelijking met de vroegere PMS-centra.
Het CLB zou trouwens ook de mogelijkheid moeten hebben om op school, in rechtstreeks contact met de ouders uit te leggen hoe het werkt en waarvoor ouders er terecht kunnen. Dit rechtstreeks contact vinden we heel belangrijk, omdat de drempel om naar het CLB te stappen na een eerste kennismaking al minder hoog is.

Als er wel een goede communicatie bestaat over de werking van de CLB's, merken we dat er bij ouders een grote tevredenheid is. Ook al hebben ze op het CLB (nog) geen beroep gedaan of moeten doen, dan nog is het heel belangrijk te weten waarheen, in het geval dit nodig zou zijn.

Ouders en leerlingen betrekken

De Gezinsbond hecht veel belang aan de steun die het CLB de school kan bieden in het uitbouwen van haar samenwerking met ouders. Het gaat hier zowel om de ondersteuning bij samenwerking met individuele ouders, met de oudervereniging als bij met het schoolopbouwwerk. Een groep ouders heeft het ook nodig dat de school hen een eind tegemoet komt om betrokken te kunnen zijn. De CLB's kunnen, in samenwerking met de oudervereniging vormingsactiviteiten opzetten die ouders helpen bij de begeleiding van hun schoolgaande kinderen.

De Gezinsbond vindt het maar evident dat de school- of participatieraad het beleidsplan of –contract inzake leerlingenbegeleiding goedkeurt. Op die manier moeten ouders en leerlingen een stem krijgen in het beleid. Inspraak van ouders en leerlingen omtrent leerlingenbegeleiding eindigt evenwel niet bij de participatie- of schoolraden. Alle ouders en leerlingen moeten de kans hebben om betrokken te worden bij het beleid dat de school voert op vlak van leerlingenbegeleiding. De Gezinsbond vindt het dan ook belangrijk dat er wordt gezocht naar manieren om ouders en leerlingen als partners te betrekken bij het opstellen van de beleidsplannen en –contracten.

CLB als supervisor van schoolexterne hulp

Schoolexterne hulpverlening zoals die verstrekt wordt door orthopedagogen, logopedisten, kinesitherapeuten enz. wordt vaak geboden zonder overleg met of kennisgeving aan de school of het CLB. Nochtans is de hulp minder doeltreffend zonder dit overleg.
Daarom vindt de Gezinsbond dat dergelijke hulp met het CLB overlegd zou moeten kunnen worden en eventueel zelfs door het CLB georganiseerd moet kunnen worden, indien ouders dat wensen. Het CLB kan a.h.w. de supervisor van de hulp zijn. Op die manier hebben de school en het CLB een beter zicht op de geboden hulp en zijn er meer garanties voor samenwerking. Gespecialiseerde hulp is zo ook meer bereikbaar voor kinderen uit sociaal-economisch zwakkere gezinnen.

Een overvolle agenda?

We moeten ook vaststellen dat het veel CLB's de ruimte ontbreekt om daadwerkelijk ook én de schoolteams te ondersteunen om te evolueren naar een zorgzame school en om individuele leerkrachten te begeleiden in het omgaan met kinderen met een zorgvraag én het helpen uitbouwen van de samenwerking tussen school en ouders. CLB's worden blijkbaar nog steeds opgeslorpt door het behandelen van individuele vragen. De vraag stelt zich dus of we niet te maken hebben met een

fundamenteel gebrek aan mensen, tijd en middelen. Bovendien komen daar nog steeds opdrachten bij, zonder daartegenover extra middelen staan. Als de overheid voor CLB's nieuwe opdrachten voorziet zoals bijv. inentingen tegen meningitis (trouwens zeer terecht), moet ze automatisch stilstaan bij de vraag of er dan ook niet extra personeel moet worden voorzien.

Tot slot

Het is onvermijdelijk dat er bij een dergelijke operatie als de implementatie van het CLB-decreet nieuwe knelpunten zijn ontstaan. De Gezinsbond is dan ook opgetogen over de parlementaire interesse in de CLB-sector. Hopelijk krijgt het initiatief een vervolg in de vorm van een grondige evaluatie waarbij ervaringen worden uitgewisseld en die kan uitmonden in een inventaris van 'goede praktijken'.

BIJLAGE 2

De problematiek beroepsgeheim/ambtsgeheim in de CLB-sector

BEROEPSGEHEIM	**AMBTSGEHEIM**
- artikel 458 van het strafwetboek - van toepassing op CLB (artikel 10 CLB-decreet)	- geregeld voor alle ambtenaren via een KB - ingeschreven in het decreet van 27 maart 1991 betreffende de rechtspositie van de personeelsleden van het gemeenschapsonderwijs en gesubsidieerd onderwijs + PMS
Toepassingsgebied - geheimhoudingsplicht verbonden aan vertrouwensrelatie - personen die krachtens hun beroep en ten persoonlijke titel kennis hebben van zaken die op basis van een vertrouwensrelatie met een cliënt geheim zijn (door hun aard of door het feit dat ze zijn toevertrouwd) - toepassingsgebied kan maar uitgebreid worden door een formele wet, een bijzondere machtenbesluit (genummerd KB) of een decreet	**Toepassingsgebied** - discretieverplichting verbonden aan het ambt in het belang van het ambt of de functie - personen die vanuit hun beroep vertrouwelijke gegevens te weten komen
Voor wie in het CLB alle personeel werkzaam in CLB: - psychologen/pedagogen - maatschappelijk assistenten - verpleegkundigen - artsen - administratieve medewerkers - stagiairs	**Voor wie in de school** personeel werkzaam in de school: - leerkrachten - directieleden - zorgcoördinatoren - vertrouwensleerkrachten - studiemeesters - onderhoudspersoneel
Zwijgplicht altijd behalve voor noodtoestand	**Zwijgplicht** ten opzichte van buitenstaanders
Zwijgrecht Altijd	**Zwijgrecht** niet ten opzichte van oversten, collega's, ouders, participanten in het onderwijs en hulpverlening
Spreekrecht - getuigenis in rechte - cliënt is slachtoffer - artikel 458bis Strafwetboek - noodtoestand - gedeeld beroepsgeheim - eigen verdediging	**Spreekplicht** (eerder spreekrecht) voor strafbare feiten (artikel 29 en 30 van het Wetboek van Strafvordering) is er een morele verplichting (geen strafrechterlijke sanctie) tot spreken tgo de Procureur des Konings. De school kan wel een tuchtprocedure opstarten.
Spreekplicht noodtoestand (artikel 422bis Wetboek Strafvordering)	
Sanctie strafrechterlijk beteugelde verplichting	**Sanctie** tuchtrechterlijk gesanctioneerde verplichting
Schuldig verzuim Artikel 422bis van het wetboek van strafvordering: strafbaar wanneer men geen hulp verleent aan iemand die in groot gevaar verkeert	**Schuldig verzuim** Artikel 422bis van het wetboek van strafvordering: strafbaar wanneer men geen hulp verleent aan iemand die in groot gevaar verkeert

Minderjarige en ouderlijk gezag jongeren van 14 jaar en ouder kunnen al dan niet instemming met de CLB-begeleiding en hebben inzagerecht in hun CLB-dossier	**Minderjarige en ouderlijk gezag** een niet-ontvoogde minderjarige is niet wilsbekwaam tot 18 jaar

Samenwerking met de school

Het is essentieel het onderscheid tussen beroeps- en ambtsgeheim duidelijk weer te geven m.b.t. de samenwerking tussen CLB's en scholen en/of andere diensten.
School en CLB zijn wettelijk niet op dezelfde manier gebonden i.v.m. het omgaan met leerlinggegevens. CLB-medewerkers zijn gebonden door het beroepsgeheim (geheimen), schoolpersoneel daarentegen door het ambtsgeheim (vertrouwelijke gegevens).

Volgens artikel 36 CLB-decreet heeft de school recht op relevante informatie van het CLB. Allebei moeten daarbij rekening houden met de geldende regels van de deontologie, het beroepsgeheim en de privacy. Voor CLB-ers is dat het beroepsgeheim bedoeld in art 458. Scholen vallen hier niet onder. Leerlinggegevens die CLB-medewerkers doorgeven aan leerkrachten komen dus terecht op een lager niveau van bescherming. Leerlingen en ouders moeten dus ingelicht worden en hun toestemming geven als informatie die onder het beroepsgeheim valt wordt doorgegeven aan de school.

Uit de contacten met ouders en leerlingen (in het kader van de werkgroep deontologie van de Tijdelijk Decretale Stuurgroep, contacten met de verschillende koepels van oudervereniging, contacten VSK, contacten jongeren UNICEF, jongerentelefoon) moeten we besluiten dat zij formeel staan op de strikte toepassing van het beroepsgeheim voor CLB-medewerkers. Zij zijn vragende partij voor een goede samenwerking met leerkrachten en school maar staan erop dat alleen die gegevens aan leerkrachten (en andere hulpverleners) worden doorgegeven waarvoor zij toestemming geven. Zij vragen ook informatie wat er met hun gegevens gebeurt.

Wat zijn geheimen?

Geheimen zijn alle gegevens die een geheimhouder tijdens de uitoefening van zijn beroep of functie in een vertrouwensrelatie te weten komt over een persoon (feiten, gegevens, beslissingen, meningen); dit is alles wat die persoon vertelde, maar ook alles wat men te weten komt door onderzoek.

Gedeeld beroepsgeheim

Om van een gedeeld beroepsgeheim te kunnen spreken moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:
enkel personen die deelnemen aan de begeleiding kunnen delen in het beroepsgeheim
enkel relevante gegevens mogen worden doorgespeeld: "need to know" en niet: "nice to know". Het gedeeld beroepsgeheim is niet van toepassing op leerkrachten omdat leerkrachten niet onder het strafrechterlijk sanctioneerbaar beroepsgeheim vallen.
Als leerlingen en/of ouders aan de CLB-medewerker toestemming geven om gegevens door te geven aan de school brengt de CLB-medewerker de school best op de hoogte van deze toestemming om informatie door te geven. Wederzijdse rechten en plichten van CLB en school i.v.m. het doorgeven van leerlinggegevens kunnen in de besprekingen van het beleidscontract of beleidsplan besproken worden.

Minderjarigen en beroepsgeheim

Strikt wettelijk is een kind niet-wilsbekwaam tot 18 jaar. In de CLB-regelgeving kunnen jongeren van 14 jaar en ouder al dan niet instemming met de CLB-begeleiding en hebben zij inzagerecht in hun CLB-dossier. Het beroepsgeheim geldt ook t.o.v. leerlingen jonger dan 14 jaar maar het is toegelaten om gegevens aan de ouders mee te delen. Toch dient de CLB-medewerker rekening te houden met het zelfstandig oordeelsvermogen om beslissingen te nemen (mondige jongeren of oordeelsbekwaam kind).van jongere leerlingen dan 14 jaar. De appreciatie van deze oordeelsbekwaamheid wordt overgelaten aan de hulpverlener en afhankelijk van volgende criteria:
leeftijd van de leerling
de intellectuele en emotionele ontwikkeling
de ernst en draagwijdte van de interventie
Bij een oordeelsbekwaam kind maakt de CLB-medewerker steeds de afweging in het belang van het kind.

Decretale verwijzingen

Decreet betreffende de rechtspositie van bepaalde personeelsleden van het Gemeenschapsonderwijs
27/03/91 - (B.S. 25/05/91)

- artikel 11: de personeelsleden zijn ertoe gehouden het ambtsgeheim te bewaren.

Decreet betreffende de rechtspositie van sommige personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs en de gesubsidieerde centra voor leerlingenbegeleiding
27/03/91 - (B.S. 25/05/91)

- artikel 14: de personeelsleden zijn ertoe gehouden het ambtsgeheim te bewaren.

Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding
01/12/98 - (B.S.10/04/1999)

- artikel 10: het centrum legt voor elke leerling voor wie een begeleiding wordt gestart, één multidisciplinair dossier aan. De regering bepaalt de regels voor de samenstelling, het bijhouden en de vernietiging van het leerlingdossier, evenals de procedure voor de raadpleging en voor de overdacht van het dossier. Ze houdt hierbij rekening met de geldende regels inzake het beroepsgeheim. de deontologie en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ;
- artikel 11: gezien de multidisciplinaire werking van het centrum, behoort het tot de verantwoordelijkheid van ieder personeelslid om de andere disciplines bij de werking te betrekken. Zonder deze multidisciplinaire werking in het gedrang te brengen moeten alle personeelsleden het beroepsgeheim respecteren ;
- artikel 36: het centrum heeft recht op de relevante informatie die over de leerlingen in de school aanwezig is en de school heeft recht op de relevante informatie over de leerlingen in begeleiding. Ze houden allebei bij het doorgeven en het gebruik van deze informatie rekening met de geldende regels inzake het beroepsgeheim, de deontologie en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ;
- artikel 28, § 1 : als een school vraagt aan het centrum om een leerling te begeleiden, beperkt het centrum zich, onverminderd de toepassing van artikel 27, tot een aanbod tot begeleiding. Het centrum zet in dit geval de begeleiding slechts voort als de leerling vanaf 14 jaar of de ouders van de leerling jonger dan 14 jaar hiermee instemmen.

Besluit van de Vlaamse regering betreffende het multidisciplinair dossier in de centra voor leerlingenbegeleiding.
08/06/2001 - (B.S. 11/09/2001)

- artikel 7, § 1: hebben recht op toegang tot de gegevens van het multidisciplinair dossier:
  1° de leerling jonger dan 14 jaar en zijn ouders, tenzij het begeleidende CLB-team dit strijdig acht met het beroepsgeheim of met de belangen van de leerling;
  2° de minderjarige, niet-ontvoogde leerling van 14 jaar of ouder en zijn ouders, tenzij de leerling zich uitdrukkelijk verzet tegen het recht op toegang door zijn ouders en op voorwaarde dat het

begeleidende CLB-team, op basis van het beroepsgeheim of in het belang van de leerling, oordeelt dat dit verzet verantwoord is;

3° de ontvoogde of meerderjarige leerling.

Strafwetboek

- artikel 458 : geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank ;
- artikel 458bis: eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en die hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425, en 426, gepleegd op een minderjarige kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, op voorwaarde dat hij het slachtoffer heeft onderzocht of door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen, er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische of fysieke integriteit van de betrokkene en hij deze integriteit zelf of met hulp van anderen niet kan beschermen ;
- artikel 422bis (schuldig verzuim): met gevangenisstraf van 8 dagen tot een jaar en met geldboete van 50 tot 500 frank of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen. Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer kan helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of er gevaar aan verbonden was (de straf bedoeld in het 1° lid wordt op 2 jaar gebracht indien de persoon die in groot gevaar verkeert, minderjarig is).

Wetboek Strafvordering

- artikel 29 : iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar die in uitvoering van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied die misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden, en aan die magistraat alle desbetreffende inlichtingen, processen-verbaal en akten te doen toekomen ;
- artikel 30: ieder die getuige is geweest van een aanslag, hetzij tegen de openbare veiligheid, hetzij op iemands leven of eigendom, is eveneens verplicht daarvan bericht te geven aan de procureur des Konings, hetzij van de plaats van de misdaad of van het wanbedrijf, hetzij van de plaats waar de verdachte kan worden gevonden.